

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

CUM SE ACȚIONEAZĂ
PENTRU
PREGĂTIREA
INVESTIȚIILOR
ANULUI 1983

VIZITELE DE LUCRU ALE TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU ÎN UNITĂȚI INDUSTRIALE, DE CERCETARE-PROIECTARE, PRECUM ȘI LA OBIECTIVE SOCIALE DIN CAPITALĂ ȘI DIN JUDEȚUL OLT

Amplul dialog de lucru purtat de secretarul general al partidului cu oamenii muncii, cu cadre de conducere și specialiști dintr-o serie de unități industriale și de cercetare din Capitală și din județul Olt a prilejuit analizarea modului în care se îndeplinesc sarcinile stabilite de Congresul al XII-lea al partidului, măsurile pentru îndeplinirea prevederilor planului pe acest an și pe întregul cincinal, pentru perfecționarea muncii și a producției, gospodărirea rațională și valorificarea superioară a tuturor materiilor prime, ridicarea calității și sporirea eficienței întregii activități.

Vizita oficială de prietenie a tovarășului Nicolae Ceaușescu,
împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în R.P. Bulgaria

O NOUĂ ȘI IMPORTANTĂ CONTRIBUȚIE LA ÎNTĂRIREA RELAȚIILOR DE PRIETENIE ȘI CONCLUCRARE MULTILATERALĂ DINTRE POPOARELE ROMÂN ȘI BULGAR

POPORUL nostru a luat cunoștință cu profundă satisfacție și legitimă mândrie patriotică de rezultatele rodnice ale recente vizite oficiale de prietenie întreprinse de tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în R.P. Bulgaria, la invitația tovarășului Todor Jivkov. În miile și miile de telegrame adresate Comitetului Central al partidului, tovarășului Nicolae Ceaușescu, de pe tot cuprinsul țării, pentru a da expresie acestor sentimente împărtășite de toți oamenii muncii din patria noastră, vizita este apreciată ca un eveniment remarcabil în cronica bogată a relațiilor româno-bulgare, care conferă noi dimensiuni, și mai largi, legăturilor de trainică prietenie și strinsă colaborare pe multiple planuri dintre cele două țări socialiste vecine, în interesul și spre binele ambelor popoare, al cauzei generale a socialismului, înțelegerii și păcii în Balcani, în Europa și în întreaga lume.

Hotărârile și înțelegerile la care s-a ajuns cu prilejul noului dialog la nivel înalt, desfășurat într-o atmosferă de caldă prietenie, de deplină înțelegere reciprocă, manifestările de stimă și considerație cu care au fost întâmpinați solii poporului nostru pretutindeni pe pământul bulgar, întreaga desfășurare a vizitei, constituie o elocventă mărturie a voinței comune de a adânci și amplifica în continuare relațiile de trainică prietenie și conlucrare multilaterală dintre cele două partide comuniste, dintre țările și popoarele noastre. Se confirmă în același timp însemnătatea deosebită pe care o au pentru dezvoltarea ascendentă a relațiilor româno-bulgare întâlnirile și convorbirile devenite tradiționale dintre tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășul Todor Jivkov, care, după cum o atestă pregnant și recenta întâlnire dintre cei doi conducători de partid și de stat au dat de fiecare dată noi impulsuri conlucrării reciproce, cuprinzând astăzi, practic, toate domeniile de activitate.

Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, „România, Partidul Comunist Român dau o apreciere deosebită relațiilor româno-bulgare — care au vechi și frumoase tradiții — și consideră că este o îndatorire de mare responsabilitate față de popoarele noastre de a face ca nivelul acestor relații să crească continuu, afirmându-se în toate privințele ca un exemplu de raporturi între popoare libere și suverane, între țări socialiste vecine și prietene, care conlucrează și se întrajutoresc activ în munca și lupta pentru edificarea noii orinduirii, pentru înaintarea lor neabătută pe calea progresului și bunăstării”.

La rîndul său, tovarășul Todor Jivkov, referindu-se la semnificația numeroaselor întâlniri avute de-a lungul anilor cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, sublinia: „Se înțelege că nu este cel mai important numărul întâlnirilor. Mai important este faptul că acestea s-au încheiat cu înțelegeri rodnice, că ele au contribuit la dezvoltarea relațiilor politice, economice și culturale dintre țările noastre, la întărirea prieteniei bulgaro-române. Această activitate este apreciată în mod pozitiv și este sprijinită de către cele două popoare ale noastre”.

După cum rezultă și din Comunicatul comun dat publicității la încheierea vizitei, o atenție deosebită s-a acordat în cursul dialogului la nivel înalt de la Sofia dezvoltării în continuare a colaborării economice. Volumul schimburilor comerciale, care s-a dublat pe parcursul fiecăruia din ultimele trei cincinale, va cunoaște în intervalul 1981—1985, pe baza prevederilor Acordului comercial de lungă durată, o creștere de 2,2 ori față de realizările cincinalului precedent. Sint în curs de îndeplinire o serie de înțelegeri de colaborare economică, specializare și cooperare în producție, care

vor asigura realizarea a circa jumătate din livrările reciproce de mărfuri prevăzute în Acordul comercial de lungă durată. Urmărind creșterea stabilă și pe termen lung a colaborării și cooperării, în timpul vizitei au fost semnate convențiile de specializare și cooperare în producția de elemente pneumatice și hidraulice, mijloace de automatizare și aparatură de joasă tensiune și Acordul pentru livrări suplimentare de mărfuri. S-a convenit de asemenea dezvoltarea unei largi colaborări în domeniul metalurgiei, intensificarea colaborării și a schimbului de experiență în domeniul agriculturii, extinderea activităților comune legate de cooperarea în producție, realizarea de operațiuni comerciale și de proiecte în terțe țări. O deosebită însemnătate are hotărârea de a se grăbi încheierea convenției referitoare la construirea nodului hidroenergetic Turnu Măgurele — Nicopole.

Apreciindu-se pozitiv rezultatele obținute în colaborarea tehnico-științifică, convorbirile au reliefat necesitatea legării mai strînse a acestora de acțiunile de specializare și cooperare în producție, în scopul sporirii contribuției sale la soluționarea unor probleme de interes major pentru economiile celor două țări. Așa cum a rezultat și cu ocazia întâlnirii tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu cu o delegație a oamenilor de știință bulgari, conlucrarea dintre oamenii de știință și cercetătorii români și bulgari poate și trebuie să fie intensificată în toate sectoarele cercetării. Totodată, se va lărgi în continuare conlucrarea în domeniile învățămîntului, culturii, artelor, turismului, în vederea mai bune cunoașteri reciproce a realizărilor și preocupărilor celor două popoare, a întăririi prieteniei dintre ele.

Recentele convorbiri româno-bulgare au prilejuit și o analiză aprofundată a situației internaționale, degajându-se hotărârea comună a celor două țări de a conlucra tot mai strînse, împreună cu celelalte țări socialiste, cu toate statele și forțele iubitoare de pace în lupta pentru oprirea cursului periculos spre confruntare și război, pentru dezarmare și soluționarea pe cale pașnică a tuturor problemelor litigioase dintre state, pentru înțelegere reciprocă și dezvoltarea colaborării între popoare.

A reținut atenția sublinierea și cu acest prilej a faptului că o componentă indispensabilă a securității în Europa o constituie dezvoltarea unor relații de bună vecinătate și colaborare între țările din Balcani, atât România cât și Bulgaria reafirmându-și hotărârea de a acționa pentru transformarea Balcanilor într-o zonă de înțelegerii și păcii, fără arme nucleare. O însemnătate deosebită ar avea în acest sens, așa cum a arătat din nou președintele României, realizarea într-un timp cât mai scurt și pe baza unei temeinice pregătiri a unei întâlniri a șefilor de stat și de guvern din țările balcanice, pentru a pune bazele unei largi colaborări, în spiritul înțelegerii și bune vecinătăți.

Exprimându-și deplina aprobare și înalta apreciere pentru rezultatele rodnice ale convorbirilor dintre tovarășii Nicolae Ceaușescu și Todor Jivkov, poporul român își exprimă convingerea că înfăptuirea hotărârilor luate, a înțelegerilor la care s-a ajuns va marca o etapă nouă în extinderea și aprofundarea relațiilor de strinsă prietenie și colaborare româno-bulgare și în același timp o contribuție de preț la întărirea climatului de securitate și cooperare în Balcani, în Europa și în întreaga lume. Poporul nostru își exprimă și cu acest prilej deplina adeviziune la politica profund științifică, clarvăzătoare a partidului și statului nostru, angajându-se să acționeze cu fermitate și răspundere pentru a întîmpina cu noi succese apropiata Conferință Națională a partidului.

Dinu DRAGOMIRESCU

Realizarea ritmică a producției fizice — cerință esențială în activitatea economică

ÎN CONDIȚIILE dezvoltării susținute a economiei naționale, ale creșterii interdependențelor dintre diferitele ramuri și întreprinderi industriale, îndeplinirea integrală a producției fizice, în sortimentele planificate, capătă o importanță deosebită, deoarece fiecare produs realizat are o finalitate bine determinată, fiind menit să acopere atât cerințele esențiale de consum ale economiei naționale cât și solicitările partenerilor externi. În același timp, realizarea unei structuri optime a fabricației asigură condițiile necesare lărgirii și diversificării producției cu consecințe directe asupra sporirii valorii nou create și creșterii eficienței economice atât la producătorul direct cât și la beneficiar. Iată de ce în concepția economică a partidului și statului nostru îndeplinirea integrală, ritmică și de calitate a producției fizice, alături de ceilalți indicatori valorici, este o necesitate „pentru realizarea calității și a unui nivel tehnic corespunzător al producției”. Orice dereglare în acest mecanism conduce la desincronizări între ritmurile dezvoltării diferitelor unități productive, având serioase repercusiuni asupra echilibrului optim la nivel micro cât și macroeconomic.

Pornind de la importanța hotărâtoare a acestor cerințe, prezentăm în numărul de față al revistei modul în care s-a acționat și, se acționează, experiența acumulată, rezultatele obținute de colectivul de oameni ai muncii de la întreprinderea „Policolor” București, unitate reprezentativă a industriei noastre chimice.

O concepție tehnică bazată pe competitivitate

CERINȚA dezvoltării calitative a producției de lacuri și vopsele, precum și a produselor macromoleculare a făcut necesară reorientarea gândirii tehnico-economice a întreprinderii în direcția simplificării proceselor tehnice și a tehnologiilor de fabricație, asimilării unor produse și sortimente noi, care să asigure realizarea unei structuri optime și stabile a fabricației. În prezent producția întreprinderii este structurată pe patru mari categorii de sortimente nominalizate prin planul de stat (lacuri și vopsele, rășini sintetice 100%, vopsea termosfumantă și produse prelucrate din mase plastice), din care primele două dețin peste 80% din volumul fabricației curente.

Stabilitatea structurii producției, adaptarea ei la solicitările beneficiarilor, precum și gama largă de nevoi industriale și de larg consum pe care le acoperă au făcut posibil ca, de la începutul anului și până în prezent, prevederile de plan la principalele sortimente să fie realizate și chiar depășite. Astfel, pe 9 luni din 1982 producția fizică a fost îndeplinită în proporție de 100% la lacuri și vopsele, 100,3% la rășini sintetice, 101% la vopsea termosfumantă. Cum s-ar traduce în termeni concreți aceste rezultate?

Utilizarea unor forme variate de cunoaștere a preferințelor beneficiarilor (consfătuiri de lansare a produselor, prezentarea de mostre lichide, experimentări de noi sortimente, vânzarea prin magazinele proprii a unor serii mici de lacuri și vopsele etc.) au permis orientarea producției către segmentele de piață necoperite încă și asigurarea desfacerii certe pentru noile sortimente asimilate. În același timp, cunoașterea din vreme a acestor solicitări a avut un corolar direct în orientarea sistemului tehnic al întreprinderii spre găsirea celor mai eficiente soluții de adaptare, concretizate în principal în participarea în mai mare măsură a inteligenței tehnice proprii la elaborarea strategiei dezvoltării economice a unității. Din acest punct de vedere activitatea întreprinderii este puternic integrată, existând aici o unitate perfectă între cercetare-proiectare și producție. Pe baza acestei integrări s-a reușit ca, numai în decurs de trei luni (iulie-septembrie a.c.), prin noile sortimente de lacuri, vopsele și rășini realizate să se recupereze restanța de peste 1000 t înregistrată în prima parte a anului ca urmare a lipsei unor materii prime din import, asigurându-se în prezent un nivel optim de îndeplinire a producției fizice pe fiecare sortiment în parte.

Mai mult decât atât, produsele asimilate au contribuit și la o reducere substanțială a importurilor de materii prime, prin folosirea unor materii prime indigene, paralel cu asigurarea unui

nivel calitativ ridicat al valorilor de întrebuințare realizate. Este cazul să menționăm înlocuirea unor uleiuri vegetale din import (ricin și in) cu uleiuri vegetale pe bază de soia și acizi grași, înlocuirea parțială a bioxidului de titan cu pigmenți din țară furnizați de Combinatul chimic Piatra Neamț, înlocuirea oxidului galben de fier cu oxid galben produs de Fabrica chimică Orăștie etc.

Eficiența economică la producător a acestor măsuri, concretizată în **reducerea cheltuielilor materiale cu 18 lei la 1000 lei producție marfă, îndeplinirea producției nete în proporție de 102,2% și a exportului de 119,6%, realizarea unor economii de peste 40 milioane lei prin extinderea folosirii înlocuitorilor și reducerea normelor de consum a fost completată și de un nivel superior al acesteia la beneficiar. Pe de o parte, prin asimilarea unor noi materii prime necesare realizării de sortimente deficitare (lacuri și vopsele pentru industria de autoturisme, autocamioane, tractoare etc.) și crearea altora noi (vopsele pe bază de poliacetat de vinil — vinacet și vinacetin — pentru construcții civile și industriale) s-a asigurat atât satisfacerea necesarului intern de produse chimice cât și rezolvarea necesităților de export ale unor importanți beneficiari (Întreprinderea de autoturisme Pitești, Întreprinderea mecanică Muscel, Întreprinderea „Autobuzul”-București, Întreprinderea de autocamioane Brașov etc.) Pe de altă parte, colaborarea cu terții furnizori a făcut posibilă și dezvoltarea producției acestora într-o nouă structură sortimentală, mai apropiată de solicitările economiei — combinatele chimice Borzești, Pitești și Brazi pentru solvenții petrolieri, întreprinderile miniere Cluj și Rm. Vilcea pentru pigmenții înlocuitori ai bioxidului de titan etc.**

Paralel cu crearea unei varietăți necesar-obiective de produse, care a contribuit în mare măsură la realizarea producției fizice în sortimentele planificate, atenția specialiștilor a fost îndreptată și spre promovarea unor tehnologii noi, perfecționate și îmbunătățirea celor existente. Au fost introduse pentru prima oară în producție tehnologiile de fabricație a vinacetului și vinacetinului, pe bază de poliacetat de vinil, a vopselelor din rășini alchidice cu uscarea la aer — tip sodilac; au fost îmbunătățite o serie de tehnologii, în special cele pentru producerea rășinilor (tehnologia de producere a rășinilor epoxidice pentru industria electrotehnică), pentru fabricarea lacurilor de mobilă etc. Prin promovarea acestor tehnologii au fost obținute în cursul acestui an economii de peste 100 milioane lei la cheltuielile de producție paralel cu sporirea producției industriale cu 1—2%.

Există rezerve : cum pot fi valorificate ?

REALIZAREA unui echilibru optim al sistemului tehnic de producție nu exclude ci presupune dinamismul acestuia în timp, prin valorificarea superioară a tuturor rezervelor interne disponibile. În această privință ne referim îndeosebi la modul de realizare a planului fizic. În structură, acesta a fost realizat în perioada celor 9 luni din acest an în mod neritmic, existând atât perioade de inactivitate (totală sau parțială), cât și perioade de suprasaturare a liniilor tehnologice. Desigur că o cauză importantă o constituie aprovizionarea în salturi a întreprinderii cu unele materii prime (acetat de butil de la Combinatul chimic Craiova și Întreprinderea „Solventul” din Timișoara, pigmenți organici de la „Colorom”-Codlea etc.). Dar așa cum a rezultat și din analiza întreprinsă, principala cauză a constituit-o modul de organizare a producției la nivelul întreprinderii, existența unor locuri înguste, încălcarea necorespunzătoare a mașinilor și liniilor tehnologice, preocuparea mai puțin susținută pentru constituirea stocurilor de intervenție etc. Toate acestea au făcut ca în anumite perioade (în special trimestrele I și II) producția să cunoască salturi spectaculoase cu perioade de maxim și minim în activitate. Aceasta a și determinat conducerea întreprinderii să adopte o serie de măsuri orga-

Corneliu BARNEA

(Continuare în pag. 8)

„Se cer intensificate eforturile pentru punerea în funcțiune a noilor capacități de producție la termenele stabilite, contractarea întregului volum de utilaje tehnologice și pregătirea documentațiilor tehnice necesare execuției lucrărilor de investiții prevăzute în plan“.

(Din Hotărîrea Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 7—8 octombrie 1982)

Cum se acționează pentru pregătirea investițiilor anului 1983

UN ROL IMPORTANT în dezvoltarea de ansamblu a economiei naționale revine activității de investiții, prin care se asigură punerea în funcțiune a noi fonduri fixe menite să contribuie la ridicarea nivelului tehnic și calitativ al producției, la lărgirea bazei de materii prime și energetice a țării și la reducerea importurilor, prin asimilarea unor noi produse deficitare. În același timp, conectarea la circuitul productiv a tuturor capacităților de producție la termenele planificate și în condiții de calitate asigură atât realizarea unui echilibru între diferitele ramuri și sectoare de activitate, cât și acoperirea în mai mare măsură a solicitărilor beneficiarilor interni și externi.

Iată de ce în fundamentarea proiectului planului național unic de dezvoltare economico-socială aprobat de recenta plenară a C.C. al P.C.R. un accent deosebit a fost pus pe **pregătirea corespunzătoare a lucrărilor de investiții prevăzute pentru 1983**, astfel încât să se asigure punerea la timp în funcțiune a noilor obiective, realizarea în întregime a parametrilor proiectați și funcționarea corespunzătoare a acestora.

Dacă volumul investițiilor planificate pentru 1983 se situează la nivelul acestui an, în structură se prevăd mutații de ordin calitativ. Astfel accentul prioritar este pus pe realizarea unor importante obiective din domeniul petrolului, minelor și energiei electrice, sectoare legate nemijlocit de înfăptuirea programului de asigurare a surselor de energie și de materii prime din țară. Prevederile de plan stabilesc în acest sens o creștere de 40% în sectorul minier și de 20% în domeniul energiei electrice. În același timp, în celelalte ramuri industriale, cu toate că fondurile alocate sînt mai mici față de anul 1982, acestea sînt cu precădere orientate atît pentru finalizarea unor obiective începute din anii anteriori, cât și pentru realizarea unor programe de reducere a consumurilor energetice, valorificarea superioară a materiilor prime, recuperarea și re folosirea materialelor și asimilarea de produse noi în vederea reducerii importurilor.

Volumul mare de investiții prevăzut pentru anul viitor, importanța deosebită a acestora pentru economia națională impun o concentrare maximă a eforturilor, în perioada care a mai rămas pînă la finele acestui an, pentru pregătirea corespunzătoare a condițiilor de execuție ritmică a lucrărilor, astfel încît prevederile de plan să poată fi îndeplinite încă din primele zile ale anului viitor.

Realizarea integrală a investițiilor acestui an

PRIMA CERINȚĂ pentru pregătirea în cele mai bune condiții a execuției planului pe 1983 este **realizarea integrală a programului aprobat pentru acest an**, deoarece orice întîrziere în conectarea la circuitul economic a noilor obiective atrage după sine prelungirea duratei de atingere a parametrilor proiectați, imobilizarea unor importante fonduri materiale. Analiza de ansamblu a stadiului realizării obiectivelor planificate pentru acest an evidențiază faptul că, în primele trei trimes-

tre, pe multe șantiere de construcții planul de investiții a fost realizat și chiar depășit, un număr de peste 300 capacități de producție intrînd în funcțiune la termenele planificate. Unele dintre acestea reprezintă obiective de primă importanță pentru economia națională, fiind destinate reducerii importurilor, valorificării superioare a resurselor re folosibile și atragerea în circuitul economic a noi surse de materii prime indigene, ridicării performanțelor tehnice ale produselor realizate (grupul de 330 MW la CTE Turceni, 50 MW la CET Năvodari, 30 000 t/an minereu complex la exploatarea minieră Herja, 450 000 t/an lignit extras la exploatarea minieră Rovinari Est, 850 000 t/an ocs metalurgic la C.S. Galați, 100 000 t/an profile mijlocii la întreprinderea „Laminorul”-Brăila, 5 500 t/an piese forjate și matrițate la întreprinderea „23 August”-București etc.).

Desigur că aceste rezultate sînt, înainte de toate, efectul direct al măsurilor tehnico-organizatorice întreprinse la nivelul multor organizații de construcții pe linia dirijării corespunzătoare a mijloacelor materiale și a forței de muncă spre șantierele și punctele de lucru cu obiective prioritare, organizării mai bune a producției și a muncii, cu consecințe directe asupra calității și scurtării termenelor de execuție planificate.

Cu toate acestea, pînă în prezent, peste 230 de capacități de producție cu termen de punere în funcțiune în primele trei trimestre ale anului, aparținînd unor unități beneficiare din ramurile extractive, construcțiilor de mașini, metalurgiei, energiei electrice, chimiei etc. nu au putut intra în exploatare la datele planificate. Rămînerile în urmă la un număr însemnat de obiective au consecințe negative directe asupra desfășurării procesului de producție, imobilizînd în continuare importante mijloace tehnico-materiale și financiare și diminuînd nivelul de realizare a sarcinilor de plan pe ansamblul economiei naționale.

Datele arată existența unor necorelări între realizarea planului valoric de investiții și realizarea stadiilor fizice potrivit graficelor de execuție și în ritmul stabilit prin plan. Așa se explică de ce un număr mare de capacități nepuse în funcțiune la termen se localizează la unii beneficiari din cadrul M.I.C.M., Ministerul Petrolului, Ministerul Minelor, care pe total au realizat planul valoric de investiții sau se situează foarte aproape de nivelul planificat. Este de datorita tuturor organizațiilor de construcții, a celorlalți factori implicați în procesul investițional să acorde o mai mare atenție respectării stricte a graficelor de execuție, urgentării lucrărilor neterminate și asigurării ritmicității activității de șantier, în așa fel încît să se asigure condițiile necesare punerii în funcțiune pînă la sfîrșitul anului a tuturor capacităților rămase restante, precum și a celor prevăzute pentru trimestrul IV.

În același timp, din analizele efectuate pe șantiere a rezultat că serioase rămîneri în urmă se datoresc atît **restanțelor în livrarea utilajelor tehnologice** (la 1 octombrie furnizorii de utilaje erau în restanță față de beneficiarii de investiții cu 20,6% din volumul utilajelor cu termene scadente de livrare), cît și **neasigurării în toate cazurile a condițiilor pentru montarea acestora în termene cît mai scurte**. De asemenea, în această perioadă trebuie recuperate de furnizorii de utilaje și

rămănerile în urmă în livrarea utilajelor aferente capacităților cu termen de punere în funcțiune în anul viitor, care potrivit graficelor de montaj și contractelor încheiate trebuie asigurate în acest an.

Având în vedere că producția prevăzută a se obține de pe urma acestor capacități a fost luată în calcul la elaborarea planului pe 1983, în perioada care a mai rămas până la finele anului sarcini deosebit de mari pentru recuperarea restanțelor revin unor beneficiari de investiții din cadrul M.I.Ch., M.I.C.M., M.I.M., M.I.M.U.E.E., Ministerul Minelor, Ministerul Energiei Electrice care împreună dețin aproape 80% din totalul obiectivelor rămase de pus în funcțiune în acest an.

Asigurarea la termen a documentației de execuție

ASIGURAREA realizării în cele mai bune condiții a lucrărilor de construcții-montaj impune din partea beneficiarilor de investiții predarea la termen a detaliilor și devizelor de execuție, astfel încât constructorii să poată lua din timp toate măsurile organizatorice pentru execuția ritmică a lucrărilor. Faptul că organizațiile de construcții nu totdeauna dispun din timp de documentația tehnico-economică pe baza căreia se realizează investițiile aduce prejudicii mari bunului mers al activității pe șantiere, cu consecințe directe asupra prelungirii duratelor de execuție.

Situația contractării utilajelor tehnologice aferente investițiilor prevăzute a se realiza în anul 1983 (la data de 1 decembrie 1982)

Titulari de investiții	Utilaje tehnologice necontractate (% din total)	din care datorită :	
		nepredării documentației tehnice de execuție (% din total)	neperfectării contractelor de livrare (% din total)
M.I.M.	62,2	44,7	17,5
M.I.L.M.C.	55,8	42,1	13,7
M.I.Ch.	39,2	22,3	16,9
M. Minelor	34,8	14,5	20,3
M.I.U.	17,8	7,2	10,6
M.A.I.A.	72,4	55,3	17,1

La începutul lunii octombrie a.c. detaliile și devizele de execuție primite de constructori pentru lucrările executabile în anul 1983 reprezentau 49,3% din volumul total, iar valoarea lucrărilor cu contracte de execuție adoptate 46,9%, situația în cazul unor organizații de construcții-montaj fiind și mai necorespunzătoare. Astfel, volume mari de lucrări pentru care nu s-au primit detaliile și devizele de execuție și pentru care nu s-au adoptat nici contractele de execuție se regăsesc la unitățile de construcții-montaj din cadrul M.C. Ind. (nepredată documentația pentru 62,8% din volumul total al lucrărilor executabile în 1983, respectiv 66,6% contracte de execuție neadoptate), Ministerul Petrolului (59,2%, respectiv 65,9%), Ministerul Minelor (54,5%, respectiv 45,2%), M.I.M. (35,0%, respectiv 34,7%) etc.

Această situație obligă pe toți beneficiarii de investiții și în primul rând pe cei cu restanțe în asigurarea documentațiilor de execuție aferente capacităților cu termen de punere în funcțiune în anul viitor, ca împreună cu institutele de inginerie tehnologică și proiectare să urgenceze elaborarea și predarea în întregime a documentației de execuție aferentă lucrărilor prevăzute a se realiza în anul 1983.

Contribuția furnizorilor de utilaje la asigurarea ritmicității execuției

DIN EXPERIENȚA anilor trecuți a rezultat că lipsa de sincronizare între realizarea lucrărilor de construcții și livrarea de către furnizorii a utilajelor tehnologice a fost principala

cauză care a provocat mari perturbații pe șantiere în realizarea ritmică a lucrărilor de investiții — ceea ce a condus în final la prelungirea duratelor de execuție a investițiilor și implicit la nerespectarea termenelor planificate de punere în funcțiune. Edificatoare în acest sens este situația unor obiective cum sînt: întreprinderea de anvelope Caracal, instalația pentru clorură de cianuril și acid cianhidric din cadrul C.P. Borzești, Complexul petrochimic Teleajen etc., la care sarcinile planificate pe primele 9 luni ale acestui an nu au fost îndeplinite datorită întârzierilor în livrarea utilajelor, constructorii îndeplinindu-și în totalitate obligațiile asumate.

Pentru eliminarea neajunsurilor determinate de întârzierile în livrarea utilajelor pe șantiere, prima condiție care se impune a fi soluționată de către proiectanți și beneficiari este elaborarea și predarea din timp către furnizorii de utilaje a documentației de execuție a utilajelor respective, precum și perfectarea contractelor de livrare. Din analiza datelor existente la începutul lunii octombrie a.c. privind asigurarea documentației de fabricație și contractarea utilajelor prevăzute a fi realizate în țară pentru investițiile anului 1983, rezultă că situația este mai bună decît în anul precedent (documentație tehnică de fabricație asigurată 74,0% în 1982 față de 63,7% în 1981 și, contracte încheiate 57,0% față de 37,8%); totuși, există încă rămăneri în urmă, volumul utilajelor necontractate reprezentînd 43,0% din volumul total alocat prin balanțe, din care 26,0% datorită nepredării la furnizori a documentației tehnice de fabricație.

Așa cum rezultă din datele prezentate în tabel, situația la unii titulari de investiții este și mai nesatisfăcătoare, ceea ce impune în special din partea proiectanților și beneficiarilor de investiții din cadrul industriei alimentare, industriei metalurgice, industriei lemnului și materialelor de construcții și industriei chimice să ia măsuri ferme pentru urgentarea elaborării și predării la furnizorii de utilaje a documentațiilor tehnice de fabricație. De asemenea, pentru a nu se periclita încă de pe acum respectarea termenelor de punere în funcțiune, această situație reclamă din partea furnizorilor de utilaje luarea tuturor măsurilor organizatorice care să asigure introducerea în fabricație cu mai multă operativitate a utilajelor solicitate de beneficiarii de investiții și implicit livrarea acestora la termenele prevăzute în grafice pentru începerea montajului. Trebuie înțeles de către toți furnizorii că nerespectarea termenelor de livrare a utilajelor contribuie în mod direct la stocarea pe șantiere a unor volume importante de utilaje deja achiziționate al căror montaj este condiționat de primirea celor restante, provocîndu-se astfel dereglări în execuția ritmică a lucrărilor de către constructori, ceea ce în final conduce la întârzieri în punerea în funcțiune la termen a capacităților de producție respective.

Pornind de la lipsurile care s-au manifestat în cursul anului 1982 în activitatea de construcții și de la necesitatea ca și în acest sector să se facă un salt calitativ astfel încît să se asigure punerea în funcțiune la termen a capacităților planificate în 1983, sarcini însemnate revin și constructorilor, care trebuie să acționeze cu mai multă fermitate pentru instaurarea pe șantiere a unui climat de ordine și disciplină în muncă, precum și pentru utilizarea mai bună a mijloacelor tehnice aflate în dotare. Avînd în vedere că pe șantiere mii de ore se pierd din cauza învoierilor, absențelor nemotivate și întreruperilor în funcționarea utilajelor, că indicele de utilizare al principalelor categorii de utilaje se situează în multe cazuri sub 50%, rezultă că organizațiile de constructori dispun de serioase rezerve care, printr-o mai bună organizare a procesului de muncă, pot și trebuie să fie valorificate.

Pentru derularea corespunzătoare a procesului investițional din anul viitor este necesar ca, în perioada scurtă care a mai rămas pînă la finele acestui an, eforturile tuturor factorilor implicați să fie mai ample mobilizate astfel încît prin coordonarea mai bună a activității dintre constructori, furnizori de utilaje, proiectanți și beneficiari să fie sporită în general eficiența activității de investiții.

Alex. TACHE
Banca de Investiții

Accelerarea reintroducerii în circuitul economic a stocurilor de materii prime

ÎN CADRUL politicii consecvente a partidului și statului nostru socialist de dezvoltare armonioasă a tuturor județelor țării, județul Tulcea a înregistrat în cincinalul 1976—1980 un înalt ritm de dezvoltare industrială. Investițiile alocate s-au materializat, printre altele, și în construirea **Intreprinderii de construcții navale și utilaj tehnologic Tulcea**, obiectiv care va fi finalizat în anul 1982. Profilul de producție al unității are ca pondere principală construcția de nave de mare tonaj, reparația navelor de pescuit oceanic și de comerț ale flotei R.S.R., precum și producerea de utilaj chimic și metalurgic și aparține de Centrala Industrială Navală Galați, respectiv Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini.

În cei câțiva ani de existență, unitatea respectivă, concomitent cu realizarea investiției a demarat și realizarea planului de producție conform profilului, plan pe care Centrala industrială navală (C.I.N.) Galați nu întotdeauna a putut să-l nominalizeze integral, în termen și la nivelul valoric. Aceasta a condus la înregistrarea unor neconcordanțe între planul de activitate și cel de aprovizionare, ajungându-se în anul 1982 la formarea unui important stoc supranormativ de materiale.

În această situație, specialiștii Băncii Naționale — sucursala județeană Tulcea, împreună cu cei ai întreprinderii au trecut la analiza structurii stocurilor respective în vederea redistribuirii acestora de către forul tutelar și preluării de către B.J.A.T.M. Tulcea a materialelor de uz general ce se derulează prin bazele județene.

De ce supranormative de materiale ?

DIN ANALIZELE întreprinse a rezultat că **stocurile supranormative se compun din materiale disponibile, rămase ca urmare a nerealizării unor produse contractate, la care s-a renunțat de către unii beneficiari**, cum ar fi : drăgi, graifere, precum și din materiale și echipamente aprovizionate pentru produsele cu ciclul lung de fabricație. Stocurile de materiale supranormative existente în depozitele unității sînt compuse din tablă navală, echipamente, aparat și ș. a.

● O a doua cauză o constituie, după cum s-a arătat, **atribuirea unui plan de activitate de către C.I.N. Galați numai în cifră globală, fără a fi nominalizat pe producție fizică decît în proporție de 70—80%**, fapt ce a dus la o aprovizionare fără o fundamentare adecvată. Astfel, unitatea analizată s-a aprovizionat cu tablă mijlocie și groasă, profile grele, mai mult decît necesarul rezultat din planul inițial valoric, pe motiv că ulterior va primi comenzi pentru diferența nenominalizată, comenzi pentru care s-a apreciat că este necesar ca unitatea să aibă asigurată baza materială.

● A treia cauză o constituie **nepunerea în funcțiune a unor capacități de producție la termenele planificate**, capacități pentru care unitatea s-a aprovizionat cu materiale, în special metalurgice (tablă navală, profile cu bulb și echipamente) care au rămas în stoc.

● În fine, **neasigurarea cu piese de schimb pentru navele aflate în reparație**, de către beneficiarii acestora, conform clauzelor contractuale, a condus la nefolosirea în timpul planificat a unor materiale aprovizionate de unitate în acest scop și care au îngroșat volumul stocurilor supranormative.

Existența acestor stocuri supranormative și disponibile conducînd la crearea unei situații financiare complicate a unității analizate, a determinat factorii de răspundere să ia măsuri de diminuare a stocurilor supranormative și disponibile prin comunicarea acestora la forul tutelar și ministerelor interesate. Din totalul materialelor de mai sus, întreprinderea a disponibilizat la B.J.A.T.M. Tulcea unele materiale în valoare de 18,5 mil. lei, din care s-au preluat efectiv în depozitele bazei materiale în valoare de 1,150 mil. lei, o parte din ele însă neputînd fi aduse în bază pînă în prezent din cauza volumului și a tonajului lor foarte mare sau pentru că, fiind specifice, nu se regăsesc în nomenclatorul de preluare al bazelor.

Soluții : efortul propriu + sprijinul centralei industriale

DESIGUR, acțiunea de reducere a stocurilor disponibile și supranormative și de reintroducere a acestora în circuitul economic, nu s-a oprit la aceas-

tă fază. Astfel, în scopul reintroducerii lor în circuitul economic, C.I.N. Galați a atribuit întreprinderii comenzi pentru construcția a două nave costiere, la care se utilizează materiale și echipamente din stoc în proporție de 80% din totalul necesar de materiale și echipamente pentru executarea acestora.

În afară de sprijinul centralei, apreciem că în scopul diminuării stocurilor se cere **considerabil amplificat efortul propriu al întreprinderii**. Se impune ca în atenția conducerii unității să ocupe un loc considerabil mai însemnat ca în prezent activitatea de fundamentare mai temeinică a necesarului de aprovizionat, gestionarea și gospodărirea mai chibzuită a resurselor materiale necesare executării planului de producție, activitate care atunci cînd este de slabă calitate poate duce la situații generatoare de cheltuieli neeconomice, blocări de spații de depozitare, în cazul unei aprovizionări supradimensionate, sau la stagnări în activitatea de producție atunci cînd este subdimensionată. Considerăm că **ar fi binevenit ca unitatea să-și prelimesc stocurile ce vor exista la 31 decembrie 1982, și în urma comparării acestora cu necesarul de materiale și echipamente pentru anul 1983 să solicite — acolo unde are deja în stoc astfel de materiale — renunțări de repartiții la coordonatorii de bilanțe**. Pentru supranormativele care nu se regăsesc în necesarul pentru anul 1983 și nu pot fi predate bazei de aprovizionare, fiind specifice, apreciem necesar ca ele să fie cuprinse în liste întocmite separat pe coordonatori, liste care să cuprindă toate elementele necesare identificării acestora, în vederea preluării lor ca resurse în bilanțele materiale. O altă cale care trebuie să conducă la diminuarea supranormativeilor este cea de a mobiliza mai consecvent întregul personal al unității la realizarea planului de producție, reintroducerea materialelor disponibile în circuitul economic fiind accelerată prin punerea lor în operă, respectiv realizînd producția fizică la nivelul planificat.

Neculai-Dumitru POHARIU
director,
Ștefan BERBECI
compartimentul control stocuri,
B.J.A.T.M. Tulcea

Industria mică — potențial ridicat de folosire a resurselor de muncă

LA ATINGEREA obiectivelor fixate micii industriei în actualul cincinal, o contribuție importantă urmează să o aducă și meșteșugarii autorizați. Aportul acestora se materializează în principal în direcția satisfacerii nevoilor populației și ale sectorului socialist pe linia prestărilor de servicii (indeosebi reparații la articole de uz casnic și gospodăresc), precum și prin realizarea unor produse la comandă sau de mică serie, în condițiile unor cheltuieli materiale reduse și cu degrevarea întreprinderilor de interes republican de unele sarcini de producție sau de prestări servicii.

Cadru adecvat pentru atragerea forței de muncă

POTRIVIT prevederilor Programului special privind dezvoltarea industriei mici în perioada 1981—1985, numărul meșteșugarilor autorizați trebuie să sporească cu 8,1% — respectiv de la 47 182 persoane în 1980 la circa 51 000 persoane în 1985, urmînd să fie realizat în acest interval un volum de prestații de servicii către populație de 3,5—4 mld. lei. Aproximativ 72% din totalul meșteșugarilor urmează să-și desfășoare activitatea în mediul rural.

Urmărind pe o perioadă mai lungă dinamica numărului meseriașilor particulari autorizați, se constată o creștere constantă a acestora pînă în 1975, după care se înregistrează o scădere continuă pînă în 1980. Fenomenul se datorează încadrării unor mici meseriași autorizați în unități de stat sau cooperatiste, sau retragerii autorizației unor meșteșugari calificați în unele meserii specifice (zidari, dulgheri, timplari, zugravi, mozaicari etc.) în vederea atragerii lor pe șantierele de construcții în care există un deficit important de forță de muncă.

În ceea ce privește repartizarea actuală pe județe a numărului de meșteșugari, se constată că ponderea cea mai mare o deține județul Cluj cu 5,4% din totalul micilor meseriași pe întreaga țară, urmat de județul Prahova cu 5,3% etc. Ponderile cele mai mici se înregistrează în județele Mehedinți — cu numai 0,6% și Tulcea — 0,5%. Cifrele respective indică o disproporționalitate în repartizarea teritorială a micilor meșteșugari autorizați, situație generată atît de cauze obiective — număr de locuitori, o anumită structură a populației, nivel de industrializare etc., cît și de factori subiectivi — mentalitate, atitudini ale unor organe locale etc.

Deși în ultima perioadă au fost obținute unele rezultate pe linia creșterii numărului de autorizații eliberate, se face totuși simțită, după părerea noastră, necesitatea unor măsuri menite să înlesnească creșterea numărului de meseriași autorizați. Între acestea menționăm :

— simplificarea actualei proceduri de acordare a autorizațiilor ;

— lărgirea cercului categoriilor de oameni ai muncii cu acces la aceste autorizații (muncitori, maștri și tehnicieni încadrați în producție etc., prin ridicarea de cumul prevăzută de actuala legislație pentru categoriile respective ;

— precizarea, pe calea unor instrucțiuni detaliate și ușor accesibile, a regimului impozitării și asigurărilor sociale al micilor meșteșugari.

Sporirea numărului micilor meșteșugari prezintă interes dintr-un dublu punct de vedere, fiind de natură să genereze efecte pozitive atît pe linia îmbunătățirii operativității și calității ofertelor de servicii, cît și pe linia majorării veniturilor la bugetul statului ; avem în vedere existența unui număr destul de important de meșteșugari neautorizați, care scapă rigorilor legii și care prin măsurile amintite ar putea fi determinați să efectueze demersurile necesare pentru obținerea autorizațiilor.

Semnalam în treacăt și existența unor obstacole suplimentare introduse în unele cazuri peste prevederile legii de autorizații locale : în unele județe consiliile populare județene au decis să nu se mai elibereze autorizații de către consiliile populare comunale decît cu avizul prealabil al comitetului executiv al consiliului popular județean, scopul nedeclarat fiind acela de a se evita eliberarea de autorizații unor locuitori străini de județele respective ; unele comitete executive ale consiliilor populare județene au dispus consiliilor populare comunale din teritoriul să retragă toate autorizațiile meșteșugarilor cu ateliere proprii a căror vîrstă este mai mică de 52 de ani la femei și de

57 de ani la bărbați ; existența unui deficit de forță de muncă în aceste județe nu justifică totuși aceste măsuri, cu atît mai mult cu cît meseriașii, cărora li s-au retras astfel autorizațiile au continuat uneori să-și practice meseriile respective în mod ilegal, fără a mai plăti impozitele cuvenite.

Resursele refolosibile — principală sursă de materii prime

O A DOUA PROBLEMĂ ridicată de dezvoltarea activităților meseriașilor autorizați este aceea a aprovizionării cu materii prime, materiale, scule și unelte. Potrivit reglementărilor în vigoare, activitatea micilor meseriași se desfășoară în strînsă legătură cu cooperarea meșteșugărească, în sarcina căreia cade aprovizionarea lor cu materii prime, materiale, scule, unelte și altele, care trebuie să îndrume și să sprijine realizarea în bune condiții a producției și a serviciilor realizate de aceștia etc. Pe de altă parte, conform stipulațiilor Legii nr. 13/1968, meșteșugarii cu ateliere proprii se pot aproviziona cu materii prime și materiale din resurse locale și de la magazinele comerțului de stat și cooperatist. Conform aceluiași act normativ, Comitetul de Stat al Planificării și ministerele coordonatoare trebuie să țină seama, la întocmirea bilanțelor materiale anuale, și de necesarul de materii prime și materiale pentru acești meșteșugari.

Dacă problema aprovizionării micilor meșteșugari apare teoretic ca rezolvată din perspectiva prevederilor legale amintite, în practică se constată totuși existența unor greutăți legate de aprovizionarea cu unele articole deficitare. O completare a actualelor dispoziții ale Legii nr. 13/1968 și ale Legii nr. 2/1980 în ceea ce privește aprovizionarea micilor meșteșugari autorizați ar fi utilă, fiind necesar să fie făcut un pas înainte — de la enunțarea de principiu a obligațiilor care incumbă diverselor foruri pe linia aprovizionării micilor meseriași la instituirea unor instrumente concrete prin intermediul cărora să se asigure un acces mai facil al micilor meseriași la materiile prime și uneltele necesare exercitării meseriilor respective. Desigur, gama acestor instrumente va trebui să fie adaptată specificului fiecărui produs în parte, cu propriile sale canale de distribuție, mergîndu-se de la definirea condițiilor-cadru ale unui contract de aprovizionare între meșteșugari și cooperatie, pînă la acordarea permisiunii de stabilire a unor contracte directe între meseriaș și comerțul cu ridicata sau bazele de aprovizionare.

Legat de aceeași problemă a aprovizionării micilor meșteșugari autorizați, Legea nr. 2/1980 face precizarea că aceștia vor fi sprijiniți prin repartizarea unor cantități de materiale refolosibile de la unitățile „de stat și cooperatiste“. În fapt, aplicarea acestei prevederi întîmpină dificultăți, deși ea este de natură a îmbunătăți aprovizionarea celor interesați și, în același timp, ar duce la o mai bună valorificare a unor surse existente. Deficiențele provin atît din greutatea identificării acestor resurse de către meșteșugari, cît și din faptul că unitățile respective — care au și ele sarcini pe linia reciclării resurselor — tind să manifeste unele rezerve față de această modalitate de valorificare a materialelor respective. Situația ar putea fi ameliorată, fie prin instituirea unei forme centralizate de evidențiere a acestor resurse și de aprovizionare — care să nu ducă însă la scumpirea costului aprovizionării — fie prin editarea unor instrucțiuni de natură a asigura implementarea unui sistem sursă, bazat pe elemente concrete de realizare a preluării acestor materiale de către meșteșugari.

FUNCȚIA ECONOMICĂ a micilor meseriași particulari nu poate și nici nu trebuie să fie cu nimic minimalizată. Numai în 1980 ei au realizat un volum de prestații de servicii pentru populație în valoare de 1 250 milioane lei. Intervenția lor în cadrul economiei naționale este urmată de un efect economic deosebit de important : lărgirea duratei utile de viață a unor produse, pe baza utilizării unor resurse refolosibile. Promovarea unui ansamblu de măsuri cu caracter preponderent organizatoric poate deschide calea unor inițiative economice ale căror ecouri se pot repercuta în mod pozitiv.

Dorin ALDEA

Institutul de economie socialistă

ECONOMISIREA RESURSELOR MATERIALE - FACTOR DE DIMINUARE A COSTURILOR DE PRODUCȚIE

PREOCUPAREA pentru mai buna mobilizare și utilizare a întregului potențial productiv de care dispune economia națională și, în mod deosebit, pentru gospodărirea cu cea mai mare grijă a resurselor materiale ale țării a constituit și constituie o componentă esențială a politicii partidului și statului nostru de sporire mai rapidă a venitului național. La recenta plenară a C.C. al P.C.R. s-a apreciat că în primii doi ani ai cincinalului actual au fost obținute importante realizări și în ce privește dezvoltarea mai accentuată a bazei proprii de materii prime și energetice, sporirea gradului de valorificare a resurselor materiale, reducerea mai substanțială a consumurilor de combustibil și energie, intensificarea activității de tipizare a produselor, fiecare dintre acești factori aducând o contribuție hotărâtoare la buna desfășurare a activității de producție, la sporirea rentabilității și acumulărilor. În același timp, o atenție deosebită a fost acordată recuperării și refolosirii materiilor prime și materialelor, recondiționării unor piese de schimb și subsansamble, în general creșterii randamentului și îmbunătățirii indicilor de folosire a tuturor materiilor prime și a materialelor.

Practica economică ne arată că o creștere mai susținută a venitului național este nemijlocit legată și de economisirea, pe toate căile, a resurselor materiale, de reducerea cheltuielilor de producție. La scara economiei românești importanța reducerii cheltuielilor materiale ale producției este ilustrată de câteva date sintetice:

dacă la nivelul anului 1981 reducerea cu un singur procent a ponderii cheltuielilor materiale în produsul social reprezenta circa 14 miliarde lei, în anul 1982 aceeași reducere înseamnă un spor suplimentar de venit național de peste 15 miliarde lei, iar în anul 1983 de 16 miliarde lei.

Identificarea și folosirea oricăror rezerve de economisire a cheltuielilor materiale de producție constituie, ca și până în prezent, una din căile sigure care poate aduce economiei importante fiecărei unități economice, care poate contribui mai mult la sporirea beneficiilor și rentabilității, la formarea resurselor proprii și constituirea fondurilor bănești, la creșterea venitului național. Aducerea la îndeplinire a sarcinilor legate de economisirea resurselor materiale de către fiecare întreprindere, centrală, minister și consiliu popular, reclamă cu prioritate încadrarea strictă în nivelul stabilit al costurilor de producție totale și a celor materiale. S-a prevăzut ca în anul viitor aceste costuri de producție să se reducă în industrie cu 12,5 lei față de anul 1982 la 1 000 lei producție marfă, în agricultură cu 5 lei la 1 000 lei producție marfă, în construcții-montaj (antrepriză) cu 7,8 lei la 1 000 lei producție, iar în transporturi cu 8,7 lei la 1 000 lei venituri. Interesele economiei naționale, ale fiecărei unități în parte, cer să se facă totul pentru atingerea și depășirea acestor reduceri în cel de-al treilea an al cincinalului. Un astfel de obiectiv este posibil de realizat și depășit dacă ținem seama că în unitățile economice există încă rezerve care pot și trebuie să fie folosite pentru a putea reduce, peste prevederile planului, costurile de producție, în special pe cele materiale.

Echilibrul material al planului

ÎNAINTE DE A TRECE la tratarea unora din direcțiile principale de acțiune legate nemijlocit de reducerea costurilor de producție, este necesară, fie și pe scurt, o incursiune în câteva din problemele privitoare la condițiile în care este concepută, în construcția planului pe anul 1983, asigurarea echilibrului său material. Trebuie spus că în această privință sînt prevăzute măsuri radicale pentru identificarea și valorificarea superioară, pe toate căile, a resurselor materiale de care dispune economia națională, pentru reducerea consumurilor materiale și energetice, pentru eliminarea oricăror surse de pierderi și de risipă.

Pornind de la analiza detaliată a stadiului atins în acest domeniu, a cunoașterii unor deficiențe care se mai manifestă

în mobilizarea și utilizarea resurselor materiale, se are în vedere intensificarea preocupărilor pentru economisirea severă a oricărei unități de material sau combustibil, a fiecărui kilowatt-oră de energie electrică, concomitent cu descoperirea și punerea în valoare de noi resurse materiale. Ca urmare, unul din principiile esențiale ale asigurării bazei materiale a planului pe anul viitor îl constituie **atragera în circuitul economic a unor noi resurse de materii prime și combustibil, inclusiv a celor cu conținuturi mai sărace, astfel încît să se asigure o participare sporită a bogățiilor solului și subsolului la acoperirea necesarului de materii prime și materiale ale economiei naționale.** Inventarierea completă a resurselor minerale, precum și a celor de combustibil și energie, aplicarea unor noi tehnologii de extracție și de prelucrare, transpunerea în viață a programelor stabilite în aceste domenii de activitate au fost și continuă să fie în continuare, căi principale de asigurare a resurselor materiale, resurse care au o deosebită importanță în susținerea ritmurilor de creștere prevăzute.

În procesul de asigurare a resurselor materiale pe prim plan și cu un aport hotărâtor se înscriu resursele energetice. Ca urmare, se prevede dezvoltarea mai puternică a surselor energetice din țară, în așa fel încît să se poată acoperi din resurse interne peste 90% din necesarul de combustibil și energie. Aceasta impune aplicarea hotărîrită și din timp a tuturor măsurilor privind realizarea programului stabilit în acest domeniu, concomitent cu reducerea tuturor consumurilor de combustibil și energie, eliminarea oricăror pierderi în procesul de producere și de distribuire a energiei.

Odată cu aceasta, prin plan se pune un accent deosebit pe valorificarea superioară a resurselor materiale în procesul de producție, pe gospodărirea și economisirea lor, pe obținerea de la fiecare unitate de materie primă a unei producții și valoare nou creată cît mai mare.

Tocmai de aceea la plenara C.C. al P.C.R. de la începutul lunii octombrie a.c., secretarul general al partidului referindu-se la problemele asigurării și folosirii resurselor materiale de care dispune economia țării noastre, sublinia că este necesar să se înțeleagă că problema aprovizionării materiale în vederea dezvoltării activității economice și sociale trebuie soluționată punînd un accent deosebit pe sursele proprii, pe economii, pe refolosirea materialelor. Pentru aceasta se impune să se urmărească zi de zi realizarea obiectivelor privind asigurarea combustibilului, energiei și materiilor prime, înfăptuirea măsurilor de reducere a consumurilor, de îmbunătățire continuă a normelor de consum.

Îmbunătățirea normelor de consum

EXTINDEREA normării științifice a consumurilor de materii prime și materiale și controlul respectării acestora a constituit și constituie unul din factorii de cea mai mare însemnătate care acționează direct asupra nivelului cheltuielilor materiale de producție. În ultimul timp a fost acordată o atenție deosebită lărgirii sferei de cuprindere a consumurilor prin norme fizice. Au fost create premisele unei fundamentări temeinice a prevederilor planului pornindu-se de la structura fizică a producției și normele de consum pe produs, au fost detaliate o serie de norme de consum nu numai la nivel de uzină, ci și pe fiecare secție, atelier și loc de muncă în parte.

Totuși, în domeniul respectării consumurilor planificate se mai manifestă în unitățile economice o serie de neajunsuri care au condus la consumuri suplimentare la unele materii prime și materiale principale. Din analiza cauzelor care au determinat aceste consumuri suplimentare rezultă că nu există o suficientă preocupare din partea unor întreprinderi, centrale și ministere de a soluționa problemele complexe care condiționează reducerea acestor consumuri: modernizarea constructivă și tehnologică a produselor, respectarea cu strictețe a disciplinei tehnologice, îmbunătățirea calității produselor și eliminarea rebuturilor, extinderea folosirii înlocuitorilor și altele.

Dezideratele izvorite din necesitatea reducerii cheltuielilor de producție reclamă respectarea și încadrarea cu strictețe în normele de consum planificate, în care scop se cer intensificate nu numai acțiunile de stabilire de norme de consum fundamentate tehnico-economic, ci și de întărirea controlului modului de respectare a acestor norme. Pentru aceasta este absolut necesar ca organismele de dezbateri și decizii, comiteele și consiliile oamenilor muncii să analizeze sistematic modul în care se respectă aceste norme, să prevină orice depășire a lor. Aceasta pentru că, pe bună dreptate, se poate pune întrebarea: oare în anul trecut precum și în cursul acestui an nu se puteau reduce într-o mai mare măsură cheltuielile materiale de producție dacă nu erau înregistrate o serie de consumuri suplimentare, peste prevederile planului la numeroase produse de bază? Pornind de la interesele economiei în ansamblul său, ale fiecărei unități economice în parte, o astfel de situație nu trebuie să se mai repete și în anul următor, toate unitățile economice având datoria de a se încadra cu strictețe în normele de consum planificate.

O mai mare atenție se cere, de asemenea, acordată analizei atente a nivelurilor actuale a unor consumuri specifice, în scopul găsirii de noi posibilități de diminuare în continuare a acestora pe unitatea de produs. Faptul că în prezent în costurile de producție ale industriei noastre ponderea materiilor prime, materialelor, combustibilului și energiei continuă să dețină aproximativ 75% obligă întreprinderile, centralele și ministerele să lărgescă sfera investigațiilor lor în scopul identificării de noi căi de reducere a nivelelor actuale ale consumurilor.

Innoirea și modernizarea producției și tehnologiilor

ÎN PROCESUL complex care vizează o mai bună utilizare a resurselor materiale, un factor cu o contribuție eficientă în direcția reducerii cheltuielilor materiale de producție îl constituie accentuarea procesului de modernizare a produselor, introducerea unor noi tehnologii de fabricație. Tocmai de aceea, în prevederile planului pe 1983 au fost înscrise sarcini care să finalizeze în producție un număr important de obiective de cercetare menite să asigure asimilarea de materiale și produse noi, care trebuie să aducă un aport mai mare la economisirea unor resurse materiale și îndeosebi a combustibilului și energiei, la acoperirea diferitelor materii prime deficitare, precum și la reducerea unor importuri.

În aducerea la îndeplinire a acestor sarcini o contribuție importantă o pot aduce institutele de cercetări și proiectări care au posibilități largi de a elabora în acest scop propuneri menite să conducă la reducerea unor consumuri specifice, la scăderea greutateii produselor și construcțiilor etc. În acest context trebuie să se urmărească realizarea integrală a planurilor de innoire și modernizare a produselor. În același scop se cer înlăturate și acele situații în care mai sînt consumate cantități exagerate de materii prime și materiale pentru fabricarea unor produse, din cauză că în procesul de fabricație se mai mențin încă unele tehnologii care se dovedesc învechite și depășite. Aceasta întrucît mai există încă la o serie de conducători direcți ai formațiilor de lucru mai puțină receptivitate față de promovarea soluțiilor tehnice și tehnologice noi, iar pe de altă parte de multe ori organizarea fluxurilor de producție

și a unor locuri de muncă nu este în concordanță cu exigențele promovării noului.

În crearea celor mai adecvate condiții pentru realizarea programelor de innoire a produselor și tehnologiilor cu consumuri materiale și cheltuieli reduse, alături de lichidarea neajunsurilor semnalate, eforturile se cer îndreptate și spre perfecționarea proceselor de aprovizionare tehnico-materială, spre realizarea la termenele stabilite a obiectivelor de investiții destinate accelerării procesului de innoire a producției. Este vorba de realizarea unei aprovizionări ritmice cu materiale contractate, dar și de sporirea creativității pentru ca din materiile prime disponibile în țară să se fabrice produse noi cu performanțe înalte, competitive.

În anul 1983 gradul de valorificare a materiilor prime, materialelor, combustibilului și energiei urmează să crească față de anul 1982 cu 7,4% — calculat pe baza producției marfă, și cu 10,3% — calculat pe baza producției nete, creșteri mult superioare mediei pe ansamblul industriei urmînd a fi obținute în ramurile industriei chimice, construcțiilor de mașini și industriei metalurgice.

Deoarece se constată că într-o serie de cazuri nu se ating indicii prevăzuți de creștere a gradului de valorificare a materiilor prime și materialelor, este necesar să se acționeze mai hotărît în această direcție, întrucît orice rămînere în urmă în domeniul asimilării unor materiale și produse noi cît și al creșterii gradului de valorificare influențează negativ echilibrul balanțelor materiale, grevează uneori direct balanța de plăți externe, determinînd și apelarea la eforturi valutare suplimentare. Tocmai de aceea trebuie acordată o atenție deosebită îndeplinirii și depășirii sarcinilor de plan în această direcție, ca o condiție de bază pentru obținerea unei valori cît mai ridicate din fiecare tonă de materie primă prelucrată.

Una dintre rezervele importante ale reducerii costurilor de producție este recuperarea, recondiționarea și refolosirea unor materii prime și materiale rezultate din procesul de producție și de consum. Pe această cale se are în vedere, ca în anul viitor, să se asigure încă 5—8% din necesarul de materii prime și materiale. Tocmai de aceea este necesar ca în toate unitățile economice să se intensifice acțiunile pentru sporirea gradului de recuperare și valorificare a oricăror materii prime și materiale ce pot fi refolosite, asigurîndu-se pe această cale unele nevoi de materiale și reducerea cheltuielilor de producție.

Pentru realizarea acestui imperativ, potențialul disponibil din întreprinderi, centrale, ministere, institute de cercetare și proiectare se cere mobilizat mai amplu în vederea elaborării de tehnologii eficiente de reciclare a resurselor recuperate, pentru accelerarea conectării la circuitul productiv a noilor investiții destinate recondiționării și refolosirii materialelor, a subansamblor și pieselor uzate, cît și pentru promovarea soluțiilor organizatorice menite să materializeze acest circuit. Promovînd astfel de acțiuni vor putea fi descoperite și valorificate noi rezerve pe linia reducerii consumurilor specifice, concomitent cu obținerea unor producții și beneficii suplimentare.

De realizarea și depășirea sarcinilor privind reducerea cheltuielilor materiale de producție depinde în bună măsură atingerea creșterii de 5% a venitului național pe anul următor, respectiv a izvorului de susținere a dezvoltării ascendente a economiei naționale, de asigurare a resurselor pentru creșterea prevăzută a nivelului de trai al populației.

Gh. OBREJA

Realizarea ritmică a producției fizice

(Urmare din pag 3)

nizatorice care să concure la o mai mare ritmicitate în realizarea planului fizic de producție, în special pe linia constituirii unor stocuri mai mari de materii prime și materiale, eșalonării operative a acestora pe secții și locuri de muncă, încărcării corespunzătoare a utilajelor etc.

Pe de altă parte, nu în toate cazurile a existat o concordanță între producția propriu-zisă și nivelul desfacerii acesteia, în special datorită lipsei unor măsuri organizatorice mai eficiente privind transportul produselor chimice realizate. Este cazul atît transportului uzinal încă nu suficient de bine organizat pe fluxuri tehnologice, cît și de transportul către beneficiari, ceea ce a condus la constituirea, în anumite perioade, a unor stocuri de produse finite atît în secțiile productive cît și în depozite. Prin măsurile întreprinse, în special pe linia organizării transporturilor uzinale în funcție de procesul tehnologic actual, în cascadă, și o mai bună corelare a transportului produselor finite către beneficiari, în prezent această deficiență a fost pe deplin înlătu-

rată, ceea ce, în termeni economici, a constituit o reducere a cheltuielilor materiale cu 1—2%.

Alături de aceste aspecte semnalate se impune să prezentăm și un altul care nu este legat atît de activitatea concretă a întreprinderii, cît de relațiile de cooperare cu terți beneficiari. În prezent, sortimentul produse prelucrate din mase plastice este realizat doar în proporție de 69,8%. Și aceasta nu din vina întreprinderii. Destinate a servi drept ambalaje pentru vopseaua „vinacet”, producția acestuia a fost sistată din luna iulie ca urmare a întîrzierilor Ministerului Comerțului în asigurarea prețului pentru produsul de bază. Nici pînă la această dată (decî după aproape 3 luni) nu se cunoaște încă rezultatul deliberărilor ministerului, întreaga producție de vinacet destinată fondului pieței fiind practic sistată. Deși există toate condițiile pentru producerea acestui sortiment (materii prime din țară în stoc la „Policolor”, capacitate de prelucrare, produs omologat etc.), pînă în prezent restanța la fondul pieței este de peste 1500 t. Este de datoria factorilor în drept să analizeze cu mai multă atenție asemenea cazuri de întîrzieri în avizarea prețurilor diferitelor produse solicitate la fondul pieței și care au consecințe directe atît asupra nivelului producției întreprinderilor cît și asupra gradului de satisfacere a solicitărilor populației.

Aspecte economice ale mecanizării lucrărilor agricole pe terenurile în pantă

ÎN CADRUL analizei realiste și al indicațiilor date agriculturii de către tovarășul Nicolae Ceaușescu la recenta Plenară a C.C. al P.C.R., o atenție aparte s-a acordat necesității unei mai bune utilizări a terenurilor în pantă, prin măsuri care să asigure punerea în valoare a citorva milioane de hectare și, pe această bază, creșterea puternică a producției agricole.

Terenurile agricole situate pe pante mai mari de 6° reprezintă peste 20% din suprafața arabilă a țării; punerea în valoare a acestui important potențial de producție — prin amenajarea adecvată, aplicarea unor tehnologii moderne de cultivare în sistem antierozional, crearea și utilizarea unei sisteme de mașini specifice capabilă să mecanizeze complet toate lucrările — trebuie să constituie principala preocupare a specialiștilor din agricultura colinară.

Spre deosebire de terenurile situate în zona de șes, unde lucrările agricole se pot executa după oricare direcție, pentru terenurile în pantă — conform cerințelor agrotehnice — aceste lucrări trebuie să fie executate numai după direcția curbelor de nivel, în scopul de a preveni și combate fenomenul de eroziune a solului. Ca urmare, mecanizarea ridică aici probleme deosebite și vizează, pe lângă laturile organizatorice (privind orientarea soarelui, stabilirea tehnologiilor de lucru ș.a.) și probleme referitoare la caracteristicile constructive ale mașinilor.

La aceste particularități organizatorice și tehnice se adaugă unele aspecte economice:

— **construcția mai complexă** și seria de fabricație mai mică a tractoarelor și mașinilor agricole destinate lucrărilor pe pante antrenează costuri la producător și, deci, prețuri de achiziție — respectiv valori de investiție și cote de amortizare — mai mari decât în cazul mașinilor pentru teren șes;

— **cheltuieli de exploatare și întreținere** a mașinilor agricole specifice pentru pantă mai ridicate decât cele pentru șes, deoarece: viteza maximă posibilă de lucru a agregatelor pe pante, pe direcția curbelor de nivel, este redusă — 6—9 km/h (datorită condițiilor limitative de stabilitate și posibilităților reduse de manevrabilitate, în condițiile unui relief frământat și cu grad ridicat de fărâmițare și dispersare a parcelelor), ceea ce înseamnă o productivitate mai mică a agregatelor. Totodată, gradul de unificare a pieselor și subsansamblelor din componența acestor mașini este mai redus, ceea ce limitează universalitatea lor și dă naștere la dificultăți în alcătuirea agregatelor.

Pornind de la aceste particularități și în scopul stabilirii unor soluții optime sub aspect constructiv, funcțional și economic, concepția cercetărilor efectuate de către Institutul de cercetări, proiectare și inginerie tehnologică pentru mecanizarea agriculturii București, la Stațiunea de cercetări pentru mecanizarea lucrărilor agricole pe pante din Cluj-

Napoca (filială de profil) a avut în vedere:

— stabilirea posibilităților de utilizare — fără adaptări constructive și funcționale — a tractoarelor și mașinilor agricole destinate terenului de șes, pentru a lucra pe terenuri în pantă, pe direcția curbelor de nivel;

— stabilirea unor soluții de adaptare a construcției mașinilor agricole de șes, pentru a putea lucra pe terenuri în pantă — în sistem antierozional, în agregat cu tractoare de pantă;

— realizarea unor tractoare și mașini agricole specializate (dar folosind în cât mai mare măsură piese, subsansamble și ansamble unificate) destinate executării lucrărilor pe pante pentru care mașinile de șes nu corespund, și nici nu pot fi adaptate.

Ținând seama de structura culturilor de cîmp — care dețin ponderea principală pe terenurile în pantă —, au fost considerate ca prioritare problemele privind mecanizarea lucrărilor la culturile de cereale păioase, porumb, cartofi și sfeclă de zahăr, precum și pe pajiștile naturale situate pe pante.

În acest cadru, s-au elaborat atît sisteme de mașini, cît și tehnologiile de mecanizare, respectînd cerințele de pre-

— pentru lucrările solului: două tipuri de pluguri reversibile purtate (PRA-4-30 cu 4 trupițe duble, pentru executarea arăturilor adînci de pînă la 30 cm; P.R.P.-6-25 cu 6 trupițe duble, cu adîncimea de lucru de pînă la 20 cm); două grape cu discuri G.D.-4,7 — cu o lățime de 4,7 m, care execută pregătirea patului germinativ pînă la adîncimea de 12 cm; GDG-2,7 — o grapă grea — cu lățime de 2,7 m și care mobilizează solul pînă la 18 cm, putînd fi folosită fie pentru înlocuirea lucrării de arătură superficială, fie pentru discuit arătura ce a fost executată în condiții grele (cu bolovani mari și excesiv de uscați); freza F.U.-2,5 pentru pregătirea patului germinativ, care asigură o încărcare maximă a tractorului lucrînd pe o lățime de 2,5 m și la o adîncime de 10—12 cm; mașina tip „Cizel” pentru afinatul solului pînă la o adîncime de 30 cm, fără întoarcerea brazdei (ce poate fi folosită cu 5 sau 7 organe active); plugul de coastă pentru drenaj, care execută galerii subterane cu diametrul cuprins între 80 și 120 mm, la o adîncime de pînă la 80 cm, pentru eliminarea excesului de umiditate provenit din izvoarele de coastă, precipitații abundente și topirea zăpezilor;

CREȘTEREA CHELTUIELILOR DIRECTE ÎN FUNCȚIE DE PANTĂ — în lei/ha —

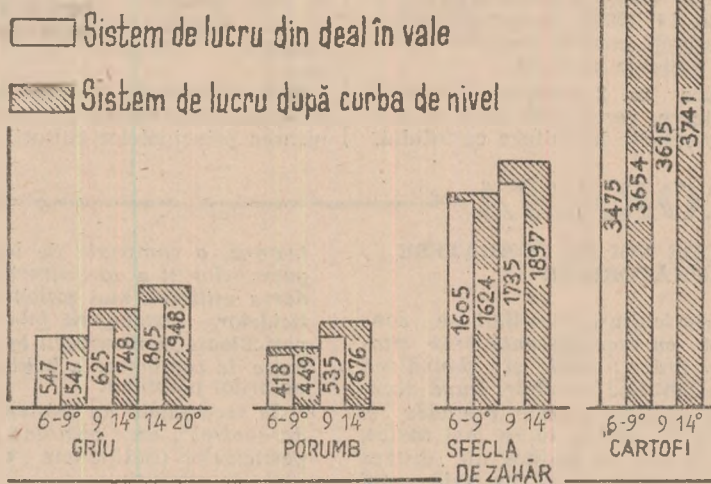

Fig. 1

venire și combatere a eroziunii solului (prin deplasarea agregatelor pe direcția curbelor de nivel) și s-au efectuat studii de eficiență economică a lucrărilor mecanizate. Rezultate ale acestor cercetări sînt prezentate în cele ce urmează.

Sisteme de mașini cuprinde tractoarele, mașinile și utilajele agricole, atît cele specifice pentru pantă, cît și cele adaptate din sistemele de mașini pentru șes. Baza energetică o va constitui tractorul universal pe șenile S.M.-800, care va fi produs de Întreprinderea de profil din Miercurea Ciuc.

Principalele mașini și utilaje specifice care au fost realizate și omologate pînă în prezent pentru acest tractor, sînt:

— pentru semănat cereale păioase și ierburi, în condițiile reducerii numărului de treceri și consumului de carburanți: s-au utilizat mașinile combinate MCT-2,5 și MCR-2,5, care execută concomitent prelucrarea solului și semănatul culturilor, respectiv prelucrarea totală sau în benzi a terenului;

— pentru recoltarea cerealelor păioase cultivate pe terenuri cu pante de pînă la 20° — combina autopropulsată de pantă CP-12, care se fabrică în serie la „Semănătoarea” București.

Mașinile și utilajele de șes, adaptate pentru a lucra pe terenurile în pantă sînt, în principal: semănătoarele SUP-29 și SUP-48 pentru cerealele păioase,

SPC-6 (cu 6 și 8 rânduri) pentru prăși-toare; mașina de plantat cartofi 4SaBP-62,5; cultivatorul CPS-6; combinatorul CPGC-4; presa de balotat fin PPF.

Tehnologiile de mecanizare a lucrărilor agricole în sistem antierozional au fost elaborate pentru culturile de cereale păioase, porumb, cartofi și sfeclă de zahăr și au fost verificate (în cursul anilor 1972—1980) pe loturi experimentale demonstrative (de 5—50 ha), organizate în unități agricole din județele colinare.

Studiile privind eficiența economică a mecanizării lucrărilor agricole pe terenuri în pantă, în condițiile respectării cerințelor antierozionale, au demonstrat că, pentru lucrările ce urmează a se executa pe pante cu înclinație mai mare de 6° (11%), cheltuielile directe cresc odată cu sporirea gradului de înclinare (fig. 1).

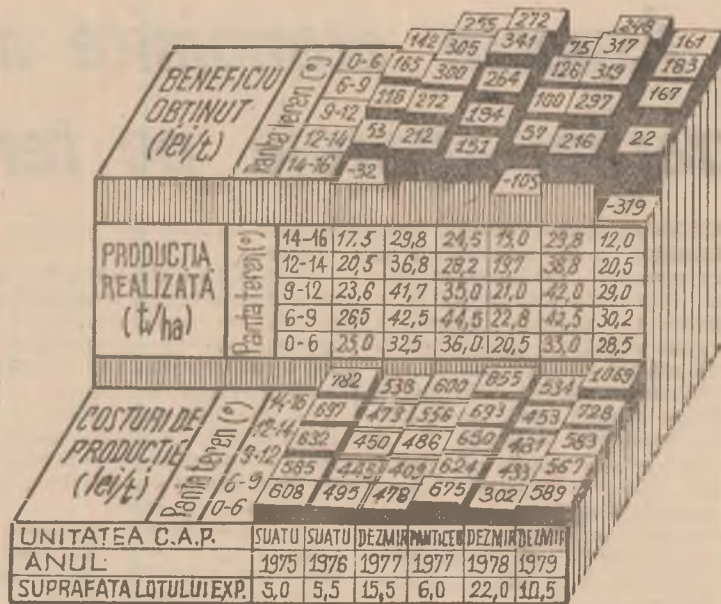
Variația cheltuielilor directe la unitatea de suprafață este prezentată, în figura 1, pentru două tehnologii de mecanizare:

— cea actuală, în sistemul de lucru „deal-vale”, folosind tractoarele și mașinile agricole de uz general (destinate pentru șes);

— cea în sistem antierozional, folosind tractoare și mașini agricole de uz general, cât și specializate pentru terenurile în pantă.

În stabilirea limitelor de pantă pînă la care se poate extinde mecanizarea lucrărilor în sistem antierozional, pentru culturile pe versanți, au fost avute în vedere atât posibilitățile de mecanizare cu asigurarea stabilității agregatelor în lucru și respectarea indicilor de calitate, cât și aspectele economice, urmărindu-se obținerea de beneficii pentru fiecare cultură. Ca urmare, limitele rezultate au fost, în cazul mecanizării totale, de 20° (36%) la culturile de cereale păioase, 14° (25%) la culturile prăși-toare (porumb, cartofi, sfeclă) și de 27° (51%) la pașiștile naturale.

În figura nr. 2 prezentăm, pentru exemplificare, rezultatele analizei economice efectuate la cultura cartofului.

Se desprinde concluzia că, în cazul terenurilor cu înclinație de pînă la 14°, se pot obține producții peste 18 t/ha, cu efecte economico-financiare pozitive. La pante cu înclinația mai mare de 14°, ca urmare a producțiilor mici ce se obțin, alături de creșterea cheltuielilor privind mecanizarea, scade foarte mult calitatea lucrărilor, iar costurile de producție cresc.

Din experiența în producție a Stațiunii de cercetări din Cluj-Napoca se desprind câteva concluzii semnificative:

● **mecanizarea lucrărilor agricole** pe terenurile în pantă în sistem antierozional, se poate realiza folosind o parte din utilajele destinate terenurilor plane, existente în producție. Ele pot completa în bune condiții utilajele și mașinile specifice acestor tipuri de teren, ce urmează a fi fabricate în producția de serie;

● **verificarea în condiții de producție** a tehnologiilor elaborate pentru mecanizarea principalelor culturi, și a mași-

nilor aferente, a confirmat posibilitățile de lucru ale utilajelor, calitatea corespunzătoare a lucrărilor, cu efecte directe și imediate în importante sporuri de producție

● deși în condițiile de lucru pe pantă, în sistem antierozional, **cheltuielile cu mecanizarea** cresc odată cu sporirea pantei terenului, prin aplicarea tehnologiilor de mecanizare elaborate și a sistemelor de mașini aferente, randamentele la hectar la principalele culturi de cîmp justifică sub aspectul eficienței economice, pînă la limitele de pantă stabilite — o mecanizare completă. La toate acestea se adaugă efectul nemăsurabil dar foarte important, al lucrărilor solu-lui în sistem antierozional, care contribuie la combaterea fenomenului de degradare a solului.

dr. Teodor STANILĂ
Dumitru HAGIANU
Vasile STANCA

AGRORAMA

METODE NOI DE COMBATERE A DĂUNĂTORILOR

● **Agricultura mondială se confruntă cu recrudescența unei probleme grave: bolile și dăunătorii care dijmuesc recoltele.** După decenii de aplicare a unor pesticide și insecticide din ce în ce mai toxice, se constată că acestea au distrus microorganismele și insectele mai puțin rezistente, dar au lăsat să prospere generațiile de urmași ale celor mai bine înzestrate, a căror înmulțire a fost facilitată de dispariția unor inamici naturali. Totodată, o serie de specii au devenit rezistente la acțiunea substanțelor chimice. (Anul acesta s-a înregistrat deja un anumit grad de imunitate chiar și față de cea mai nouă familie de produse — piretroizi sintetici, aplicați pentru prima dată în 1981). Pe de altă parte, substanțele utilizate sînt din ce în ce mai agresive pentru om.

Pornind de la asemenea considerente, F.A.O. a inițiat, în această

toamnă, o campanie de lămurire a guvernelor și a agricultorilor în vederea utilizării mai raționale a pesticidelor, restrîngerii folosirii celor periculoase și recurgerii la alte mijloace de combatere a bolilor și dăunătorilor plantelor.

Se recomandă un „sistem integrat de control”, care combină aplicarea pesticidelor tradiționale cu alte tehnici, de exemplu:

● dezvoltarea inamicilor naturali ai dăunătorilor. De pe acum se comercializează paraziți ai muștei albe (care compromite recoltele de bumbac, secretînd pe capsule o substanță cleioasă ce le face inutilizabile), ai moliei-păianjen ș.a.;

● răspîndirea de feromoni. Aceste substanțe sînt secretate în mod natural de către insecte, ajutîndu-le să comunice între ele, de exemplu, pentru împerechere. Introduși artificial pe cîmp, feromonii pot de-regla comportarea normală a insectelor, contribuind la distrugerea acestora;

● crearea de soiuri de plante mai

rezistente la boli și dăunători. Se apreciază că prioritatea pentru cercetare trebuie să se situeze nu numai în domeniul creșterii productivității plantelor, ci și în acela al imunității. Cultivatorii de orez care, în cadrul „revoluției verzi” din unele țări în curs de dezvoltare, au introdus soiuri cu mare randament la hectar, au obținut deseori, din cauza capacității reduse de apărare a acestora, recolte inferioare celor înregistrate la varietățile anterioare;

● programarea perioadei de însă-mînțare în așa fel încît să se evite intervalele cînd apar de obicei bolile și dăunătorii. În India, de exemplu, în mod tradițional timpul de plantare a unei varietăți tropicale de cereale este în așa fel, ales, încît înflorirea să se producă în decembrie, evitîndu-se efectul invaziilor de dăunători ce au loc de regulă în noiembrie;

● utilizarea unor pesticide specifice, care atacă numai anumiți dăunători, nu și pe inamicii naturali ai acestora.

AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI:

RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE

Valențele indicatorului producție marfă vîndută și încasată

PRACTICA aplicării principiilor noului mecanism economico-financiar, privită prin prisma indicatorului central — producția netă — a demonstrat avantajele pe care le are acest indicator comparativ cu producția globală. Dacă ne propunem însă să analizăm modul de utilizare a producției nete la dimensionarea fondului de retribuire a muncii se observă că el nu oferă suficiente elemente pentru o dimensionare corectă — cel puțin în unele ramuri — a acestui fond.

Ne referim în primul rînd la faptul că, deși producția netă exprimă mult mai fidel efortul întreprinderii, totuși, prin metoda de calcul, ca diferență între producția globală și cheltuielile materiale, rezultatul nu este întotdeauna foarte aproape de realitate. De pildă, în construcția de mașini, în producția globală pentru calculul producției nete este cuprinsă și producția neterminată ca element component. În calcularea producției nete aferente se aplică — la întregul volum de producție globală — aceeași pondere a cheltuielilor materiale, deși în producția neterminată la un moment dat, să zicem la 30 ale lunii, sînt cuprinse și materialele incluse în fabricație în ultima decadă, care au un grad redus de prelucrare și, prin urmare, la acestea ponderea cheltuielilor materiale este mult superioară celei planificate, aplicată pe total. Or, prin aplicarea ponderii planificate este apreciată în mod artificial producția netă prin partea de cheltuieli de muncă vie neprestată și acumulările nerealizate aferente materialelor cu grad redus de prelucrare din producția neterminată.

Un alt aspect, producția netă nu mobilizează la încheierea operativă a ciclului aprovizionare-producție-desfacere, întrucît sînt cazuri cînd, deși se realizează producția netă și se asigură fondurile pentru plata retribuțiilor, producția staționează în magazie, uneori chiar timp îndelungat. Mai mult, producția netă poate fi realizată și depășită fără a avea un corespunzător măsurabil în producția fizică și, prin urmare, deși producția (netă) se depășește, ea nu poate deveni marfă, nu participă la schimb, nu satisface necesitățile de consum individual, productiv sau investițional, nu-și verifică utilitatea econo-

mică pentru care a fost creată (de exemplu, în construcțiile industriale aceeași producție netă se poate obține atît prin construirea și echiparea unei hale ce urmează a produce imediat, cît și prin construirea parțială a două sau mai multe hale dar care nu produc).

PUNCTE DE VEDERE

Pentru a răspunde cerințelor actuale ale consumului (de orice fel) producția netă trebuie să se realizeze în strictă corelație cu producția fizică, asigurîndu-se totodată și desfacerea prin contracte, cît și livrarea efectivă în condiții de calitate. Considerăm că indicatorul producția marfă vîndută și încasată ar răspunde tuturor acestor cerințe, întrucît reprezintă expresia finală a recunoașterii muncii sociale prestată în toate procesele economice amintite. Aceasta nu înseamnă renunțarea la producția netă ca indicator care exprimă efortul propriu al unităților economice în crearea venitului național.

Potrivit opiniilor unor specialiști utilizarea indicatorului producție marfă vîndută și încasată în recalcularea fondului de retribuire a muncii nu s-ar putea aplica permanent datorită neritmicității încasărilor dictată uneori de cauze obiective pentru încasator (plăți restante la beneficiarul livrărilor, lipsa finanțării la beneficiarii de investiții, organizarea și derularea necorespunzătoare a decontărilor în unele întreprinderi etc.). Considerăm că argumentul susamintit își pierde valabilitatea în condițiile recurgerii, ca posibilitate în cazurile obiective, la folosirea sistemului practicat în situația depășirilor necorespunzătoare. De pildă, avem în vedere chiar posibilitatea creșterii competențelor ministerelor și centralelor în aprobarea depășirilor necorespunzătoare (în prezent ele sînt de 2% și respectiv 1% din fondul planificat trimestrial pentru retribuții). În acest mod sînt rezolvabile impedimentele ce apar din neritmicitatea încasărilor.

Investirea indicatorului producție marfă vîndută și încasată cu rol central în recalcularea fondului de retri-

buire a muncii ar contribui, după părerea noastră, la creșterea preocupărilor conducerilor întreprinderilor în realizarea producției marfă și în acest fel la mărirea posibilităților de asigurare a capacității de plată; blocajul în lanț și plățile restante ar prezenta tendință de scădere, iar dobinzile plătite de unități precum și penalitățile prevăzute de lege — ambele pentru incapacitatea de plată — s-ar diminua în favoarea acumulărilor, a formării fondurilor planificate din beneficii.

Un alt avantaj al acestui indicator îl constituie stabilitatea sa ca indicator de plan comparativ cu producția netă. Dacă valoarea nou creată poate fi modificată ca plan în execuție ori de cîte ori se invocă schimbarea ponderii producției, reorientarea contractelor, redimensionarea producției globale pentru calculul producției nete, schimbarea variației de stoc la producția neterminată de la o perioadă la alta (greu cuantificabilă și cu mari aproximații) etc., în cazul producției marfă vîndută și încasată oscilațiile sînt limitate la schimbarea planului producției marfă pentru care sînt necesare motivări precise și analiza nivelului stocurilor de produse la începutul și sfîrșitul perioadei.

Dacă analizăm îndeaproape comportarea indicatorului privind încasările, în practică, putem arăta totuși că există posibilitatea unităților să recurgă la unele practici neindicate de ridicare artificială a încasărilor și anume ar putea efectua operațiuni de vînzare-cumpărare a unor subsansamble realizate în cooperare, ceea ce ar permite realizarea ușoară a acestui indicator. Dar nivelul acestora ar putea fi limitat și controlat astfel încît poate fi îngrădit prin lege și eliminat. Chiar și în condițiile dezavantajului amintit mai sus, apreciem că indicatorul producție marfă vîndută și încasată prezintă în practică o serie de avantaje; în condițiile aplicării lui ca indicator de bază munca ar fi retribuită numai pe baza verificării cererii sociale a producției, iar nivelul său ar exprima valoric utilitatea activității producătorilor.

Laurențiu AȘTEFANEI

inspector la Sucursala județeană Iași
a Băncii Naționale

Participarea activă la dezvoltarea proprietății socialiste: răspunderi și venituri sporite

PORNIND de la adevărul că proprietatea socialistă este o bază trainică pentru ridicarea continuă a bunăstării materiale și spirituale a poporului, partidul și statul nostru acordă o atenție deosebită dezvoltării proprietății socialiste, în general a forțelor de producție, valorificării întregului potențial național la un nivel cât mai înalt de rentabilitate și eficiență economică. Între numeroasele măsuri luate în ultimii ani în vederea realizării acestor obiective majore, un loc aparte îl deține generalizarea noului mecanism economico-financiar, introducerea participării oamenilor muncii la beneficii. În același cadru se înscrie și Proiectul Legii privind participarea oamenilor muncii cu părți sociale la constituirea fondului de dezvoltare economică, supus dezbaterii publice.

Din multitudinea rațiunilor, care stau la baza introducerii participării oamenilor muncii cu părți sociale la constituirea fondului de dezvoltare economică, credem că două se impun pe prim plan, prin dimensiunile și implicațiile lor profunde. Pe de o parte, avem în vedere faptul că acest proces reflectă condiționarea directă între progresul multilateral și rapid al avuției naționale, al proprietății socialiste și creșterea bunăstării poporului; în atingerea unui asemenea obiectiv major rolul hotărâtor îl are activitatea intensă a întregului popor, munca plină de dăruire, atribute izvorite din poziția nouă de proprietar, producător și beneficiar pe care omul a dobândit-o în societatea noastră socialistă. Pe de altă parte, participarea oamenilor muncii cu cote părți sociale la constituirea fondului de dezvoltare economică reprezintă o formă nouă, superioară de cointerese materială care se integrează organic concepției noului mecanism economico-financiar în vederea promovării în masa producătorilor și proprietarilor mijloacelor de producție, a unui interes sporit pentru gospodărirea cu maximă eficiență a întregii părți de proprietate socialistă aflată în dotarea fiecărei unități economice de stat.

Să ne referim, mai pe larg, la aceste probleme. În scopul dezvoltării economico-sociale a țării, partidul și statul alocă an de an din venitul național cote ridicate de acumulare pentru dezvoltarea și modernizarea bazei tehnico-materiale în toate ramurile și sectoarele de activitate. În același timp, dat fiind caracterul relativ limitat al resurselor destinate sporirii forțelor de producție și totodată ținând seama de creșterea substanțială a veniturilor oamenilor muncii în ultimii ani, de necesitatea menținerii în continuare a unui ritm susținut de dezvoltare a economiei românești, proiectul de Lege oferă posibilitatea participării oamenilor muncii cu părți sociale la fondul de dezvoltare economică. Aceasta se face pe baza liberului consimțământ. Participarea menționată nu poate depăși, în total, 30% din valoarea mijloacelor fixe ale unității, iar partea socială în proprietatea fiecărui om al muncii nu poate fi mai mare de 50 000 de lei și mai mică de 10 000 lei pe întreaga perioadă

de activitate a acestuia. Depunerile fiecărui om al muncii pentru constituirea părții sociale se prevăd a se stabili în funcție de veniturile depunătorului și de volumul depunerilor aprobate de adunarea generală pentru anul de plan. Constituirea părții sociale se poate face în rate egale sau diferențiate, lunar sau la alte intervale, ori integral, în raport cu opțiunea depunătorului.

Noul act normativ conferă, totodată, posibilitatea ca și cadrele de conducere, personalul muncitor din cadrul aparatului de stat, al organizațiilor politice și obștești, din unitățile de învățământ, social-culturale să poată depune sume de bani cu titlu de părți sociale, într-o unitate economică, bene-

În dezbateri: Proiectul Legii privind participarea, cu părți sociale, a oamenilor muncii din unitățile economice de stat la constituirea fondului de dezvoltare economică

ficiind, în raport cu valoarea părții sociale depuse, de venituri suplimentare, în aceleași condiții ca și oamenii muncii din unitatea economică respectivă.

Contribuția oamenilor muncii la fondul de dezvoltare economică are ca obiectiv major hotărâtor, creșterea gradului lor de participare activă, creșterea la activitatea economico-socială. Ridicarea eficienței presupune stimularea și valorificarea mai largă, intensă a inițiativei proprii. Oamenii muncii trebuie să contribuie activ, multilateral la menținerea unui ritm înalt de dezvoltare a economiei românești, să producă mai mult și mai bine, de o calitate mai înaltă, cu cheltuieli cât mai mici.

Prin măsurile preconizate oamenii muncii sînt chemați să-și asume nemijlocit, într-un grad mai mare răspunderea, să-și pună mai bine în valoare calitatea de proprietari asupra părții din avuția națională încredințată lor spre gospodărire și dezvoltare. Astfel, oamenii muncii din fiecare întreprindere vor înțelege mai profund faptul că ei sînt proprietarii acelei întreprinderi, că ei poartă direct răspunderea pentru păstrarea și apărarea proprietății sociale, pentru dezvoltarea ei, că datoria lor este de a obține, cu mijloacele de care dispun, creșterea continuă a eficienței economice, asigurînd pe această cale atît fondurile necesare retribuțiilor și participării la beneficii cît și dezvoltării bazei tehnico-materiale, satisfacerii unor necesități generale ale statului.

Participarea oamenilor muncii cu părți sociale la fondul de dezvoltare economică — nouă manifestare a democrației muncitorești — este menită

să contribuie la perfecționarea autoconducerii muncitorești. Soluționarea problemelor care se află în fața unităților economice presupune, nu numai existența unui cadru organizatoric corespunzător ci și îmbunătățirea activității consiliilor oamenilor muncii și a adunărilor generale. Îmbogățirea conținutului acestor forme de conducere — realizată și prin prevederile recentului proiect de lege — are menirea de a impulsiona capacitatea creatoare a oamenilor muncii la nivelul statutului de proprietar socialist, de producător și beneficiar. În același timp, participarea oamenilor muncii cu părți sociale la constituirea fondului de dezvoltare economică va asigura o legătură și mai strînsă a fiecărui om al muncii cu unitatea în care lucrează prin cointeresele mai accentuate a personalului fiecărei unități în obținerea de rezultate economice superioare. În acest sens se prevede ca oamenii muncii să beneficieze, la finele fiecărui an, pentru sumele depuse ca parte socială, de un venit determinat în funcție de mărimea totală a depunerii și de modul de realizare și depășire a beneficiilor planificate. Sensul major, final al participării la fondul de dezvoltare constă astfel în aceea că se oferă posibilitatea obținerii unui venit suplimentar în funcție de aportul la constituirea fondului de dezvoltare. Pentru sumele depuse ca parte socială, oamenii muncii încasează la finele fiecărui an un venit determinat din beneficiul unității. Venitul anual cuvenit oamenilor muncii este de 6% în cazul realizării de către unitate a beneficiilor planificate și de pînă la 8% în cazul depășirii acestora, în funcție de volumul beneficiilor și de rentabilitatea obținută, potrivit hotărârii adunării generale a oamenilor muncii. Se garantează venitul oamenilor muncii la un nivel de 5% din sumele depuse ca parte socială și în cazul nerealizării beneficiului planificat unității. Veniturile cuvenite oamenilor muncii se asigură din beneficiile obținute, înaintea oricăror alte repartizări prevăzute de lege. Aceste venituri nu sînt impozabile și nu se iau în calculul cîștigurilor oamenilor muncii în funcție de care se determină, potrivit legii, drepturile și obligațiile acestora. De asemenea, este garantată restituirea integrală a depunerilor pentru constituirea părții sociale. Din toate cele arătate reiese însemnătatea realizării unei munci de calitate, eficiente, la toate nivelele, care să permită ca sumele depuse pentru dezvoltare să dobîndească statutul unor investiții cît mai productive.

În ansamblu, se poate afirma că participarea cu părți sociale constituie o nouă înfrumusețare a calității oamenilor muncii de proprietari, producători și beneficiari. Ea conferă acestora atît o răspundere mai mare pentru dezvoltarea bazei tehnico-materiale, buna organizare a producției și a muncii, cît și dreptul de a se bucura pe deplin de rezultatele activității lor.

**dr. Gheorghe RĂBOACĂ
dr. Ioan BRATU**

Sub deviza:

«Comerț, cooperare, dezvoltare»

TÎRGUL INTERNAȚIONAL BUCUREȘTI 1982

— 8 zile de intensă activitate comercială —

JOI, 14 octombrie, cea de a 8-a ediție a Tîrgului Internațional București și-a închis porțile, consemnând un rodnic bilanț atît în ceea ce privește funcția sa de informare, cît și ca activitate comercială.

Larga tematică a Tîrgului Internațional București, care începînd de anul trecut a devenit o manifestare expozițională cu frecvență anuală, a determinat într-o bună măsură atît numărul firmelor românești și de peste hotare participante, cît și varietatea și nivelul ridicat al ofertei acestora, din domeniile construcțiilor de mașini, chimiei, metalurgiei, prelucrării lemnului, transporturilor, materialelor de construcții, industriei ușoare și alimentare, micii industrii și artizanatului.

O confirmare a prestigiului căpătat în decursul anilor de Tîrgul Internațional, găzduit de Capitala țării noastre, o constituie participarea și exponatele celor circa 1150 de firme producătoare și exportatoare din România și din alte 36 de țări la cea de a 8-a ediție. Cu pavilionul oficial au participat la actuala ediție 31 de țări din toate zonele geografice ale lumii: Austria, Bulgaria, Canada, Cehoslovacia, R.P. Chineză, R.P.D. Coreeană, Cuba, Elveția, Egipt, Franța, R.D. Germană, Grecia, India, Iordania, Israel, Italia, Iugoslavia, Japonia, Libia, Pakistan, Polonia, Portugalia, Sri Lanka. Statele Unite ale Americii, Turcia, Ungaria, Uniunea Sovietică, Venezuela, Zair. Dintre acestea, Pakistan, Sri Lanka, Venezuela au participat în premieră. Totodată, a mai participat și Organizația pentru Eliberarea Palestinei. Din suprafața totală de expunere, de circa 71 100 mp, 23 720 mp au fost afectați expozanților de peste hotare.

Oferta românească la Tîrgul Internațional București a fost constituită în marea sa majoritate de produse noi sau îmbunătățite, din toate ramurile cuprinse în profilul tîrgului, fapt care reflectă procesul dinamic de modernizare și promovare a noului în industria românească. Situată pe aceste coordonate, oferta întreprinderilor românești producătoare și exportatoare, în număr de peste 650, este în măsură să se alinieze celor mai înalte exigențe ale partenerilor externi.

Ca organizatori ai acestei manifestări expoziționale, ne-am străduit să folosim cît mai eficient condițiile excelente oferite de modernul complex expozițional al TIB, precum și experiența acumulată pînă în prezent, pentru a asigura tuturor participanților un cadru optim activității comerciale, realizării unor fructuoase contacte, schimburi de experiență și idei pentru încheierea unor tranzacții rodnice pe parcursul celor 8 zile de desfășurare.

Concomitent cu activitatea exclusiv comercială, Tîrgul internațional București a mai oferit și largi posibilități de informare a vizitatorilor de peste hotare cu privire la cele mai recente și mai caracteristice aspecte ale dezvoltării actuale și în perspectivă privind sectoarele tehnico-economice din profilul tîrgului, prin organizarea unor manifestări adiacente — cum ar fi: reuniuni specializate, conferințe, simpozioane, prezentări de filme, demonstrații practice etc.

O coordonată majoră a recenteii manifestări expoziționale, evidentă la toți participanții români, a fost atenția acordată inovației tehnice, ofertării — alături de mărfuri — și a unei game largi de servicii ingierești. Astfel, Institutul român de consulting ROMCONSULT, specializat în activitatea de consulting și engineering în domeniile: construcțiilor de mașini, echipamentelor electrice și electronice, industriei construcțiilor și materialelor de construcții, dezvoltării agricole și rurale, extragerii de minereuri, chimiei, petrochimiei, energiei, dezvoltării urbane, alimentării cu apă și canalizării, telecomunicațiilor, transportului învățămîntului, ocrotirii sănătății, turismului și sportului, a prezentat invenții românești care s-au bucurat în ultimul timp de aprecieri deosebite pe plan internațional, cum sînt: „Nou corp interior pentru reactor de sinteza amoniacului” — distinsă cu medalia de aur la Salonul internațional de invenții și tehnici noi de la Geneva (1981), „Metode pentru controlul nedestructiv al betonului în construcții de beton armat” și „Motor de curent continuu cu rotor disc și întretieri axial”, care au primit medalii de argint la aceeași manifestare internațională.

Ilustrare directă a performanțelor obținute în diversele ramuri ale economiei, exponatele din acest stand au reprezentat

domenii de vîrf ale creației tehnice românești, relevînd înaltul potențial științific al cercetării din cele mai diferite ramuri. Amintim, dintre ele:

„Procedeu și instalație de obținere a acidului sulfuric prin dublă conversie catalitică și absorbție intermediară”, „Reactor unic cu dirijarea mediului de reacție pentru fabricarea acidului fosforic”; „Sistem de transport aeropropulsiv containerizat”, „Complex iono-proteic complementar în hrana animalelor”, „Procedeu pentru obținerea lanolinei din apele rezultate de la spălarea pieilor ovine cu blană, cu randamente de 85—90%”, „Mașină automată de frezat profilul cuțitelor CLEARSON”, „Aparat numărător de osii, vagoane și trenuri”; „Sistem de alarmă pentru automobile”, „Tratament superficial complex pentru realizarea de piese rezistente la fricțiune”, „Tehnologie de realizare a țesăturilor pentru membrane, pentru centrarea bobinelor de difuzoare acustice”, „Robot industrial experimental ROBOPAS-001 acționat pas cu pas și comandă prin fibră optică”, „Procedeu și cameră de ardere de sinteză cu turbulență variabilă” (procedeu prin care se obține o reducere a consumului de combustibil la motoare cu pînă la 60%), „Procedeu de valorificare a anvelopelor uzate de turisme și tractoare, prin recuperarea cauciucului și refolosirea pentru turnarea de piese de cauciuc — anvelope, benzi transportoare, curele trapezoidale” (prin aplicarea acestui procedeu este posibilă înlocuirea a 50% din elastomerul pur folosit la fabricarea de anvelope și piese de schimb). În cadrul pavilionului Romconsult s-au prezentat și noi realizări din domeniul designului industrial.

Un alt domeniu de interes al ofertei românești de servicii ingierești l-a constituit standul Întreprinderii de cooperare economică cu străinătatea — ROMPETROL. România, care are o experiență de peste 120 de ani în extragerea și prelucrarea petrolului, este actualmente unul din principalii producători și exportatori de utilaje petroliere din lume, instalația de foraj F400—3DH stabilind, încă în 1978, recordul european de mare adîncime: 8 000 m.

Această îndelungată tradiție, a cărei valoare a fost unanim recunoscută pe plan internațional, face ca întreprinderea de cooperare în domeniul petrolului și gazelor ROMPETROL să fie unul dintre cei mai cunoscuți și apreciați parteneri de afaceri, deschis oricărei formule de colaborare, capabil să asigure o gamă completă de servicii și operații, de la prospectare pînă la extracția, transportul și stocarea produselor petroliere, ca și participarea în realizarea de obiective „la cheie”.

Ca o dovadă a calității serviciilor oferite de ROMPETROL, trebuie subliniat faptul că întreprinderea românească a executat lucrări în zece de țări, printre care amintim: Afganistan, Albania, Benin, Birmania, Bulgaria, Cehoslovacia, R.P. Chineză, Coasta de Fildeș, R.P.D. Coreeană, Cuba, Ecuador, Egipt, Etiopia, Filipine, R.D. Germană, Ghana, Grecia, India, Indonezia, Irak, Iordania, Iugoslavia, Liban, Liberia, Libia, Malta, Maroc, Nepal, Nigeria, Pakistan, Siria, Sudan, Somalia, Tanzania, Turcia, Venezuela, R.S. Vietnam, R.A. Yemen, R.D.F. Yemen ș.a.

Că realizările din domeniul științei și tehnicii se răsfrîng favorabil asupra competitivității produselor românești o dovedesc importante tranzacții comerciale încheiate la TIB 82. Astfel, întreprinderile românești de comerț exterior au semnat contracte de export pentru: schimbătoare de căldură, supape de siguranță, recipienti gaze — în U.R.S.S.; motoare diesel, subansamble pentru utilaj petrolier, instalații de foraj și utilaj minier — în U.R.S.S., Siria, India, și Cehoslovacia; utilaj metalurgic — în Cehoslovacia; magazie de motoare — în Franța; mașini-ulește și scule — în Cehoslovacia, Ungaria, Bulgaria, U.R.S.S., Polonia, Columbia, Grecia, Arabia Saudită, Franța, Suedia, S.U.A.; autoturisme „Dacia” — în Cehoslovacia, R.D. Germană, Polonia, Grecia; compresoare, macarale-portal — în Cehoslovacia; poturi rulante — în R.D. Germană; excavatoare — în Ungaria; diferite piese pentru utilaje — în Iugoslavia. Întreprinderea românească de comerț exterior UNIVERSAL TRACTOR, prezentă la T.I.B. cu o gamă complexă de tractoare și mașini agricole tractate și autopropulsate — printre care, ca noutăți, tractoarele de 100 CP și 85 CP, dotate cu simplă și dublă tracțiune, motocultivatorul pentru lucrări în pantă, combina de capacitate

mărită C 16 U, cu randamente ridicate și consumul redus de combustibil — a suscitât interesul specialiștilor și comercialiștilor, asigurându-și încheierea unor contracte de export a căror valoare a fost cu 20% mai mare față de cele realizate la edițiile precedente.

Astfel, exponatele prezentate de UNIVERSAL TRACTOR au făcut obiectul unor fructuoase tranzacții încheiate cu parteneri din Uniunea Sovietică, Republica Democrată Germană, Iran, Arabia Saudită, Grecia, Italia, Cehoslovacia, Algeria, Ungaria, Portugalia ș.a. De asemenea s-au perfectat contracte pentru exportul de : mașini agricole, semănători, combine autopropulsate, batoze și piese de schimb, încărcătoare frontale TIH-445 — în R.D. Germană; autobetoniere — în Bulgaria; autocamioane — în Cuba; utilaje pentru diferite sectoare ale industriei ușoare, subansamble și piese de schimb — în R.D. Germană și Bulgaria; rulmenți de diferite tipodimensiuni — în R.D. Germană, Elveția, Finlanda; utilaj pentru industria lemnului — în Cehoslovacia.

În același timp, s-au contractat la import: utilaj chimic și minier, suportți pentru magneți și piese pentru compresoare — din Cehoslovacia și R.D. Germană, instalații de oxigen — din U.R.S.S. și cold-box — din Franța; diferite mașini-unelte — din Austria; utilaj metalurgic — din R.D. Germană; arbori cotiți — din Cehoslovacia; mașini-unelte din Cehoslovacia; autoturisme „Skoda” și „Trabant” — din Cehoslovacia și, respectiv din R.D. Germană; diferite piese pentru utilaje de construcții — din R.D. Germană și U.R.S.S.; combine agricole și hedere — din R.D. Germană; scule pentru industria lemnului — din R.D. Germană.

În domeniul electronicii și electrotehnicii, întreprinderile românești au încheiat numeroase contracte de export, între care mijloace de automatizare — în U.R.S.S., Bulgaria, Cehoslovacia și R.D. Germană; televizoare — în Cehoslovacia; conectori și telefoane — în Ungaria; aparataj de joasă tensiune, motoare electrice, transformatoare și posturi trafo — în Cehoslovacia, R.D. Germană, U.R.S.S., Franța și Sudan. Contracte de import au fost încheiate pentru: componente electronice — din Cehoslovacia, R.D. Germană, Franța, R.F. Germania; tehnică de calcul — din Polonia; antene telescopice — din R.P. Chineză.

Întreprinderile industriei metalurgice au contractat la export: otel-beton, bare trase, țevi și conducte — în R.F. Germania, Israel și Iran; profile de otel — în Liban; laminate din otel — în U.R.S.S., iar la import: otel carbon, otel inox și laminate din otel — din R.F. Germania, Austria și Bulgaria.

Chimia românească s-a bucurat de un deosebit interes, firmele specializate încheind numeroase contracte, între care menționăm, la export diferite produse chimice de bază, lacuri și vopsele, cosmetice și medicamente, materiale și produse din policlorură de vinil, îngrășăminte complexe, azotat de amoniu și nitrocalcar, cauciuc și produse din cauciuc etc. în S.U.A., Franța, Ghana, Elveția, U.R.S.S., R. F. Germania, Italia, Olanda, R. P. Chineză, Turcia, India, Grecia, Mongolia, R. D. Germană, Polonia, Japonia, Iran, Egipt, Suedia, Austria, Anglia — și la import anhidridă acetică din Italia, iod și acetarsol din Franța, acid tartric din Anglia, acid butilic din R. F. Germania, folie de policlorură de vinil din Austria, cauciuc latex din Franța și altele.

Binecunoscută pe piața internațională a producătorilor și exportatorilor de mobilă, firma TEHNOFORESTEXPORT a fost

prezentă la T.I.B. cu câteva dintre ultimele creații realizate în marile combinate de prelucrare a lemnului din România. Mobilă expusă în acest an la T.I.B. — acoperind o gamă largă de produse, de la mobilă stil (cu intarsii și sculptură) la mobilierul modern, suplu, funcțional, mobilierul din rășinoase și, pentru prima dată, mobilierul metalic realizat din combinații de PAL și aluminiu — s-a remarcat prin frumusețea liniilor, execuția ireproșabilă și finisajul de calitate superioară care evidențiază pe deplin excelența materie primă folosită. Vizitatorii au apreciat în mod deosebit mobilierul de stejar „Canion” destinat sufrageriilor și camerelor de tineret — realizate la Piatra Neamț, biblioteca „Imperial” — produsă la Rădăuți și „Anatolia” — la Sighetul Marmăției — ambele din stejar, bucătăriile „Roxana lux” și S.B. 518 (în componența cărora intră un bufet complet, cu corpuri suprapuse, masă și grup de colț), executate la Sibiu, holul mulat (format din canapele, fotolii, măsuță ovală), realizat la Rm. Vilcea. Deosebit de atrăgătoare sînt piesele de mobilier din rășinoase, expuse de producătorii de la Reghin și Piatra Neamț. În afara mobilei destinată diverselor încăperi, TEHNOFORESTEXPORT a prezentat o serie de piese de mic mobilier, caracterizat atât prin finețea execuției — cele stil, cât și prin funcționalitate — cele moderne, instrumente muzicale și articole sportive. Industria de prelucrare a lemnului a încheiat, prin firmele românești specializate, contracte de export pentru mobilă în Elveția, Israel, Japonia, Irak, Franța, Australia și în alte țări.

Industria materialelor de construcții a suscitât interes din partea unor firme din Anglia, Arabia Saudită, Egipt, Liban, Cehoslovacia, U.R.S.S. ș.a., cu care au fost încheiate contracte, printre altele pentru: ciment, faianță, plăci de gresie, marmură, articole sanitare (atît garnituri complete, cât și piese separate) — printre care căzile de baie, colorate, din otel sînt oferite pentru prima dată de VITROCIM.

Ramură importantă a economiei românești, furnizînd în prezent circa o zecime din totalul exporturilor, industria ușoară a lansat în intervalul 1976—1981 peste 1300 de materiale și produse noi. Calitatea lor superioară, aprecierea de care se bucură pe piața internațională se reflectă în numărul crescînd de țări în care se exportă — circa 110. În domeniul industriei ușoare sînt de menționat, printre altele, contractele încheiate pentru exporturi de confecții — în Australia, S.U.A., Canada, Anglia, Olanda, Ungaria, Iordania și Austria, de țesături de lînă și viscoză — în S.U.A., R. F. Germania și Liban, de fibre poliesterice și țesături de bumbac — în Danemarca, Elveția, R. F. Germania, Cuba, ca și pentru importul de piei brute și diferite accesorii pentru încălțăminte și marochinărie — din S.U.A. Produsele industriei alimentare și de artizanat au fost contractate la export cu firme din Liban, Iordania, Cehoslovacia, Finlanda, Italia, S.U.A., U.R.S.S., Polonia, Israel, R. F. Germania, Grecia, Franța și alte țări.

Remarcabila varietate tematică, nivelul tehnic, sortimental și calitativ al exponatelor, întreaga desfășurare a recente competiții economico-comerciale de la București, rezultatele fructuoase, ca și climatul rodnic și propice vehiculării de idei și experiență între specialiști ne permit să apreciem că a 8-a ediție a T.I.B. a constituit o nouă și prețioasă contribuție la dezvoltarea colaborării economice internaționale.

ing. Nicolae SUCIU
director al Întreprinderii
de țiguri și expoziții

Valorificarea resurselor de îmbunătățire a performanțelor întreprinderii

Optimizarea microclimatului de muncă

MICROCLIMATUL de muncă, deci ansamblul factorilor de natură fizică în care o persoană sau un grup uman își desfășoară activitatea, exercită o influență în multiple direcții: asupra calității și randamentului în muncă, asupra stării de sănătate a lucrătorilor, influențează substanțial confortul psihic precum și nivelul de satisfacție în muncă. Aceste lucruri sînt bine cunoscute și ele îmbracă forma practică a anumitor valori cu caracter normativ valabile pentru diverse amenajări de lucru, sînt încorporate în calculele și baremurile care stau la baza proiectelor de hale industriale. Cu toate acestea, unele observații de teren efectuate în cadrul unor investigații în diferite hale de producție și care au urmărit, la timpul respectiv, să surprindă raportul dintre nivelul de iluminare și randamentul în muncă*) ne-au sugerat ideea că și în cazul algei variabile a microclimatului uzinal — regimul termic —, nivelurile stabilite prin actele normative nu sînt îndeajuns de flexibile pentru a acoperi eficient întreaga varietate a situațiilor. În același timp s-au luat în considerație și efectele actualelor restricții energetice, care impun o valorificare cît mai bună a cantității de căldură repartizată pentru unitățile cu caracter productiv.

Efectele regimului termic asupra randamentului și calității muncii

IPOTEZA de lucru a acestei cercetări poate fi exprimată succint astfel: dată fiind existența unei interdependențe puternice între nivelul termic și productivitatea muncii, nivelurile de încălzire (atît în sezon rece cît și în sezon cald) trebuie stabilite nu în manieră globală și nu numai pe categoriile de muncă ușoară, medie și grea — cum se face în prezent — ci într-o măsură sporită în funcție de solicitările psihofiziologice ale fiecărui loc de muncă, ale fiecărei profesii. Cît privește aria de cuprindere, cercetarea s-a desfășurat în 5 întreprinderi industriale a căror activitate se încadrează în categoriile de muncă medie și ușoară; de asemenea, în eșantion au fost cuprinse locuri de muncă cu un registru diferențiat de solicitări: munca se desfășoară în picioare sau în poziție șezînd, presupune o activitate repetitivă sau, dimpotrivă, un număr mare de operații de finețe, cu și fără deplasări obligatorii de la locul de muncă. S-au

*) Ne referim la articolul „Efecte ale iluminatului natural asupra proceselor de producție din halele industriale”, publicat în „Revista economică” nr. 39/1979

efectuat măsurători complete asupra unui număr de 259 subiecți (la două momente predeterminate ale zilei de muncă), pe fiecare post de lucru fiind măsurați principalii parametri fizici, fiziologici și psihosenzoriali definitorii pentru condițiile termice de muncă. În stabilirea eșantionului s-a ținut seama, totodată, și de amplasarea subiecților față de suprafețele vitrate și față de corpurile de încălzire, s-au înregistrat particularitățile constructive ale hălelor cu implicații directe asupra regimului termic.

O primă etapă a cercetării noastre a fost aceea de a determina existența — presupusă, dar nedemonstrată — a unei relații de condiționare a nivelului productivității muncii de către nivelul de temperatură din hala de producție. Măsurătorile efectuate atît în condiții reale cît și în cadrul unor experimente dirijate au dovedit existența unei asemenea legături. La o variație a temperaturii, în sezonul rece, de numai două grade (de la 16° la 18°) productivitatea muncii variază, în sens crescător, cu 15%, deci cu o valoare semnificativă. Această corelație s-a dovedit mai puternică și mai constantă în cazul anumitor genuri de activități. Aceste activități sînt, în măsură covârșitoare, acele locuri de muncă încadrate, paradoxal, în categoria „muncă ușoară”, specifică subramurilor electronice, electrotehnică, mecanică fină, în general activitățile care solicită o mare precizie.

În cazul activităților amintite care se desfășoară în cvasitotalitatea lor în poziție șezînd, un nivel mai scăzut al temperaturii din atelierul de producție influențează negativ asupra miinilor și a degetelor, a căror abilitate și precizie în efectuarea unor operații este diminuată simțitor. Astfel, chiar dacă la nivelul corpului senzația de frig poate fi atenuată prin utilizarea unei vestimentații adecvate, efectele asupra randamentului în muncă al unei temperaturi scăzute se vor menține. Acest fapt se explică prin rolul pe care îl joacă mîna în procesul de producție, acest organ preluînd funcția de mecanism, de componentă a unui ansamblu tehnologic. Tocmai de aceea temperatura de la locul de muncă al muncitorilor trebuie să fie considerată ca o condiție termică tehnologică, fără de care sistemul om-mașină nu funcționează la parametrii proiectați. O altă cauză a reducerii productivității muncii în condițiile unui nivel termic necorespunzător o reprezintă frecvențele deplasări ale muncitorilor de la locurile de muncă, motivul invocat fiind cel al lipsei de căldură.

Pe baza constatărilor prilejuite de investigația noastră se desprinde o

concluzie importantă. Modul de alegere, amplasare și folosire a surselor de căldură trebuie să fie adaptat specificului muncii. În această direcție, o concepție judicioasă privind încălzirea în halele industriale poate permite nu numai ridicarea randamentului în muncă, a calității produselor, dar și o mai economicoasă utilizare a surselor de căldură, o diminuare a consumului de combustibil. În realizarea acestui dezerat apreciem că intervin mai mulți parametri, mai mulți factori a căror acțiune are un sens convergent, între care: tipul și rețeaua de distribuire a surselor de căldură corelat cu sistemul de ventilație și amplasarea față de sursele de lumină; adecvarea modului de vestimentație la condițiile specifice fiecărui gen de activități; o concepție constructivă care să permită valorificarea maximă a căldurii naturale, eliminarea oricărui pierdere de căldură (în sezonul rece), dar și evitarea unei supraîncălziri (în sezonul cald), care la rîndul său influențează negativ parametrii calitativi ai activității.

Industria textilă și proiectarea constructivă în prim-planul factorilor implicați

DINTRE factorii menționați o importanță deosebită prezintă utilizarea unor tipuri de îmbrăcăminte cît mai bine adaptate fiecărui loc de muncă. În prezent — și este necesar să subliniem acest lucru — nu există o preocupare sistematică, bazată pe date riguroase, orientată spre dotarea lucrătorilor cu haine de lucru adecvate. Tocmai de aceea, în intenția de a se proteja împotriva frigului, lucrătorii își suplimentează numărul de articole de vestimentație folosit, ceea ce determină însă, ca efect colateral, o reducere a libertății de mișcare și, corespunzător, o diminuare a preciziei, a calității. Deoarece în sezonul rece îmbrăcămîntea este cu atît mai bună, mai adecvată, cu cît asigură o rezistență termică mare fără a fi stînjenoare, apreciem că o acțiune concretă în direcția utilizării superioare a căldurii, în direcția creșterii randamentului o reprezintă orientarea întreprinderilor textile spre realizarea unei game cît mai largi și diversificate de haine de lucru — eventual în concepție modularizată, care să permită adaptarea cît mai bună la particularitățile fiecărui individ, ale fiecărui loc de muncă. În acest context, cercetarea din domeniul materialelor textile și confecțiilor ar trebui să ofere

noi materiale cu proprietăți izolatoare îmbunătățite, dar cu volum și greutate cât mai reduse.

Un rol deosebit de important în asigurarea unui echilibru între nivelul temperaturii din interior și un randament maxim în muncă revine, așa cum am arătat, activității de proiectare. Opinia cea mai larg răspândită este aceea potrivit căreia numai o temperatură scăzută influențează negativ randamentul, satisfacția în muncă și, nu în cel din urmă plan, starea de sănătate a populației active. Analiza de teren pe care am efectuat-o, măsurătorile sistematice au pus în evidență că relația confort termic-productivitate îmbracă forme specifice, manifestându-se puternic și în celelalte anotimpuri; din optica cercetării noastre perioadele de tranziție (primăvara și toamna), precum și în sezonul cald (vară). Astfel, unele studii privind influența temperaturii înalte (peste nivelul optim) asupra stării de sănătate evidențiază faptul că în astfel de cazuri se remarcă o sporire semnificativă a afecțiunilor digestive și a celor dermatice, — de regulă când temperatura interioară depășește 32 de grade. Totodată, în explicarea existenței unei morbidități accentuate pe anumite locuri de muncă s-au stabilit corelații semnificative între variațiile bruște de temperatură și reducerea rezistenței organismului uman la boală.

În cazul cercetării de față, efectele temperaturii ridicate asupra activității au fost studiate la Întreprinderea mecanică din Breaza, ale cărei hale de producție au permis o analiză comparativă semnificativă. La o temperatură înregistrată de 28,2 grade C s-a putut constata că sistemul de ventilație este deosebit de important în asigurarea unei temperaturi constante; de asemenea, s-a vădit eficiența mai mare a ventilației naturale realizată prin ferestre și luminatoare față de ventilația realizată în mod exclusiv prin ferestre. Desigur, astfel de elemente se cer studiate

în profunzime și luate în calcul atunci când se realizează proiectarea noilor hale industriale. O concepție unitară în care să se asigure de la început soluții constructive eficiente pentru diversele situații de muncă ar evita și cheltuielile însemnate — materiale și de forță de muncă — pe care le necesită remedierile, operațiunile de izolare, dar și cheltuielile necesitate de refacerea forței de muncă — medicamente, timp de lucru subtilizat etc. Or, în practică se constată că astfel de acțiuni ulterioare de remediere sînt frecvent solicitate de unitățile productive. De exemplu, nu există o soluție bună pentru acele hale industriale în care se introduc și se evacuează piese de dimensiuni mari, a căror manipulare antrenează pătrunderea aerului rece din exterior și scăderea temperaturii la locurile de muncă. Un alt caz particular de inadecvare a arhitecturii și funcționalității clădirilor la cerințele asigurării unui climat de muncă normal îl constituie halele de înălțime mică prevăzute cu luminatoare în acoperiș și cupole unde muncitorii lucrează iarna la temperaturi sub cele normale, datorită pierderilor de căldură ce au loc prin intermediul spațiilor vitrate, în timp ce vara temperaturile sînt prea ridicate, în mod frecvent constatîndu-se și apariția efectului de seră. Probleme similare apar și în cazul suprafețelor vitrate laterale de mari dimensiuni care, în sezonul rece, determină o autentică „migrare” a lucrătorilor de la locurile de muncă aflate în vecinătatea pereților vitrați spre centrul halilor de producție.

Un alt parametru de care trebuie să se țină seama în mai mare măsură în proiectare este faptul că în decursul perioadei de folosire a unei clădiri industriale fluxurile tehnologice, caracteristicile utilajelor precum și amplasarea acestora pot suferi modificări substanțiale. Or, este evident că proiectantul trebuie să asigure

de la început polifuncționalitatea clădirilor respective.

O mai mare elasticitate a parametrilor constructivi

CUPRINZÎND într-un cadru sistematic elementele detaliate anterior rezultă — din punctul de vedere al cercetării noastre — două concluzii mai importante. Prima se referă la cerința unei abordări globale a tuturor parametrilor producției, atît tehnici cît și de microclimat în strînsă corelație cu elemente de natură psihosocială. Particularizînd la variabila regim termic, proiectarea ar trebui să afle soluțiile optime prin care să asigure un consum cît mai redus de energie fără a afecta nivelul de încălzire impus de desfășurarea normală, cu randament înalt a muncii. În al doilea rînd, dacă se ține seama de faptul că, sub numeroase aspecte, condițiile de muncă diferă sensibil de la un gen de activitate la altul, credem că este utilă o mai mare elasticitate în ce privește parametrii constructivi. Avem în vedere că diversificarea, în limite raționale, a structurii clădirilor, a surselor de încălzire, iluminare și ventilație poate avea efecte cel puțin tot atît de importante în planul productivității și calității muncii ca acelea ce se obțin prin tipizare. În fapt, ținînd seama de mobilitatea tot mai mare a profilului unităților industriale și proceselor tehnologice, tipizarea în construcțiile industriale se cere privită nu ca o uniformizare, ci ca o acțiune de combinare, în forme și cu funcționalități cît mai diverse, a unor componente standardizate, tipizate.

Cornelii CĂRTINĂ
Mihai MACAVESCU

Laboratorul de cercetări sociologice
al Institutului de Proiectări pentru
Construcții Tipizate

COMENTARIU LA UN GRAFIC

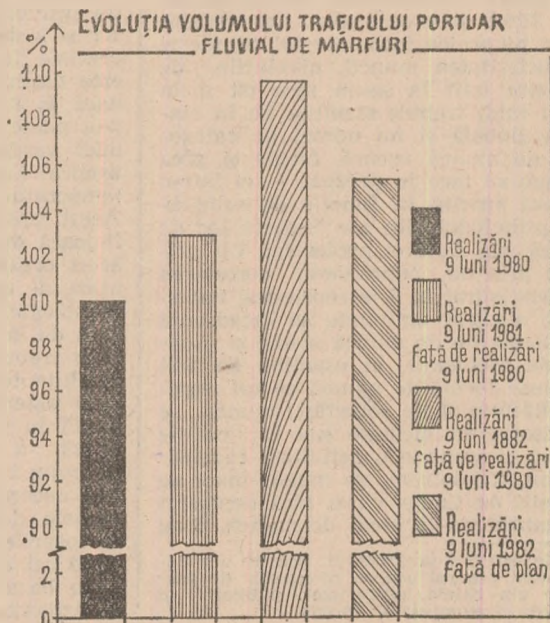
Traficul portuar fluvial de mărfuri

ÎN PERIOADA 1976—1980, volumul transporturilor pe Dunăre a crescut de 1,8 ori, de la 6,6 mil. tone la 12,3 mil. tone. În perioada ce a urmat aceste transporturi au căpătat o și mai mare extindere. În 1981, de pildă, traficul pe Dunăre a sporit cu 13,8% față de 1980, iar în acest an crește cu 21,5% justificat de eficiența economică mai ridicată față de celelalte transporturi — mai ales pentru zonele adiacente Dunării.

Odată cu creșterea volumului de transporturi fluviale, a crescut și traficul portuar fluvial de mărfuri, adică volumul mărfurilor intrate sau ieșite din incinta porturilor. Realizările pe 9 luni din 1982, întrec cu 9,30% pe cele din perioada corespunzătoare a anului 1980. Se prevede ca volumul de trafic derulat prin porturile dunărene în anii următori să crească, în-deosebi datorită intrării în funcțiune în acest cîncinal a unor noi capacități de trafic în porturile combinatele siderurgice

din Galați și Călărași. Numai porturile care vor servi aceste combinate vor trebui să asigure un trafic fluvial la nivelul anului 1985 de 4,2 ori mai mare decît în 1981.

În aceste condiții este necesar ca Departamentul Transporturilor Navale să urmărească îmbunătățirea activității portuare pentru creșterea productivității muncii, reducerea normelor de consum de energie, ridicarea eficienței economice. Aceste deziderate pot fi atinse, în principal, pe calea extinderii mecanizării operațiunilor de încărcare-descărcare a produselor. În acest scop trebuie extinsă dotarea cu macarale-portic de 16—50 tone forță, precum și cu descărcătoare continui tip Recheiner pentru mărfurile în vrac. Astfel va fi posibil ca nivelul indicatorului care reflectă utilizarea intensivă a cheiurilor portuare să crească de la 1420 t/ml cheu (în anul 1981), la 2000 t/ml cheu — cît se preconizează să se atingă în 1985.

Brevetele — valoroasă sursă de informare

ÎN DEZBATERILE privind statutul științei, tehnicii și tehnologiei în societatea modernă este frecvent invocat caracterul contradictoriu, specific acestei sfere a activității umane, caracter evidențiat, pe de o parte, de spiritul emanent universal al cunoștințelor științifice și modul relativ individualizat în care iau naștere aceste cunoștințe. Și poate că pe nici un alt segment al activității de cercetare această contradicție nu îmbracă o formă atât de acută ca în domeniul informării.

Desigur, zonele din care se colectează informații asupra evoluției cunoașterii și practicii științifice devin tot mai extinse, mai diverse. Întrucât nu ne propunem o tratare exhaustivă, în articolul de față ne vom opri asupra unui singur aspect, dar a cărui importanță este în vădită creștere: informarea din brevete. Cimpul investigației noastre este și el relativ limitat — activitatea de cercetare din sectorul construcțiilor de mașini — dar cu o pondere însemnată în promovarea progresului tehnic în toate ramurile economiei. Prin informarea din brevete se poate asigura o mai bună orientare în ceea ce numim dezvoltare pe produs, sint identificate cu mai mare precizie segmente de piață unde concurența este mai redusă și deci unde întreprinderile constructoare de mașini au create condiții pentru a participa cu o eficiență sporită, pot fi diminuate riscurile ce însoțesc activitatea de cercetare. Informarea din brevete prezintă însă anumite particularități care decurg în principal din legislația aplicată invențiilor, inovațiilor, mărcilor de fabrică. Se află în uz numeroase clasificări, există o serie de restricții în ce privește accesul și posibilitatea de utilizare a informației din brevete. Or, este evident că modul în care se asigură transmisia informației referitoare la invenții și inovații influențează considerabil rezultatele cercetării.

La nivelul Institutului Central pentru Construcții de Mașini ființează o rețea de 23 de specialiști în acest domeniu, repartizați în cele 21 de institute de cercetări aflate în subordine. În condițiile acestei relative insuficiențe de personal specializat, se asigură o utilizare a brevetelor în următoarea structură: în proporție de 50 la sută la îmbunătățirea produselor existente, 30 la sută la elaborarea de noi produse și 20 la sută la realizarea de noi tehnologii, ceea ce evidențiază o insuficiență orientare spre promovarea produselor și tehnologiilor originale, cu caracter de premieră mondială și deci cu un nivel înalt de competitivitate.

Pe de altă parte, anumite invenții — chiar dintre cele mai importante — nu sînt brevetate, iar dintre cele brevetate — foarte diferite în ceea ce privește importanța lor tehnică și economică — numai un mic procent sînt preluate și ajung în ultimă instanță să fie valorificate. Aici intervine lipsa de informare, precum și calitatea încă scăzută a comunicării interdepartamentale, cauze la a căror înlăturare trebuie să ne implicăm în mai mare măsură.

Pentru a înlătura dificultățile amintite, în cadrul construcției de mașini încercăm în prezent să conturăm un program de informare din literatura de brevete. În această acțiune credem că lipsa unor bănci de date proprii, indispensabile unei bune informări, ar putea fi suplinită, cel puțin temporar prin elaborarea unui index al băncilor de date existente care să le descrie cuprinsul și condițiile de acces. Semnalăm aceasta deoarece se resimte imperios nevoia promptitudinii informației din brevete; aceasta ar trebui realizată înainte de alocarea de resurse materiale pentru un program de dezvoltare industrială în vederea prevenirii încălcării unui brevet deținut de un alt fabricant (în special la producția de export). O informație promptă din brevete poate preveni și demarajul unei cercetări pentru o problemă ale cărei soluții au fost, deja, descoperite.

Acest ultim aspect ne apare deosebit de semnificativ întrucât, cu ocazia analizării planurilor de cercetare ale unor institute, se constată frecvența ridicată cu care se „reinventează” idei de către grupuri ce nu știau nimic unele despre lucrările celorlalte și aceasta, fapt cu atât mai semnificativ, chiar în rețeaua de cercetare din ramura construcțiilor de mașini. Dar, o asemenea situație are și alte cauze: în sfera tehnologiei, comunicarea informațională se realizează și pe alte căi decît cele consacrate în știința fundamentală, un rol important revenind

contactelor personale ale specialiștilor, informațiilor ce se obțin cu ocazia târgurilor și expozițiilor, întîlnirilor periodice ale specialiștilor (conferințe, simpozioane, congrese), colaborărilor interinstitute, pe baza programelor comune de cercetare etc.

Nu este un secret pentru nimeni că în domeniul construcțiilor de mașini se achiziționează, comparativ cu alte ramuri industriale din țara noastră, multă experiență din străinătate sub formă de brevete, licențe, drepturi de fabricație. Astăzi această tendință, care poate fi considerată și ca un indicator al nevoilor ramurii respective, s-a redus simțitor deoarece dispunem de o bază materială dezvoltată și de un fond de cadre competent, cu preocupări de perspectivă. Aportul literaturii de brevete nu este îndeajuns de prezent în perfecționarea acestor licențe prin elaborarea unor soluții viabile în fabricarea unor instalații și utilaje cu parametri echivalenți altor tipuri similare, dar cu forme constructive neprotejate de brevete. Aceasta cu atât mai mult cu cît o mare parte din soluții sînt consemnate în brevete înainte de apariția utilajelor respective.

În Franța se află în curs de organizare un sistem informatizat de utilizare a informației din brevete. Astfel, în cadrul Institutului Național pentru Proprietate Industrială (I.N.P.I.) au fost create pînă în prezent două bănci de date: o bancă de date ce regrupează brevetele depuse în această țară începînd din 1969, iar o a doua în care sînt regrupate brevetele europene. În perspectivă urmează să fie create noi bănci de date sistematizate după diverse criterii: familii de brevete, clasificări internaționale etc., precum și un sistem de urmărire tehnologică prin care pot fi puse la dispoziția celor interesați informații complete cu privire la: apartenența brevetelor, brevețele care privesc un anumit produs, evoluția brevetelor într-o țară sau sector de activitate, activitatea în planul brevetelor a firmelor concurente etc. Simultan cu detalierea informațiilor privind invențiile, se întreprind eforturi pentru a asigura o transmitere cît mai rapidă și completă a informațiilor curente. Dobîndind și rctul de prestator de servicii, I.N.P.I. dispune de un sistem de informații rapide care poate fi consultat prin telex sau telefon. Orice solicitare privind situația brevetelor, cercetări bibliografice, urmărire sistematică primește răspuns într-o jumătate de zi, iar documentația amănunțită poate parveni în 24 de ore.

Nu ne propunem să adîncim cauzele subutilizării brevetelor în economie. Totuși, potrivit informațiilor pe care le avem la dispoziție, o cauză majoră o reprezintă însăși dimensionarea muncii de cercetare în cadrul căreia ideea nouă, invenția, ca atestat suprem al calității muncii, nu beneficiază, în numeroase cazuri, de sprijinul necesar. Pentru a spori în continuare participarea inovației tehnologice la creșterea industriei, a economiei în general, în această etapă a afirmării plene a calității și eficienței credem că — în ce privește ramura construcției de mașini — trebuie să creăm un sistem de conducere a activității generale de utilizare a brevetelor, în sensul ca acesta să permită identificarea rapidă și protejarea în cadrul legii a ideilor novatoare ale colectivelor științifice și tehnice beneficiare. Pe această cale s-ar putea asigura și mai multă elasticitate în ce privește o adaptare mai rapidă a noutății tehnice la variatele cerințe ale beneficiarilor. Acest lucru se poate realiza numai printr-un echilibru între conducătorii programelor de informare, producătorii și beneficiarii informării. Activitatea de prognoză și marketing poate preciza, la rîndul său, obiectivele noi ce trebuie studiate — în vederea susținerii mai active cu brevete, în special a produselor exportabile — stabilindu-se totodată rezerva strategică de subiecte, în domeniul de maxim interes care ar putea fi abordate în timp. În acest context se resimte nevoia unei mai bune organizări și coordonări a activității între toți factorii implicați — Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci, institute de cercetare, organe de prognoză și planificare — astfel încît informația din brevete să contribuie mai mult la orientarea activității de cercetare, a activității economice în general. Luînd în considerare și experiența altor țări, apreciem că un rol important revine informării sistemului de informare din brevete.

dr. ing. Andrei BĂNESCU
director adjunct
al Institutului Central
pentru Construcții de Mașini

Adunările generale ale reprezentanților oamenilor muncii

pentru dezbaterile obiectivelor economice și sociale pe 1983

**ORIENTARE FERMĂ
SPRE ÎNDEPLINIREA OBIECTIVELOR,
SPRE EFICIENȚĂ**

AUTOCONDUCEREA muncitorească a dat noi dimensiuni gândirii previzionale, calculului anticipativ, acțiunii de pregătire a perspectivei, transformându-le, dintr-un atribut al organismelor și cadrelor de conducere, într-un instrument la îndemina colectivului de muncă pentru reglarea și orientarea propriei activități. Autogestiunea, cu tot ceea ce ea implică pe planul participării individuale și colective la efort și la rezultate, a accentuat acest proces de capacitate, antrenare și responsabilizare.

Presa cotidiană centrală a publicat lista unităților care, pe primele 9 luni ale anului, s-au situat pe primele locuri în întrecerea socialistă din industrie, construcții, transporturi, agricultură, circulația mărfurilor, prestări de servicii și din alte sectoare ale producției materiale pentru îndeplinirea și depășirea sarcinilor de plan. Dar această întrecere, ca orice competiție, nu are numai frunțași. Unitățile care nu și-au asigurat „condiția fizică” printr-o pregătire făcută din vreme sînt acum nevoite să-și suprasolicite forțele pentru a ajunge la finis în limitele normei de calificare. În cele 9 săptămîni care urmează, fiecare întreprindere — chiar și cele care au deja un avans substanțial — trebuie să lucreze la nivelul de vîrf al potențialului, al calității, dar la nivelul minim al costurilor, pentru ca anul să se încheie cu rezultate cit mai bune.

Se dezbate în aceste zile, în adunări generale ale oamenilor muncii din unitățile economice, obiectivele la acest nivel ale planului de dezvoltare pe al treilea an al cincinalului. Antrenați în încordarea de fiecare zi pentru a netezi calea îndeplinirii sarcinilor și angajamentelor pe 1982, lucrătorii din economie se îngrijesc totodată de identificarea și punerea în valoare a rezervelor pentru a asigura pe mai departe dinamica producției și a eficienței economice. Proces firesc și repetitiv, căruia

însă momentul în care ne aflăm îi conferă o semnificație deosebită întrucît :

● anul de mijloc al cincinalului va fi un pas decisiv pe calea scurtă ce ne-a mai rămas de străbătut pentru ca, la jumătatea deceniului, România socialistă să intre într-un nou stadiu de dezvoltare, o treaptă superioară a civilizației întregului popor ;

● așa cum a rezultat pregnant din documentele Plenarei a C.C. al P.C.R. din 7—8 octombrie, esența acestui pas — în condițiile complexe și contradictorii ale economiei mondiale, care solicită adaptări și redimensionări — trebuie să o constituie, pe lângă întărirea și modernizarea în continuare a bazei tehnico-materiale, creșterea accelerată a eficienței în utilizarea resurselor de toate felurile, a eficienței economice în ansamblu ;

● la nivelul pe care l-a atins dezvoltarea economiei noastre naționale, ritmurile de creștere prevăzute pentru 1983 — 4% la produsul social, 5% la nivelul național, 6,6% la producția industrială marfă și 8% la cea netă, 5,1—5,6% la producția agricolă globală și peste 6% la cea netă etc. — reprezintă, în expresie absolută, valori uriașe, a căror realizare presupune folosirea cu maximum de eficiență a capacităților moderne create în toate sectoarele de activitate. Pe această bază se vor putea asigura satisfacerea în continuare a necesităților economiei naționale, precum și participarea mult mai activă a țării noastre la activitatea de schimburi și cooperare internațională ;

● aplicarea măsurilor stipulate în proiectul de lege recent publicat, privind participarea, cu părți sociale, a oamenilor muncii din unitățile economice de stat la constituirea fondului de dezvoltare economică va conduce la întărirea răspunderii acestora, în calitate de proprietari, pentru dezvoltarea și apărarea avutului obștesc și utilizarea cu maximum de eficiență a mijloacelor de care dispun, la participarea mai activă a colectivului de muncă la autoconducerea și autogestiunea unității,

creșterea rentabilității și a beneficiilor și, în mod corespunzător, a veniturilor personalului muncitor. Această nouă manifestare a democrației muncitorești va impune perfecționarea în continuare a activității consiliilor oamenilor muncii, a adunărilor generale.

Elaborarea cifrelor de control la nivel macroeconomic și a propunerilor detaliate în cadrul unităților a necesitat o muncă de mare complexitate, analize, variante și ajustări succesive, pentru echilibrarea posibilităților cu necesitățile. Acum, ceea ce au calculat specialiștii se confruntă cu responsabilitatea și inițiativa colectivului de oameni ai muncii, a celor chemați să transforme cifrele în producție efectivă. Momentul îmbinării celor doi termeni ai ecuației centralism democratic, din sistemul de planificare, trebuie să echilibreze optim — în relația firească de subordonare — interesele colective ale lucrătorilor din fiecare întreprindere cu interesele economiei naționale ; căci autoconducerea și autogestiunea, atributele de autonomie ale unităților ar rămîne fără obiect, fără putință de manifestare și fără finalizare în afara comandamentelor de ansamblu ale societății.

Aceste comandamente au fost clar exprimate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la recenta plenară a Comitetului Central. Ele sînt sintetizate în chemarea : „să acționăm cu toate forțele pentru realizarea obiectivului stabilit de Congresul al XII-lea privind o nouă calitate a muncii și vieții în toate sectoarele”. În spiritul acestui îndemn, cu deplină înțelegere a ceea ce înseamnă o nouă calitate în activitatea tuturor componentelor sistemului întreprindere, trebuie să se desfășoare dezbaterile în adunările generale ale oamenilor muncii sau ale reprezentanților lor. Clasa noastră muncitoare, tărînimea, intelectualitatea și-au dovedit, în întreaga perioadă glorioasă a construcției socialiste, capacitatea ca, urmînd neabătut politica partidului, să soluționeze problemele nu

totdeauna simple ale dezvoltării. Această capacitate, multiplicată printr-o mai bună organizare, prin întărirea ordinii și disciplinei, a spiritului de răspundere, este solicitată acum și mai intens, în folosul creșterii forței economice a patriei și a bunăstării poporului.

Consiliile oamenilor muncii prezintă în fața adunărilor generale, împreună cu propunerile privind **indicatorii cantitativi și calitativi** ai activității productive din anul viitor, proiectul **programului unitar de măsuri** menite să asigure înfăptuirea acestora. Un document de cea mai mare importanță și care trebuie să concentreze atenția participanților la adunări; căci, stabilindu-ți „ce“ și „cât“ să faci, nu poți trece la treabă înainte de a-ți fi clară și coordonată „cum“. Cuprinde programul toate problemele, toate domeniile în care se cere o intervenție pentru a mări eficiența? Măsurile preconizate sînt cele mai bune, ca orientare și ca garanție de înfăptuire? Sînt ele la îndemîna colectivului, ori necesită acoperire prin condiționări ce depind de factori din exterior? Au adresă precisă la cei ce urmează să le rezolve, au cuantificate efectele ce se așteaptă? Se regăsește în acest program apelul — implicit sau explicit — la contribuția fiecărui om? Iată aspecte pe care analiza din adunări nu trebuie să le ocolească. E vorba nu numai de manifestarea **controlului muncitoresc** asupra opțiunilor consiliului oamenilor muncii, ca formă concretă de participare a masei la conducere, ci și de o reală **implicare în decizie și acțiune**, prin care forul democratic din fiecare unitate se situează, ca subiect colectiv, pe poziția „**eu hotărâsc, eu muncesc, eu răspund**“.

De bună seamă, programele unitare ce se aprobă acum vor fi actualizate în adunările generale de la începutul anului viitor, vor fi completate pe parcurs cu noi acțiuni, impuse de noi cerințe și de reglarea eventualelor discordanțe. Dar **impactul pe care înfăptuirea lor îl va avea asupra parametrilor activității va fi cu atât mai pozitiv și mai substanțial, cu cât pregătirea planului va coincide cu pregătirea condițiilor**. Așa că analiza lor nu se poate rezuma la a subscrive la punctele prevăzute. Înarmați cu cunoașterea situațiilor cu care se confruntă și a rezervelor ce mai există în fiecare secție, atelier, mină, șantier, fermă, loc de muncă, participanții au posibilitatea și datoria să aducă în dezbatere **propuneri și inițiative care să întregescă programele**.

Prioritățile de ordin calitativ ale planului pe anul 1983 sînt dictate de cerințe obiective. Așa cum a subliniat secretarul general al partidului, ele se referă la:

- reducerea hotărîită a consumurilor de combustibil și energie, mai cu sea-

mă în industrie, dar și în toate celelalte ramuri și sectoare,

- diminuarea consumurilor materiale, creșterea randamentului și a indicelui de folosire a materiilor prime și materialelor,

- recuperarea, recondiționarea, refolosirea materialelor, pieselor, subsansamblor,

- îmbunătățirea calității de concepție și de execuție a produselor, ridicarea nivelului lor tehnic, accelerarea acțiunii de tipizare,

- creșterea mai accentuată a productivității muncii, potrivit ritmului de introducere a unor mijloace și metode moderne de producție, buna repartizare și folosirea judicioasă a forței de muncă,

- pregătirea cadrelor, ridicarea continuă a nivelului lor profesional,

- punerea în funcțiune la timp a noilor capacități, asigurarea bunei lor funcționări și a realizării în întregime a parametrilor proiectați,

- realizarea în bune condiții a producției de export, ridicarea calității și nivelului tehnic al produselor destinate exportului,

- mărirea rentabilității, a beneficiului,

- toate acestea, în condițiile îndeplinirii ritmice și integrale a planului la producția fizică, la producția marfă vîndută și încasată, la producția netă.

Ne putem da ușor seama că în mare parte, aceste priorități corespund unor domenii în care sîntem încă în urma țării avansate sub raport economic și că, pentru ca în interval de cîteva ani să putem atinge stadiul unei dezvoltări economice medii, tocmai pe ele se cere să se pună accentul în fiecare din măsurile și acțiunile întreprinse. **Baza tehnico-materială modernă a economiei noastre trebuie fructificată printr-o producție competitivă, printr-o eficiență înaltă.**

Li se cere participanților la adunările generale, participanți deci la actul de conducere, o optică și o atitudine de oameni politici, conștienți că progresul țării se construiește din aportul fiecărui colectiv de muncă. Li se cere, în calitate lor de **proprietari ai mijloacelor de producție, producători și beneficiari**, să-și asume într-un grad mai mare răspunderea bunei gospodării a părții din avuția națională ce le-a fost încredințată, să participe activ la administrarea cît mai eficientă a patrimoniului unității, la conducerea și dezvoltarea întregii activități economice. Li se cere, pentru aceasta, să reconsidere printr-o astfel de prismă întreaga activitate a unității în care muncesc. A consuma din fonduri centralizate sau din fondul propriu de dezvoltare al întreprinderii pentru acțiuni hazardate, nefundamentate, care nu contribuie la rentabilitate sau chiar îi dăunează, a

cheltui resurse materiale și muncă pentru produse cu o funcționalitate și fiabilitate scăzută, a încălca temperat capacitățile în loc de a le folosi la maximum pe cele strict necesare realizării producției planificate și a le trece în rezervă pe cele momentan excedentare, a menține un surplus nejustificat de personal în condițiile în care alte întreprinderi și sectoare duc lipsă de forță de muncă, a crea beneficiu nu prin efort propriu, ci pe seama altora echivalează cu o condamnată risipă, care se întoarce, pînă la urmă, și asupra celor ce o produc și o favorizează, dar care afectează întregul mecanism al economiei.

În actualele adunări generale consiliile oamenilor muncii prezintă nu un raport de activitate, ci un plan și un program. Ceea ce nu implică mai puțină exigență în analiza pe care o fac reprezentanții oamenilor muncii, ci dimpotrivă. **O opțiune greșită, propusă acum și aprobată fără a-i întări și aprofunda urmările, își va răsfriinge efectele asupra întregului colectiv;** autocritica ulterioară nu va folosi nimănui și nu va remite, întreprinderii și țării, ceea ce s-a irosit. Organul colectiv, conducerea operativă trebuie să-și simtă răspunderea față de masa de oameni ai muncii, iar aceștia să-și exercite dreptul și obligația de control.

Nu întîmplător atrage atenția, în mod repetat și atît de insistent, secretarul general al partidului asupra necesității ca **adunările generale să-și îndeplinească pe deplin rolul, atribuțiile din ce în ce mai largi**. Să ținem seama, de pildă, că în viitor ele vor avea de hotărît și asupra volumului depunerilor oamenilor muncii la fondul de dezvoltare economică al unității, asupra destinației sumelor provenite din părțile sociale, asupra cotei veniturilor anuale cuvenite depunătorilor. Astfel de răspunderi nu pot fi tratate formal, implicarea în conducere capătă retroacțiunea capabilă să-i valideze — sau infirme — calitatea. **Componenta colectivă trebuie să-și spună cuvîntul.**

Sînt unități care pînă la ora actuală nu au reușit să-și fundamenteze în întregime indicatorii prevăzuți pentru 1983. Este necesar ca pe baza propunerilor ce vor fi făcute în adunări, a analizelor ce se vor întreprinde în continuare cu sprijinul centralelor și ministerelor, **toate problemele în suspensie să fie cit mai grabnic clarificate și soluționate**, astfel încît activitatea în noul an să se poată desfășura, încă din prima zi, la cotele stabilite.

Doar o lună va desparte încheierea actualului rundă a adunărilor generale de data convocării Conferinței Naționale a P.C.R. Acționînd chibzuit și energic, în acest interval, pentru a asigura îndeplinirea integrală a planului pe anul în curs și pentru pregătirea în cele mai bune condiții a producției anului viitor, oamenii muncii vor putea întîmpina acest eveniment politic major cu succese de prestigiu pe calea realizării cincinalului, a înfăptuirii Programului partidului.

Dan CONDREA

UN CALCUL AL FACTORILOR DE CREȘTERE (III)

DE OBICEI investigarea valorilor privitoare la progresul tehnic se oprește la stabilirea ritmului său mediu anual, considerându-se că este suficient pentru determinarea participării lui la crearea venitului național. Se ponderează ritmurile de creștere ale fondurilor fixe și ale forței de muncă cu coeficienții lor respectivi, iar cu ajutorul valorilor obținute și al ritmului progresului tehnic se calculează participarea celor trei factori la creșterea venitului național. Ori, după părerea noastră procedeul acesta este insuficient. Ritmul mediu anual al progresului tehnic, pentru a putea servi în calcul alături de valorile stabilite pentru fondurile fixe și pentru forța de muncă prin ponderarea ritmurilor lor cu coeficienții de elasticitate respectivi, **trebuie și el ponderat cu un coeficient de elasticitate** al său. În caz contrar cifra care exprimă progresul tehnic nu este comparabilă cu cifrele privitoare la ceilalți doi factori.

Cu alte cuvinte, așa cum cunoaștem cîte procente de creștere a venitului național sînt determinate de 1% de creștere a fondurilor fixe, respectiv a forței de muncă, tot astfel, pentru a ajunge la rezultate concludente în ceea ce privește participarea progresului tehnic la creșterea venitului național, trebuie să stabilim în prealabil cîte procente de creștere a venitului național vor fi determinate de 1% de progres tehnic. Trecerea peste acest fapt determină valorile exagerat de mari ce se obțin de obicei cu privire la participarea progresului tehnic. (Dacă în calculele noastre ne-am mulțumi cu ritmul mediu anual neponderat al progresului tehnic de 6,8%, alături de ritmurile fondurilor fixe și forța de muncă ponderate prin coeficienții lor, am ajunge la o participare de 75% a progresului tehnic la crearea venitului național, cifră în mod evident exagerată și necorespunzătoare, ținîndu-se seama în special și de faptul că, după cum s-a arătat, progresul tehnic încorporat în mijloacele de producție instalate în procesul de lărgire a producției este cuprins în indicatorul „fonduri fixe” și nu aici.)

Stabilind și pentru progresul tehnic un coeficient de elasticitate vom putea calcula, prin ponderarea ritmurilor anuale ale tuturor celor trei factori cu coeficienții respectivi, **efectele productive medii anuale** ale fiecăruia din factori, lucru care ne va permite stabilirea corectă a participării fiecărui factor la creșterea venitului național.

Dacă ne-am mulțumi în calcule cu ritmul neponderat al progresului tehnic, ar însemna să considerăm în cazul nostru cifra de 6,8% atît ca ritm al progresului tehnic cît și ca efect productiv mediu al lui, adică să identificăm fără nici o justificare două categorii economice diferite. Așa cum este absolut corect să spunem : „...că majorarea cu un procent a eficienței fondurilor fixe e-

chivalează la nivelul acestui an cu un venit național suplimentar de circa 5 ori mai mare decît cel asigurat de un procent de acumulare” (am citat din expunerea lui Em. Dobrescu la Plenara lărgită a Comitetului Central din 1-2 iunie 1982), tot așa este corect și necesar să putem spune : „Un progres tehnic de 1% determină creșterea cu x% a venitului național”, noțiunea de „progres tehnic” utilizată de noi fiind foarte apropiată de cea de „eficiență” utilizată de Em. Dobrescu.

Pentru calcularea coeficientului de elasticitate căutat, am utilizat din nou funcția Cobb-Douglas în forma :

$$\hat{V} = \hat{L}^{\alpha} \hat{F}^{1-\alpha} \hat{P}^{\delta}$$

unde : $\hat{V}$ = indicele venitului național, $\hat{L}$ = indicele forței de muncă, $\hat{F}$ = indicele fondurilor fixe, $\hat{P}$ = indicele progresului tehnic și δ = coeficientul de elasticitate al progresului tehnic. Toate valorile, afară de δ fiind cunoscute ($\hat{P}$ s-a calculat din ritmul me-

diu anual de 6,8% al progresului tehnic), s-a obținut $\delta = 0,31$ drept coeficient de elasticitate al progresului tehnic. Dacă 1% creștere a fondurilor fixe determină o creștere a venitului național de 0,22% și 1% creștere a forței de muncă determină o creștere a venitului național de 0,78%, un progres tehnic de 1% aduce după sine o creștere a venitului național de 0,31%.

Aceste cifre, împreună cu cele privitoare la ritmurile medii anuale de creștere, ne permit calcularea efectului productiv mediu anual al fiecăruia din cei trei factori. Și anume, cele 8,93% creștere medie anuală a fondurilor fixe ponderate cu coeficientul de elasticitate de 0,22 dau 1,96% creștere medie anuală a venitului național, cele 0,42% creștere medie anuală a forței de muncă ponderate cu coeficientul de elasticitate de 0,78 dau 0,33% creștere medie anuală a venitului național, iar cele 6,8% progres tehnic mediu anual ponderate cu coeficientul de elasticitate de 0,31 dau o creștere medie anuală a venitului național de 2,11%.

Pe baza cifrelor de mai sus se poate

$$x_F = \frac{F}{F + L + P} \cdot 100,$$

$$x_L = \frac{L}{F + L + P} \cdot 100,$$

$$x_P = \frac{P}{F + L + P} \cdot 100,$$

unde x = participarea procentuală a factorilor, F, L, P = efectul productiv al fondurilor fixe, forței de muncă și progresului tehnic.

Din ritmul mediu anual de creștere al venitului național de 9,45%, 4,20 puncte procentuale revin deci creșterii fondurilor fixe productive, 0,71 puncte procentuale forței de muncă utilizate în producția materială și 4,54 puncte procentuale progresului tehnic.

Se poate deci întocmi următorul tabel :

	Ritm mediu anual	Coeficient de elasticitate	Efect productiv mediu anual	Contribuția procentuală	Contribuția în puncte procentuale
Fonduri fixe	8,93	0,22	1,96	44,5	4,20
Forță de muncă	0,42	0,78	0,33	7,5	0,71
Progres tehnic	6,80	0,31	2,11	48,0	4,54
				100	9,45

Pentru a lărgi posibilitățile de analiză, am efectuat calcule analoage pentru industrie, obținînd funcția

$$\log \frac{v_t}{l_t} = 0,46 \log \frac{f_t}{l_t} + 0,06 t$$

unde v = partea de venit națională creată în industrie, f = fondurile fixe din industrie, iar l = forța de muncă utilizată în industrie. Conform anualelor statistice ritmul mediu anual de creștere a fondurilor fixe este de 10,5%, cel al forței de muncă de 4,44%, iar cel al venitului național creat în industrie de 12,7%. Din funcția calculată rezultă coeficientul de elasticitate al fondurilor fixe de 0,46 și cel al forței de muncă de 0,54 ; ritmul mediu anual al progresului tehnic este de 6%, iar coeficientul lui de elasticitate este 0,24.

Calculîndu-se participarea procentua-

lă a factorilor la creșterea venitului național creat în industrie considerată = 100 și contribuția lor pe puncte procentuale la ritmul mediu anual de creștere al acestuia de 12,7% se obține următorul tabel:

La creșterea venitului național creat

	Ritm mediu anual	Coefficient de elasticitate	Efect productiv mediu anual	Contribuția procentuală	Contribuția în puncte procentuale
Fonduri fixe	10,5	0,46	4,83	55,7	7,07
Forță de muncă	4,44	0,54	2,40	27,7	3,52
Progres tehnic	6	0,24	1,44	16,6	2,11
			100		12,70

în industrie = 100 fondurile fixe au contribuit cu 55,7%, forța de muncă cu 27,7%, iar progresul tehnic cu 16,6%. Din ritmul mediu anual de creștere a venitului național creat în industrie de 12,70%, 7,07 puncte procentuale revin fondurilor fixe, 3,52 puncte procentuale forței de muncă și 2,11 puncte procentuale progresului tehnic.

Citeva observații se impun cu privire la rezultatele calculului făcute. Dacă privim, în primul rând, cifrele referitoare la coeficienții de elasticitate ai factorilor în raport cu venitul național în ansamblul său, constatăm că acești coeficienți, obținuți pentru forța de muncă și pentru fondurile fixe, se plasează în țara noastră în ordinea de mărime acceptată de o serie de autori pentru alte țări. Astfel, însuși P. Douglas, unul din autorii funcției Cobb-Douglas calculează pentru industria prelucrătoare americană a anilor 1899—1922 coeficienții 0,25 pentru fondurile fixe și 0,75 pentru forța de muncă.⁴⁾ E. Denison⁵⁾ ajunge la concluzia că cei doi coeficienți sînt pentru S.U.A. în perioada 1950—1962 de 0,75 la forța de muncă și 0,25 la fonduri, iar pentru țările din nord-vestul Europei, de peste 0,80 și, respectiv, sub 0,20 în aceeași perioadă.

4) P. Douglas, Are There Laws of Production. American Economic Review (martie 1946) citat de A.P. Thirwall, Growth and Development, Mc. Millan 1972, p. 48—49.

5) E. Denison, Why growth Rates Differ (vezi A.P. Thirwall, Growth and Development, Mc. Millan, 1972, p.58)

6) Lionel Stoleru, L'équilibre et la croissance économique, Paris 1967 p. 308

7) J.J. Carré, R. Dubois și E. Malinvaud, La Croissance Française Seul 1972 p.244

8) Ibid. pag. 252 și urm.

9) Serge Mactou, La Croissance et les Systèmes Economiques, Paris 1972 p. 106

10) Leon Lavallée, Croissance d'une économie socialiste, La Roumanie, Paris, 1980, p. 67

Erată: în prima parte a studiului (R.E., nr. 41) se va citi la p. 19, col. a 2-a, rîndul 2 de jos și col. a 3-a, rîndul 11 de sus: logaritmi neperieni; col. a-III-a, rîndul 12:

$$\text{Log } \frac{V_t}{L_t} = (1 - \alpha) \text{Log } \frac{F_t}{L_t} + \gamma t;$$

$$\text{rîndul 25: } \text{Log } \frac{V_t}{L_t} = 0,216 \text{Log } \frac{F_t}{L_t}$$

+ 0,068 t; rîndul 35: ritmul mediu anual; rîndul 36: ( ) în perioada 1964—1969.

Lionel Stoleru⁹⁾ stabilește pentru Franța, în anii 1949—1963 un coeficient de elasticitate de 0,72 pentru forța de muncă și de 0,28 pentru fondurile fixe. J.J. Carré, R. Dubois și E. Malinvaud¹⁰⁾ ajung la aceiași coeficienți, dar calculează în același timp⁵⁾ un coeficient

propriu de 0,64 pentru forța de muncă, utilizînd metoda regresiei multiple, coeficient pe care îl tratează însă cu multă rezervă. Pentru Germania Federală Serge Mactou⁶⁾ indică în anii 1950—1955 un coeficient de 0,66 la forța de muncă și unul de 0,33 la capital.

În mod deosebit trebuie menționat aici Leon Lavallée⁷⁾ care, în lucrarea sa meritorie „Croissance d'une Economie Socialiste, La Roumanie”, calculează pentru țara noastră, în perioada 1950—1970, în raport cu produsul social global, un coeficient de elasticitate cu privire la forța de muncă de 0,512 și unul cu privire la mijloacele de producție de 0,488. Sintem însă de părere că metodologia utilizată pentru acest calcul este greu de acceptat. Într-adevăr autorul consideră drept coeficient de elasticitate al mijloacelor de producție ponderea lui $\frac{v}{p}$ în produsul social-global, iar drept coeficient de elasticitate al forței de muncă ponderea lui $\frac{v}{v+p}$ în același produs social. Se pornește deci de la ideea că valoarea veche din produsul social global este „rezultatul” mijloacelor de producție utilizate, iar valoarea nouă rezultatul forței de muncă. Este deci evident că autorul are în vedere, în analiza sa, valoarea produsului. Privind astfel lucrurile, bineînțeles că partea de valoare veche din produsul social global reprezintă valoarea mijloacelor de producție, iar întreaga valoare nouă este creată de munca vie. Ceea ce nu înseamnă însă că valoarea veche ar fi fost creată de mijloacele de producție. Această valoare a fost creată într-un proces de producție anterior și anume tot de munca vie. Modul de împărțire a valorii produsului în valoare veche și valoare nouă nu poate fi identificat cu explicarea cauzală a nașterii unei părți a valorii ca rezultat al mijloacelor de producție. Întreaga valoare, atît cea veche cît și cea nouă este rezultatul muncii omenești.

Dar obiectul de cercetare al teoriei creșterii economice nu este valoarea produsului. Dacă cercetăm creșterea economică, ne interesează creșterea avuției materiale a societății prin creșterea masei de bunuri produse, adică prin creșterea venitului național real (material), exprimat în prețuri constante și nu în valori. Mișcarea acestui indicator poate fi explicată prin acțiunea forței de muncă, a mijloacelor de producție, a progresului tehnic. De aceea considerăm că formula propusă de Lavallée

nu este potrivită pentru scopul urmărit, cu atît mai mult cu cît această formulă nu este în nici un caz aplicabilă venitului național (care nu conține valoare veche).

În ceea ce privește efectele productive ale celor trei factori pe economia națională, ele depind, după cum se vede, de ritmurile lor de creștere și de coeficienții lor de elasticitate. Deși ritmul de creștere a fondurilor fixe este cel mai ridicat, coeficientul lor de elasticitate scăzut face ca efectul lor productiv să ocupe locul al doilea. Cu tot coeficientul de elasticitate ridicat al forței de muncă, ritmul ei de creștere foarte scăzut determină și un efect productiv foarte scăzut. Coeficientul de elasticitate al progresului tehnic, mai ridicat cu aproape 50% decît cel al fondurilor fixe, nu ridică efectul lui productiv decît foarte puțin peste cel al fondurilor fixe din cauza ritmului său de creștere, sensibil mai scăzut decît cel al fondurilor fixe. Contribuțiile procentuale ale celor trei factori sînt determinate de aceste corelații. Progresul tehnic determină doar 48% din creșterea venitului național, factorii cantitativi acoperind 52% din această creștere.

În industrie ritmul de creștere ridicat al fondurilor fixe și coeficientul lor de elasticitate ridicat fac ca efortul lor productiv să depășească în mod substanțial pe cele ale celorlalți doi factori luați împreună, ridicînd și contribuția procentuală la creșterea venitului național la 55,7%. Creșterea destul de însemnată a forței de muncă din industrie ridică și contribuția ei procentuală la peste un sfert. În ceea ce privește progresul tehnic, trebuie observat că atît coeficientul său de elasticitate cît și ritmul său mediu anual sînt mai mari în ansamblul economiei naționale decît în industrie. Acest lucru se explică înainte de toate prin faptul că unul din elementele sale cele mai importante, anume schimbările de structură, acționează cu mult mai puternic în ansamblul economiei naționale decît în industrie. Schimbarea raportului dintre industrie și agricultură reprezintă o modificare calitativă fundamentală a economiei noastre naționale, aflată într-un proces de dezvoltare rapidă. Acest element face ca cifrele care caracterizează progresul tehnic în cadrul economiei naționale să depășească pe cele din industrie. Coeficientul de elasticitate de 0,31 față de 0,24 în industrie, ritmul mediu anual de 6,8% față de 6%, efectul productiv de 2,11% față de 1,44% în industrie face ca contribuția procentuală a progresului tehnic la creșterea venitului național în ansamblul economiei naționale să fie de 48% față de 16,6% în industrie.

Deși aceste câteva considerații concludive sînt sumare și — prin forța lucrurilor — necomplete, ele pot fi privite totuși ca o exemplificare a posibilităților de analiză deschise de determinarea cifrelor privitoare la contribuția factorilor la creșterea economică.

prof. I. RACHMUTH
membru corespondent al Academiei R.S.R.

Probleme ale viitorului și dezvoltării în viziunea specialiștilor

Indicatorii sociali, instrumente în planificarea dezvoltării

ALĂTURI de fenomenul apariției și dezvoltării unei conștiințe a globalității problemelor lumii contemporane, procesul erodării vechilor doctrine asupra progresului social și încercările de elaborare a unei concepții noi privind evoluția societății constituie fără îndoială cele mai semnificative mutații petrecute în gândirea științifică și în opinia publică în cursul ultimelor două decenii. Cu toate că cea de a doua orientare a avut o dezvoltare mai lentă — datorită rezistenței întâmpinată din partea vechii concepții, larg răspândită, a progresului identificat cu creșterea economică — ea a reușit să genereze totuși două noi direcții de cercetare: abordarea dezvoltării sociale prin prisma trebuințelor umane fundamentale și preocupările pentru definirea conceptului de „calitatea vieții”. În țările industrializate, acest concept a apărut ca o conștientizare legată de efectele negative pe care creșterea economică de tip capitalist o are asupra mediului natural, social și asupra individului. Abordarea problemelor sociale prin prisma trebuințelor umane fundamentale a apărut în legătură cu dezvoltarea țărilor lumii a treia, pentru care a devenit evident că aplicarea modelului capitalist de creștere economică nu are efectele pozitive scontate în ce privește nivelul de trai al majorității populației acestor țări.

S-a încercat să se stabilească noi definiții pentru progres și dezvoltare, s-au propus noi obiective și s-au căutat noi instrumente de măsură, cât mai adecvate scopurilor propuse. Pe acest fundal au apărut, în anii '70, preocupările privind definirea indicatorilor sociali.

Trebuie spus de la început că, pînă în prezent, nu s-a ajuns încă la o definiție unanim acceptată pentru ceea ce înseamnă un „indicator social”, cu toate că există un larg consens în a-i considera drept instrumente de măsură — pe plan individual și social — a rezultatelor tuturor proceselor economice, politice, culturale etc. ce au loc în societate într-o perioadă dată. Desigur că o parte din aceste rezultate sînt înregistrate și evaluate de indicatorii socio-economici tradiționali. Indicatorii sociali urmăresc, pe de o parte, să evidențieze și alte aspecte, neeconomice, ale vieții sociale și să urmărească modul în care interacționează între ele diferitele domenii pentru a produce re-

zultatul final — calitatea vieții individului sau colectivității. Sau — pentru a folosi una din definițiile propuse — indicatorii sociali sînt „estimări cantitative de situații, mutații și probleme sociale, urmărind să evalueze evenimentele, să permită dezbaterile unor politici generale și controlul efectelor măsurilor luate”¹⁾.

Problema măsurării calității vieții — sau a bunăstării, termenii fiind echivalenți cel puțin la nivel de aspirație — nu este simplă, dificultatea fundamentală ținînd de faptul că în identificarea, ierarhizarea și stabilirea unor măsuri obiective ale diferitelor componente ale calității vieții nu pot fi evitate judecăți de valoare; ori, există extrem de puține valori umane asupra cărora s-ar putea obține un consens destul de larg pentru a le propune ca „valori umane fundamentale”.

Trecînd peste această obiecție de principiu, într-un spirit pragmatic o serie de studii și-au propus construirea și utilizarea unor indicatori sociali pentru evaluarea onora dintre aspectele calității vieții, într-o anumită zonă. Astfel, la începutul anilor '70 O.C.D.E. a organizat un studiu de anvergură, ale cărui prime rezultate au fost publicate în 1976²⁾. Într-o primă fază s-a întocmit o listă de domenii și preocupări sociale comune membrilor O.C.D.E., ulterior în cadrul fiecărei „preocupări” definindu-se cîteva subdiviziuni, descrise prin unul sau mai mulți indicatori. S-au identificat nouă domenii (de la „sănătate” la „șanse și participare socială”) pentru cele mai multe dintre ele neexistînd încă indicatori elaborați. Pe baza acestui cadru comun, în multe țări au început să fie urmăriți statistic un mare număr de — peste 200 — indicatori sociali.

O abordare diferită a problemei indicatorilor sociali este cea propusă de Morris D. Morris³⁾. Acesta consideră că indicatorii cei mai relevanți, asupra cărora se poate obține cel mai larg consens internațional, sînt „speranța de viață”, „mortalitatea infantilă” și „gradul de alfabetizare”. Acești indicatori au anumite avantaje: „speranța de viață” și „mortalitatea infantilă” pot fi considerați o sumă a efectelor unor diferite condiții ca nutriția, sănătatea, veniturile și mediul ambiant, în timp ce „gradul de alfabetizare” constituie o

indicație a posibilităților de participare la procesul economic și de dezvoltare. Pe baza acestor indicatori (aduși în prealabil la o măsură comună pe o scală de la „0” la „100”) se calculează, ca medie aritmetică simplă, indexul calității fizice a vieții. Calculînd acest index pentru diferite țări rezultatele obținute sînt uneori surprinzătoare, contrazicînd ideea determinării univoce a calității vieții prin nivelul venitului național pe locuitor. Astfel, Sri Lanka, țară care avea în 1974 un PNB de 130 dolari/locuitor, obținea un index al calității fizice a vieții de 83, în timp ce Gabonul, cu 1960 dolari/locuitor, obținea un index de numai 21.

Unul din cele mai ambițioase proiecte în domeniul indicatorilor sociali este sistemul de indicatori pentru măsurarea bunăstării elaborat în cadrul Institutului de cercetări pentru dezvoltare socială al Națiunilor Unite — sistem cunoscut ca „modelul Drewnowski”⁴⁾. Sistemul de indicatori este, în cadrul acestui studiu, doar o parte a unui program mai larg de elaborare a unui nou concept privind planificarea dezvoltării. Drewnowski a pus la punct un tabel de interdependențe (după modelul tabelului input-output al lui Leontief) care să reprezinte relațiile dintre producția economică și variabilele consumului, măsurate prin indicatori economici (ca produsul național brut, consumul, investițiile) pe de o parte și componentele calității vieții, măsurabile prin indicatori sociali, pe de altă parte. Pentru o evaluare globală a măsurii în care rezultatele economice se transformă în realizări semnificative pentru bunăstare se propune conceptul de „efect de bunăstare”, în timp ce pentru evaluarea globală a influenței inverse, a componentelor bunăstării asupra condițiilor de producție se propune conceptul de „efect de productivitate”.

Pe baza tabelului de interdependențe, Drewnowski construiește un model

¹⁾ C. Moser „Social Indicators systems, methods and problems”, in *Review of Income and Wealth* seria 19 nr. 2 iunie 1973.

²⁾ OCDE — *La mesure du bien-être social* — Paris 1976

³⁾ Morris D. Morris — *Measuring the Condition of the World's Poor. The Physical Quality of Life Index* — Pergamon Press, New York etc. 1979

⁴⁾ Drewnowski J. — *On measuring and planning the quality of life* — Paris 1974, prezentat după Christian Leipert și Udo E. Simonis, — *Social Indicators in Development Planning* —, Berlin, IUG preprints 81—82

matematic de planificare a dezvoltării sociale, în care sînt direct integrate variabilele sociale de bunăstare și în care sînt avute explicit în vedere interdependențele între variabilele economice și sociale. Aspectele calității vieții ce sînt încorporate în model sînt împărțite în două categorii: variabile de flux și variabile de stoc. Variabilele de flux sînt combinate într-un **index al nivelului de trai** (sau al fluxului bunăstării), iar cele de stoc într-un **index al situației bunăstării**. Studiul prezintă detaliat indexul nivelului de trai pentru care au fost selecționate nouă componente: nutriție, sănătate, îmbrăcăminte, condiții de locuit, educație, timp liber, protecție și siguranță socială, calitatea mediului natural și calitatea mediului social — componente care se consideră că acoperă toate domeniile trebuințelor umane ce pot fi influențate de politici sociale. Cele nouă componente sînt operaționalizate prin 27 de indicatori. De exemplu, pentru domeniul „sănătate”, se folosesc trei indicatori: accesul la îngrijire medicală; prevenirea infecțiilor și bolilor provocate de paraziți (care se calculează ca procentaj al deceselor datorate altor cauze decît aceste boli în total decese); rata mortalității proporționale (procentul deceselor în total decese ce survin la 50 ani și peste). Pentru fiecare indicator se stabilesc anumite „puncte critice” cele mai multe dintre ele bazate pe standarde sociale de apreciere a nivelului „minim”, „adekvat” sau „abundent” de satisfacere a unei nevoi; pe această bază și folosind o agregare ponderată a indicatorilor se obține indexul general al nivelului de trai.

După cum se vede există o tendință persistentă de a obține indicatori sociali agregați. Astfel de indicatori, cu toate că li se impută frecvent o distorsionare subiectivă sau culturală a realității, au avantajul substanțial al simplificării problemei stabilirii obiectivelor sociale. Cu peste 200 indicatori sociali este foarte greu să se definească o strategie coerentă de dezvoltare la scara unei națiuni. Este, oare, preferabilă o dezvoltare economică rapidă chiar cu prețul unei anumite degradări a mediului natural, sau este preferabilă conservarea mediului cu riscul unor pierderi de competitivitate internațională? Este mai potrivită concentrarea eforturilor și resurselor pentru dezvoltarea rețelei sanitare sau pentru îmbunătățirea condițiilor de locuit? Este mai bună calitatea vieții în Belgia (locul 1 între țările Pieței comune pentru cel mai scăzut număr de divorțuri) sau în Olanda (locul 1 între aceleași țări privind speranța de viață)?

În mod cert, lipsa unor tentative mai sistematice și susținute de utilizare practică a indicatorilor sociali în pla-

nificarea dezvoltării⁵⁾ se datorează și acestor neajunsuri ale indicatorilor elaborați pînă acum. În plus există fără îndoială o anumită inerție instituțională care întîrzie aplicațiile practice. În aceste condiții, nu au lipsit unele încercări de reconsiderare a vechilor indicatori economici din perspectiva nouă a calității vieții. Și, desigur, cel mai atrăgător s-a dovedit a fi produsul național brut, care are anumite avantaje — este un indicator agregat, care poate fi obținut la orice nivel de detaliere în cadrul sistemelor statistice existente, este cunoscut și verificat în practica planificării. De aceea, unii cercetători au propus realizarea unui indicator sintetic al calității vieții — sau a unor aspecte ale acesteia — pe baza P.N.B. Astfel, Sametz, Nordhaus/Tobin și un grup de studiu al Consiliului Economic din Japonia⁶⁾ au propus calcularea unui indicator — indexul bunăstării nete — prin scăderea din volumul total al P.N.B. a efectelor negative asupra calității vieții (ca poluarea mediului, costurile protejării mediului, pierderile datorate urbanizării) și adăugarea elementelor pozitive neeconomice ale bunăstării, echivalente monetar (timpul liber și activitățile extraeconomice). Datorită lipsei de consens în aprecierea „valorii monetare” a timpului liber și a altor activități, aceste încercări au rămas doar ca propuneri. Mai putem aminti aici tentativa unui grup de studii din Anglia care, împreună cu Centrul de Cercetări al Băncii Mondiale, a recalculat venitul național ținînd seama de efectele distribuirii sale în rîndul populației⁷⁾. Concluzia acestui studiu este că în țările lumii a treia s-ar obține creșteri semnificative ale bunăstării — la aceeași creștere a venitului național — printr-o distribuire mai echitabilă a sporului de venit național, în favoarea categoriilor sociale cele mai dezavantajate.

Una din obiecțiile aduse utilizării indicatorilor sociali de tipul celor descriși mai sus este că ei reprezintă — ca și indicatorii economici — o măsură intermediară, neputînd să reflecte, în cel mai bun caz, decît **posibilitatea** satisfacerii unei anumite trebuințe. Obiectivul nu este, de fapt, atingerea unui anumit nivel privind numărul de paturi de spital la 1000 de locuitori, la fel cum numărul de elevi ce revin la un profesor nu indică nimic privitor la funcția profesorului și modul de îndeplinire a acestei funcții. De aceea, o serie de cercetări au urmărit apropierea de instrumentul final de măsură a calității vieții — subiectul uman. Prin anchete și investigații sociologice s-au determinat așa-numiții indicatori sociali subiectivi, care reprezintă modul în care persoane aflate în situații determinate percep anumite aspecte ale ca-

lității vieții lor, gradul de satisfacere a nevoilor și aspirațiilor lor. Cea mai surprinzătoare concluzie a acestor investigații a fost aceea că legătura între indicatorii „obiectivi” ai calității vieții și nivelurile subiective de satisfacție nu este atît de puternică cît se crede inițial. „...creșterea nivelului de trai în cifre nu duce la o ameliorare subiectivă a nivelului de viață a totalității populației”⁸⁾. „Nu există nici o relație între nivelul bunăstării observat într-un oraș, așa cum se măsoară el cu ajutorul unui larg evantai de indicatori obiectivi utilizați de obicei, și calitatea vieții subiectiv resimțită de locuitorii acestui oraș”⁹⁾. La baza acestui fenomen, se pare, că stă raportarea la nivelul altor grupe de populație¹⁰⁾.

Introducerea indicatorilor subiectivi în dezbaterile asupra indicatorilor sociali pare să facă de neconceput utilizarea lor practică în procesul de planificare. Desigur că, numai pe baza indicatorilor subiectivi, ar fi imposibilă elaborarea unei strategii de dezvoltare socială. În același timp însă, neglijarea sistematică a acestor indicatori ar reprezenta o pierdere de contact cu realitatea. Apare deci evident că extinderea utilizării indicatorilor sociali în planificarea dezvoltării depinde nu numai de perfecționarea indicatorilor, ci și, poate în mai mare măsură, de perfecționarea planificării. Acest nou instrument — o planificare flexibilă, adaptată la condițiile locale, capabilă să urmărească simultan mai multe obiective și să controleze interdependențele dintre ele — ar trebui să se bazeze pe indicatorii sociali obiectivi; în același timp însă, ea ar trebui să dispună, prin intermediul indicatorilor subiectivi, de un sistem de control și autoreglare, care să permită verificarea și eventual revizuirea pas cu pas a obiectivelor propuse.

Aurelian DOCHIA

⁵⁾ În acest sens vezi studiul citat al lui Christian Leipert și U.E. Simonis.

⁶⁾ Autorii menționați sînt citați după Christian Leipert și Udo Ernst Simonis, op. cit.

⁷⁾ Chenery N.B. etc. — Redistribution with growth —, London etc. 1974

⁸⁾ Duncan B. „Does money buy satisfaction?” — în Social Indicators Research nr. 2 decembrie 1975

⁹⁾ M. Schneider — The Quality of life in large American cities; objective and subjective social indicators — în Social Indicators Research nr. 1 martie 1974

¹⁰⁾ A. Campbell, P. Converse, W. Rodgers — The Quality of American life: perceptions, evaluations and satisfactions — Russel Sage Foundation, New York 1976. Trebuie de asemenea reamintite aici rezultatele unor cercetări empirice desfășurate în țara noastră de un colectiv de cercetare din cadrul Academiei de Științe Sociale și Politice, privind perceperea calității vieții, care converg de asemenea spre concluzia unei relative independențe între indicatorii obiectivi și cei subiectivi.

CONTINUATOR al celor mai bune tradiții de luptă revoluționară și democratică ale poporului român, Partidul Comunist Român și-a elaborat și dezvoltat programul său agrar prin luarea în considerare și sintetizarea pe o treaptă superioară a experienței teoretice și practice acumulate în România și corespunzătoare condițiilor concrete din țara noastră. Un deosebit interes în acest sens îl prezintă teoria și practica mișcării cooperatiste țărănești din perioada dintre cele două războaie mondiale, perioadă caracterizată și prin străduința cercurilor progresiste de a găsi noi căi de dezvoltare independentă a României.

Eroismul de care a dat dovadă, sacrificiile țăranului român pe cîmpurile de luptă din primul război mondial au contribuit la înfăptuirea marelui ideal al neamului românesc: făurirea unității naționale. În același timp a avut loc o mai bună împărțire a pămînturilor, prin reforma agrară din 1918-1921 — cea mai largă reformă agrară din istoria țării. Deși nu a lichidat marea proprietate moșierească, reforma a dus la parcelarea proprietății, la înmulțirea micii gospodării țărănești, ceea ce a determinat o creștere a autoconsumului și o reducere a exportului de produse agricole. În același timp, s-a intensificat concurența mării producții capitaliste de peste Ocean, în condițiile în care chiar unele state europene promovau în domeniul respectiv o politică de dumping.

Rămînînd în continuare o țară „eminamente agricolă”, al cărei export se baza în mare parte pe cereale, România își vede periclitată pozițiile pe piața internațională a produselor agricole, mai ales pe fondul crizei agrare din 1929-1933, cînd pro-

Tradiții progresiste ale gîndirii economice românești ^[1]

dusele românești nu pot concura cu produsele ieftine ale mării producții capitaliste de peste ocean. În aceste condiții, problema mării producții agricole ajunge la ordinea zilei, ca una din posibilitățile de sporire a producției agricole pentru consumul intern și pentru export. Dar pe ce cale? Iată o întrebare care frămîntă mai mulți dintre economiștii timpului, deoarece calea prusacă de dezvoltare a capitalismului în agricultura României se dovedea ineficientă, tocmai datorită caracterului ei de durată, datorită menținerii relațiilor semifeudale. Răspunsul dat deseori la întrebarea amintită a fost cooperarea. O serie întregă de oameni de știință, economiști și agronomi, practicieni și chiar unii proprietari au promovat ideea cooperăției

sub cele mai diverse forme. S-au făcut și încercări de legiferare a acestei acțiuni. Am putea aminti în această direcție Legea privind înființarea de asociații pentru îmbunătățirea agriculturii din 1931 și Decretul-lege pentru organizarea obștilor agricole din 1942. Pe lîngă ambianta socială și politică generală, însuși modul în care erau concepute aceste forme cooperatiste nu le-a dat viabilitatea necesară pentru a deveni un fenomen de masă.

Între doctrinarii preocupați de problema cooperăției se relevă figura lui Marin Chirișescu — Arva — a cărei evocare constituie tema acestui articol. Prin maturitatea gîndirii și forța ideilor sale, el s-a apropiat cel mai mult de conceptul socialist al cooperativizării, concept care nu-i era necunoscut.

Pentru început să urmărim felul în care economistul amintit analizează rolul și locul inginerului agronom în peisajul economic al țării. În „Cuvînt cu prilejul deschiderii cursurilor Academiei de înalte studii agronomice pe anul 1934-1935” (al cărei rector era) M. Chirișescu — Arva arăta că „rolul inginerului agronom în cadrul profesiei lui este, desigur, mult mai dificil și complex decît al celorlalți tehnicieni, cum ar fi inginerul constructor sau mecanic.”) Conlucrarea factorilor naturali, a căror acțiune nu se supune în întregime voinței omului chiar cînd este înarmat cu cele mai complete și precise cunoștințe ale științei, precum și neprevăzutul factorilor economici pun mari greutăți în calea activității inginerilor agronomi. Tocmai de aceea, Chirișescu — Arva, care declara în mod deschis că „nu m-am temut niciodată să spun adevărul, așa cum l-am știut, în acord cu conștiința liberă de orice preju-

FIȘE

Avuția națională și dezvoltarea

● La mijlocul săptămîinii trecute, sub egida unor prestigioase foruri științifice — Academia R.S.R., Academia de studii economice, Direcția centrală de statistică, Ministerul Finanțelor și Comitetul de Stat al Planificării s-au desfășurat lucrările sesiunii de comunicări avînd drept temă „Avuția națională și dezvoltarea economico-socială a României”. Referatele prezentate, grupate în șase secțiuni tematice: gîndirea economică cu privire la avuția națională; resursele umane — factor decisiv al creșterii avuției naționale; resursele naturale — componentă fundamentală a avuției naționale; resursele materiale acumulate — generator al avuției naționale; resursele potențialului creativ al națiunii — element constitutiv al avuției naționale; avuția națională, bază a creșterii nivelului de trai și calității vieții — au investigat în pro-

funzime aspecte deosebit de importante ale sporirii avuției naționale în actuala etapă și în perspectivă. Ședința plenară a fost deschisă de comunicarea susținută de acad. Manea Mănescu cu privire la reflectarea problematicei avuției naționale în gîndirea secretarului general al partidului. Alte comunicări s-au axat pe evaluarea efectelor unor factori specifici cum ar fi progresul tehnico-științific, resursele umane, resursele hidrologice etc. asupra potențării avuției naționale.

Șomajul — o schiță monografică

● „Șomajul în capitalismul contemporan” este titlul cărții publicate de Ion Roșu-Hamzescu la EDITURA ȘTIINȚIFICĂ ȘI ENCICLOPEDICĂ (colecția „Știința pentru toți”). Autorul abordează într-o manieră accesibilă unui public larg de cititori principalele aspecte care privesc problema șomajului în țările capitaliste. Analiza este desfășurată atît în plan teoretic, urmărindu-se

prezentarea diverselor concepții economice cu privire la cauzele acestui fenomen perturbator, cit și în planul fenomenelor reale, al mecanismului și implicațiilor șomajului într-o țară sau un grup de țări. Reliefînd incapacitatea teoriilor economiștilor burghezi de a formula răspunsuri clare și cuprinzătoare la această problemă, incapacitate dovedită în practică prin insuccesele politicilor guvernamentale promovate de țările capitaliste care s-au inspirat dintr-o doctrină economică sau alta, autorul realizează o prezentare de detaliu a concepției marxiste privind șomajul. Sînt astfel analizate aspectele cele mai importante ale evoluției modului de producție capitalist precum și cauzele care, din perspectiva amintită, au condus și contribuie la menținerea și chiar amplificarea gravă a acestei disfuncționalități a economiei capitaliste: mecanismul acumulării capitalului, exportul de capital, creșterea inflației și spirala prețurilor; militarizarea economiilor naționale ale statelor capitaliste etc.

Legi economice

● Inscriindu-se în dezbaterile teoretice pe problemele studierii și cunoașterii legilor economice, G. Mokrov, cand dat în științe economice, scrie — în articolul Ekonomiceskii zakon: kakovi ego suti i sfera? (Legea economică: în ce constă esența și sfera acesteia?), publicat în revista „EKONOMICESKIE NAUKI” (nr. 9/1982) — că problema esențială o constituie stabilirea corelației juste dintre legile economice, pe de o parte, și între relațiile de producție și interesele economice, pe de alta. În prezent, arată G.M., există în această privință trei puncte de vedere, care pot fi exprimate succint prin următoarele serii de raporturi de subordonare: a) relații, legi, interese; b) legi, interese, relații; c) interese, legi, relații.

Adîncind analiza esenței și sferei de cuprindere a noțiunii „lege economică”, G.M. se raliază în final concepției care delimitează două categorii de legi, și anume: legile economice (considerate drept legi obiective

decata", răspunzând învinuirilor nefondate, aduse întotdeauna în necunoștință de cauză, care făceau răspunzătorii inginerii agronomi de starea înapoiată a agriculturii sau de recoltele deficitare ale unor ani agricoli, se ridica cu hotărâre în apărarea adevărului spunind: „Inginerul agronom, oltă vreme cit, în cadrul unei organizații de stat cu înriurire directă și efectivă, nu i se creează puțința de a îndruma procesul de producție din agricultură, nu poate avea nici o vină”¹⁾.

Trebuie precizat de la bun început că M. Chirișescu-Arva n-a fost socialist. Aceasta nu înseamnă însă că el nu a avut cunoștință de teoria agrară a socialismului științific sau de practica construcției socialiste la sate. Unele luări de poziție (pe care le vom menționa mai departe) ne îndreptățesc concluzia că el a cunoscut cel puțin lucrarea lui Fr. Engels „Problema țărănească în Franța și Germania” (poate în timpul studiilor la Berlin și Königsberg, în anii 1913-1914 prin intermediul lucrării lui K. Kautsky „Problema agrară” care s-a bucurat de audiență în România interbelică). Cit privește practica construcției socialiste la sate, el a studiat-o la fața locului, în cadrul vizitei făcute în Uniunea Sovietică ca participant la Congresul al II-lea internațional de știința solului din 1930, împărtășindu-și concluziile în ziarul „Cuvîntul” din 26 ianuarie 1931 sub titlul „Ce am învățat în Rusia Sovietică. Precizări în urma spaimii unui socialist doctrinar” (articol care, din păcate, nu a revăzut lumina tiparului în lucrarea privind „Opera” lui M. Chirișescu-Arva). În aceste condiții, Chirișescu-Arva și-a format o concepție largă și unitară privind rolul țărănimii în istoria țării, rolul agriculturii în economia națională, rolul cooperativizării,

dezvoltarea agriculturii și economiei, necesitatea, avantajele și formele cooperatției de producție agricolă în România.

Chiar pentru specialistul mai avizat, putem afirma că este surprinzătoare înțelegerea la care ajunsese Chirișescu-Arva asupra țărănimii ca forță politică în viața României. În studiul „Organizarea producției agricole în statul țărănesc”, el considera că în rezolvarea problemei agrare trebuie pornit de la „rostul pe care-l atribuim țărănimii în noua formă de viață pe care o concepem”. Arva releva că diminuarea însemnătății țărănimii pentru progresul economico-social al unei țări constituie „cred, nu numai greșală, dar și o negare a rostului țărănimii”. Se sublinia că negarea rolului revoluționar al țărănimii, a capacității ei de a se adapta noilor condiții tehnice și economice, a înclinației ei spre ceea ce este nou și înaintat în producția agricolă ar periclita opera de creare a unei economii moderne unitare. „Dacă pornim de la premisa — în parte neîntemeiată socotesc eu (declara Arva) — că țărănimea este incapabilă să înțeleagă și să adopte integral realizările tehnicii moderne și dacă mărginim problema consolidării economiei naționale la socializarea industriei, finanțelor și comerțului, în folosul țărănimii, am face o operă subredă de romantism generos. Această operă de integrare... ar fi totuși lipsită de echilibrul intern, de proiecție în viitor, de durabilitate”²⁾.

Prin cele trei funcții pe care le atribuia țărănimii în economia modernă — de producătoare de produse agricole, de consumator de produse industriale și de sursă de alimentare a claselor superioare ale societății și de împropățare a elementelor

de conducere — Arva sublinia că țărănimea trebuie folosită ca „o principală clasă producătoare, cu un rol dinamic hotărâtor în ce privește toate funcțiile statului”³⁾. În viziunea economistului amintit, rolul țărănimii era conjugat cu rolul agriculturii în economia românească a vremii. „Principala noastră industrie este deci agricultura — sublinia Arva —, al cărei rol nu se mărginește numai la satisfacerea nevoilor interne, dar de ea depinde întotdeauna soarta balanței noastre comerciale externe”.

Pornind de la constatarea reală că diferența de cel puțin un secol între etapa de dezvoltare în care se găsea industria față de agricultură la noi va deveni tot mai mare și mai păgubitoare pentru producția agricolă, iar țărănimea se va găsi în situația unei găini pe malul apei după ce a clocit boboci de rață, Arva conchidea că integrarea țărănimii în rolul ei dinamic de clasă producătoare, capabilă de a folosi toate mijloacele tehnice și descoperirile științei, nu se poate face decât prin organizarea efortului colectiv. „Organizarea fermei — cooperative se impune deci ca o necesitate de neînlăturat, ce este menită să constituie cheia de boltă în noul edificiu al statului țărănesc”. Nu este lipsit de interes și faptul că, pentru modernizarea agriculturii românești, Arva era adeptul studierii și adaptării (dar nu al copierii) experienței internaționale înaintate, indiferent de orinduirea socială.

prof. dr. Oprea PARPALĂ

¹⁾ M. Chirișescu-Arva — Omul. Opera. Epoca. Ediție îngrijită și studiu introductiv de Marin Stancu și Eugen Mewes, Editura Academiei R.S. România, București, 1969 p. 164

²⁾ Op. cit. pag. 166

³⁾ Op. cit. pag. 255

⁴⁾ Ibidem

ale realității economice concrete, care exprimă ordinea determinată a legăturii cauzale, fundamentale, lăuntric necesare și stabile, din relațiile de producție și legile economiei politice (sau, altfel zis, legile științei, reprezentând abstractizarea, reflecția în conștiința omului — sub forma unei anumite noțiuni științifice — a legăturilor și relațiilor reciproce de tipul cauză-efect, necesare, esențiale și repetabile, din cadrul relațiilor de producție). Între aceste două categorii de legi se poate manifesta, opiniază G.M., o anumită necorordanță pe anumite perioade de timp.

Populație și dezvoltare

● Nu există argumente factice indeajuns de puternice pentru a susține că sporul populației în țările în curs de dezvoltare ar fi principala cauză a precarității situației lor economice apreciază P.T. Bauer în articolul „The population explosion: myths and realities”, publicat în numărul 4/1982 al revistei „ECONOMIC IMPACT”. Experiența unor țări în curs de dezvoltare dar și a unor țări dezvoltate de-

monstrează că, în numeroase situații, un spor substanțial de populație se află într-o corelație pozitivă cu sporul producției și al bunăstării. Totodată, cei care susțin necesitatea promovării unei politici antinataliste pentru acest grup de țări neglijează implicațiile pozitive, în planul confortului psihic și indirect în plan economic, pe care le au copiii în cadrul familiei, ca element de coeziune umană. Pe de altă parte, în anumite societăți, copiii au un rol economic important.

Potrivit opiniei formulate de P.T. Bauer, această viziune asupra relației creștere demografică — creștere economică, în care sporul populației apare ca un factor perturbator, este influențată și de o anumită rămânere în urmă în planul elaborărilor teoretice. Din perspectiva amintită se resimte necesitatea, opiniază autorul, a îmbinării teoriilor microeconomice asupra fertilității (teorii care aplică analiza economică modernă pentru a determina corelația dintre fertilitate și dimensiunea familiei) cu acele concepții care se axează pe impactul fluxurilor de avuție care au loc între generații asupra indicelui de fertilitate.

Prognoză pe termen lung

● Materialele publicate de revista din Cehoslovacia „POLITICKA EKONOMIE” în numărul său din septembrie a.c., sint subsumate unei teme comune: perfecționarea instrumentelor de planificare pe termen lung a dezvoltării. Fenomenul care a sugerat organizarea unui astfel de grupaj îl constituie după cum arată R. Vintrova în articolul ce deschide numărul, o anume rigiditate a economiei la schimbările survenite în economia mondială. Problemele surprinse în grupaj privesc atât analiza unor fenomene economice de nivel macroeconomic și sectorial cit și unele aspecte de natură metodologică.

Un prim grup de materiale este consacrat rolului prognozelor pe termen lung în intensificarea creșterii eficienței economice, prognozării mutațiilor structurale, previzionării impactului dintre dezvoltarea științei și struc-

FIȘE

tura economică etc. Un alt grup înglobează studii ce se referă la problemele teoretice ale prognozelor pe termen lung, studii în care autorii propun diverse modele matematice pentru a configura dezvoltarea socio-economică. Între concluziile cu caracter general ale grupajului sint menționate următoarele: deslășurarea normală a reproducției largite în condițiile de criză economică mondială impune împletirea armonioasă a proceselor de creștere economică cu cele de asigurare a unei eficiențe sociale maxime pe fondul menținerii unui echilibru dinamic al economiei; în planurile de dezvoltare se cer luate în considerație, în mai mare măsură, efectele dezvoltărilor unor tehnologii de vîrf; se resimte de asemenea nevoia dezvoltării unui capitol distinct al studiilor de prognoză și anume cel al prognozei structurilor economice și sociale.

Sporirea și diversificarea propriei producții agricole — calea fundamentală a soluționării crizei alimentare în țările în curs de dezvoltare

ULTIMELE trei decenii au fost martorele unei dezvoltări fără precedent a agriculturii. Creșterea producției agricole a lumii (în medie cu 2,7% pe an) a fost de aproape două ori mai rapidă decât în oricare din perioadele anterioare. Totuși, producția pe locuitor a ansamblului țărilor în curs de dezvoltare a evoluat mult mai lent. Diferențe importante s-au înregistrat de la țară la țară și de la zonă la zonă. Așa cum rezultă din tabel, dacă țările cu dezvoltare medie au realizat în deceniul opt față de deceniul șapte chiar o sporire a ritmului de creștere a producției agricole pe locuitor, țările slab dezvoltate s-au confruntat cu un ritm negativ (-0,4% pe ansamblu, în Africa chiar -1,4%), creșterea producției agricole nereușind să acopere sporirea numărului populației.

Nu mai puțin semnificativ este faptul că din punct de vedere calitativ hrana este necorespunzătoare în unele

importurilor. Implicația imediată a acestui fapt a fost agravarea datoriei externe.

Vulnerabilitate sporită

CREȘTEREA dependenței țărilor în curs de dezvoltare de importul de produse alimentare, relevată de scăderea producției proprii ca procent din consum, este un prim aspect care a contribuit la creșterea vulnerabilității țărilor amintite la condițiile în schimbare ale pieței externe. Vulnerabilitatea este însă accentuată și de faptul că în ultimii ani se remarcă o tendință de specializare în producția anumitor produse agricole, a cărei eficiență este însă redusă datorită instabilității prețurilor de pe piața mondială.

Inexistența unor acorduri internaționale de creare a unor stocuri de sigu-

Expertii Băncii Mondiale apreciază că ar putea fi încă atrase în cultură în țările amintite între 500 milioane și 1,4 miliarde ha, față de circa 820 milioane ha cultivate în prezent. Este adevărat că o bună parte din aceste suprafețe se află în regiuni cu o slabă densitate a populației sau supuse maladiilor (cum sînt cele din zonele tropicale și subtropicale). În alte zone, cu precipitații normale și sol fertil, nu este disponibilă tehnologia modernă necesară creșterii producției. În multe țări lipsa drumurilor și a mijloacelor de transport împietază asupra manipulării producției și circuitului informațiilor. Una dintre cele mai grave probleme nerezolvate este cea a stocării și protejării producției agricole, după recoltare, în special în zonele cu umiditate ridicată.

Dezvoltarea sectorului industrial coroborată cu inexistența unor măsuri corespunzătoare de stimulare a fermierilor a condus la reducerea populației agricole, fără ca scăderea numerică să fie însoțită de o puternică creștere a productivității muncii, prin mecanizare, chimizare și ameliorarea soiurilor și raselor de animale. În multe țări, deși există o politică guvernamentală de colectare, depozitare și distribuție centralizată a produselor agricole, aceasta este inadecvată susținerii prețurilor în momentul recoltei. Ca urmare, prețurile pe piața liberă cresc atunci cînd canalele de stat de colectare și distribuție devin insuficiente, oferta neputînd să facă față cererii. În final, în multe locuri serviciile agroindustriale de asistență tehnică, educație, propagandă precum și furnizarea de materii prime necesare sînt subfinanțate sau dotate cu personal necorespunzător.

Toate cele de mai sus împietază asupra dezvoltării agriculturii țărilor în curs de dezvoltare menținîndu-le și chiar agravîndu-le dependența de piețele externe și afectînd totodată întregul lor proces de creștere economică.

Importanța unei strategii economice adecvate în care dezvoltarea agriculturii să reprezinte un obiectiv prioritar este subliniată și de performanțele total diferite ale unor țări în curs de dezvoltare vecine, cu condiții agropeclimatice și istorice asemănătoare. Tunisia și Columbia, relevă un studiu al B.I.R.D., au înregistrat ritmuri de 4 ori mai rapide de creștere a producției agricole decât Marocul și Peru.

Reducerea dependenței de piața externă

UN RAPORT al U.N.C.T.A.D., pe baza unui model de creștere economică care ia în considerare o creștere medie de 2,5

Ritmul de creștere al producției agricole și producției alimentare mondiale (în %)

	Producția agricolă				Producția alimentară			
	Totală		Pe locuitor		Totală		Pe locuitor	
	1960—1970	1970—1980	1960—1970	1970—1980	1960—1970	1970—1980	1960—1970	1970—1980
Țări în curs de dezvoltare (1)	2,8	2,7	0,3	0,3	2,9	2,8	0,4	0,4
— slab dezvoltate	2,5	2,1	0,2	-0,4	2,6	2,2	0,2	-0,3
— cu dezvoltare medie	2,9	3,1	0,4	0,7	3,2	3,3	0,7	0,9
Țări capitaliste dezvoltate	2,1	2,0	1,1	1,2	2,3	2,0	1,3	1,2
TOTAL mondial	2,6	2,2	0,7	0,4	2,7	2,3	0,8	0,5

(1) Fără Republica Populară Chineză.

Sursa: Harry E. Walters, Agriculture and development, Finance and development, sept. 1982

țării subdezvoltate, ea neasigurînd necesarul de proteine și vitamine indispensabile vieții. Referindu-ne la consumul de calorii pe locuitor, acesta a crescut în țările în curs de dezvoltare cu numai 0,1% pe an, în timp ce în țările capitaliste dezvoltate a crescut cu 0,5% pe an.

Insuficiența producției interne agricole a făcut ca un număr considerabil de țări în curs de dezvoltare să devină tributare importului de cereale și alte produse alimentare. Din totalul țărilor „lumii a treia” numai 20 își satisfac în întregime consumul prin producția proprie de cereale, unele avînd și disponibilități pentru export; în schimb țările cel mai slab dezvoltate se află într-o situație alimentară dificilă. În aceste țări menținerea relativ constantă a consumului pe locuitor s-a făcut în principal prin reducerea exporturilor de produse alimentare și creșterea

ranță pentru absorbirea ofertei excedentare și menținerea prețurilor nu asigură stabilitatea veniturilor producătorilor. Pe de altă parte, dominarea piețelor, în special a celei a cerealelor, de către cîteva state mari exportatoare, face ca orice reducere a ofertei pe piață să se traducă într-o creștere a prețurilor, ceea ce are efecte multiple asupra economiei țărilor în curs de dezvoltare importatoare de produse agroalimentare. Posibilitățile lor de import fiind limitate, ele sînt obligate, pentru a-și menține nivelul consumului, să renunțe la importul altor produse, esențiale pentru dezvoltarea lor economică.

Desigur, sporirea și diversificarea producției agricole — pe care le presupune depășirea crizei alimentare din țările în curs de dezvoltare și implicit eliberarea resurselor alocate actualmente importurilor de alimente — reprezintă un obiectiv dintre cele mai complexe de realizat.

la sută pe an a populației țărilor în curs de dezvoltare, ajunge la concluzia că pentru anii '80 și '90 ar fi suficientă o creștere medie anuală cu 2,2 respectiv 2,4 la sută a producției alimentare. Raportul consideră că nu există dificultăți insurmontabile în atingerea acestui ritm, țările în curs de dezvoltare având șanse să-și amelioreze productivitatea muncii în agricultură. Producția proprie însă nu va reuși să satisfacă cererea de consum.

Măsurile pe care raportul menționează le consideră necesare pentru rezolvarea problemelor alimentare ale lumii a treia vizează în primul rând **reducerea dependenței pe piața externă** și mai ales de instabilitatea acesteia. Se propune în acest sens constituirea unei rezerve de cereale comună pentru țările în curs de dezvoltare. Volumul acestuia ar trebui să acopere importurile unui întreg an. Până la constituirea acestui stoc, fiecare țară ar fi de dorit să-și creeze propriul stoc de cereale. O altă măsură propusă este amplificarea schimburilor de cereale între țările în curs de dezvoltare, pe baza unor acorduri de lungă durată.

Rolul primordial în asigurarea securității alimentare a țărilor în curs de dezvoltare îl deține însă **creșterea și diversificarea propriului potențial agricol**, în strânsă legătură cu dezvoltarea întregii economii. Raportul asupra dezvoltării editat de Banca Mondială în 1979 insistă asupra faptului că în urma analizelor comparative a politicilor economice ale diferitelor țări și a rezultatelor obținute a rezultat că acelea dintre ele care și-au utilizat cel mai bine potențialul agricol au fost în același timp și cele care au reușit să confere sectorului manufacturier dinamica cea mai susținută. Cu alte cuvinte, între agricultură și industrie este o strânsă interdependență. Dezvoltarea agriculturii s-a reflectat într-o creștere sensibilă a veniturilor rurale. Sporirea veniturilor acestui sector a exercitat un efect de multiplicare și de antrenare puternică asupra celorlalte ramuri prin dezvoltarea cererii de bunuri și servicii neagricole, ducând implicit la creșterea acumulărilor din sectorul manufacturier și terțiar. Această cerere sporită, vizind atât bunurile de consum, cât și materialele agricole, pesticidele, îngrășămintele, piesele de schimb, utilajele, a stimulat dezvoltarea industrială, ceea ce a dus pe de o parte la ocuparea mai bună a forței de muncă, iar, pe de altă parte, la creșterea în continuare a productivității muncii în agricultură.

În agricultură sint ocupați încă aproape două treimi din locuitorii țărilor în curs de dezvoltare, între care se numără marea majoritate a celor mai săraci dintre aceștia. Pe de altă parte, sub impulsul creșterii demografice și al majorării veniturilor, cererea de alimente urmează să sporească cu cel puțin o treime în acest deceniu. Implicațiile acestui fenomen depășesc cu mult agricultura, atingând spinoasa problemă a deficitului balanțelor de plăți și a datoriei externe în creștere. În prezent, țările în curs de dezvoltare își procură pe ansamblu din import 8% din necesarul de alimente, puține dintre ele fiind în situația de a-și putea permite o creștere a acestui procent.

Rezultă deci ideea că dezvoltarea rapidă și prin efort propriu a producției agricole este calea fundamentală de urmat în rezolvarea problemei alimen-

tare. Experiența internațională identifică în acest sens o gamă întreagă de măsuri care se cer adoptate și adaptate la condițiile concrete din fiecare țară în curs de dezvoltare.

O serie de rezultate pozitive se pot obține impulsiv în special producția de materii prime alimentare care sint cultivate în mod tradițional în țările în curs de dezvoltare: meiul, alte cereale de calitate mai puțin ridicată, precum și rădăcinoasele. Acestea sint în general cele mai ieftine surse de calorii, accesibile deci păturilor sărace ale populației. În cazul plantațiilor de rădăcinoase, se mai adaugă și avantajul că pot fi cultivate pe tot parcursul anului. Cerealele tradiționale pot fi cultivate alături de plante cu calități proteice *).

Sporirea contribuției proprii producției agricole la acoperirea necesităților în creștere ale populației țărilor în curs de dezvoltare presupune, fără îndoială, și orientarea precumpănitoare a acestei producții spre satisfacerea nevoilor de produse alimentare de bază, respectiv renunțarea la specializarea excesivă în anumite culturi de export impusă de societățile transnaționale.

În altă ordine de idei, în ultima vreme s-a acreditat din ce în ce mai mult opinia că micii producători constituie un potențial de forță de muncă care a fost într-o anumită măsură neglijat. Un factor important care a contribuit la această stare de lucruri este pierderea pământului de către micii fermieri și acapararea acestuia de către marii latifundiați. Un studiu asupra exploatarea de dimensiuni mici, efectuat de F.A.O. în colaborare cu Banca Mondială, arată că în numeroase țări în curs de dezvoltare micii fermieri obțin randamente la hectar superioare celor obținute de marii proprietari de terenuri. Una din explicații constă în faptul că marii producători investesc puțin în pământul deținut, în timp ce micii proprietari sint obligați să practice culturi intensive pentru a-și asigura hrana și veniturile necesare.

Mica producție nu este stimulată pe măsura potențialului pe care îl reprezintă. Accesul la credite este limitat sau dificil, descurajându-i pe micii fermieri să efectueze investiții pe terenurile pe care le dețin. Lor le este de asemenea dificil să obțină semințe ameliorate, îngrășăminte sau pesticide.

La rindul său, activitatea de cercetare a fost orientată în special spre dezvoltarea de soiuri de mare randament, a căror cultură necesită utilizarea irigațiilor, mecanizării, substanțelor chimice pentru combaterea dăunătorilor și fertilizarea terenurilor, în timp ce soiurile tradiționale, cultivabile cu mijloace simple, au fost neglijate. De asemenea, se apreciază că s-a dat o importanță insuficientă aclimatizării de soiuri în zonele secetoase sau pe soluri cu o productivitate scăzută.

O altă direcție de acțiune, capabilă să stimuleze dezvoltarea sectorului agricol în țările în curs de dezvoltare, este crearea unei infrastructuri adecvate și punerea în aplicare de programe care să ducă la stabilizarea pieței, printr-o mai bună organizare a preluării,

*) Vezi în special articolul „Patrimoniul genetic vegetal al Terrei — bogăție esențială a omenirii” de Oprea Parpală, în „Revista economică” nr. 39 din 1 octombrie 1982.

depozitării și desfacerii produselor agroalimentare. Este vorba atât de dezvoltarea infrastructurii (formată din drumuri, mijloace de transport, spații de depozitare, instalații portuare etc.), cât și de perfecționarea structurilor organizatorice care asigură funcționarea mecanismelor în amonte și în aval de procesul de producție agricol propriu-zis, cum ar fi distribuirea semințelor, punerea la dispoziție a dotării tehnice adecvate condițiilor de producție, organizarea preluării produselor, a comercializării lor prin intermediul unor organisme care să-l absolve pe producător de a se ocupa de probleme cu caracter economic cu care este eventual mai puțin familiarizat.

În ceea ce privește stimularea dezvoltării agricole prin prețuri, o serie de state cu un grad ridicat de subnutriție au experimentat diferite sisteme de subvenționare a consumului alimentar, fie prin susținerea unor prețuri scăzute, fie prin finanțarea importurilor de produse alimentare. Subvenționarea are însă dezavantajele pe de o parte ale costului ridicat — inclusiv în valută — pe care îl implică în general asemenea politici, iar pe de altă parte ale faptului că de asemenea subvenții nu beneficiază numai păturile cu venituri scăzute. În fine, o asemenea politică ridică și problema menținerii suficient de ridicat a prețului produselor pentru a încuraja producția internă. Pentru că dacă se aduc din import cantități însemnate de produse alimentare, fie susținute prin cheltuieli bugetare, fie prin ajutor extern, prețurile vor tinde să scadă, nemaifiind stimulative pentru producția autohtonă.

Nici aspectele educaționale nu trebuie neglijate în contextul măsurilor de rezolvare a problemei alimentare. Micilor producători trebuie să li se facă cunoscute practicile agricole cele mai eficiente. Experiența evidențiază că perfecționarea pregătirii profesionale a celor ce lucrează în agricultură este de altfel o condiție esențială a creșterii productivității muncii în acest sector. În al doilea rând se cere educat publicul consumator, în sensul unei alimentații raționale.

Bineînțeles, toate aceste direcții de acțiune enunțate pe scurt mai sus, necesită un important efort de organizare și mobilizare din partea țărilor în curs de dezvoltare, un considerabil efort financiar, care se ridică, conform estimărilor F.A.O., la 10 miliarde de dolari pe an. Suma este însă derizorie pe lângă cele peste 500 miliarde de dolari alocate anual cheltuielilor de înarmare. De aceea, propunerea avansată în repetate rânduri de țara noastră de reducere a cheltuielilor militare și de alocare a unei părți din sumele economisite ajutorului pentru dezvoltarea țărilor sărace se dovedește și în acest context deosebit de realistă.

Iată de ce se impune tot mai stringent cumularea efortului tuturor statelor din lume pentru rezolvarea problemei mondiale a alimentației, de neconceput fără reducerea decalajelor în prezent cu tendință de accentuare dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare.

Emanuel ODOBESCU
Banca pentru Agricultură
și Industrie Alimentară

R. S. F. IUGOSLAVIA

PRIORITĂȚI ECONOMICE

TARĂ socialistă cu un venit național ajuns acum la 2 500 de dolari pe locuitor, Iugoslavia a obținut succese importante în dezvoltarea sa economico-socială, ce își găsesc expresia, între altele, în sporirea în perioada 1978—1981, cu 4,5% în medie pe an a produsului social, 6,2% a producției industriale, 3,6% pe an a populației ocupate (al cărei efectiv a sporit cu circa 1,3 milioane de oameni), paralel cu ridicarea gradului de mecanizare și automatizare a industriei, 42% din mașinile și utilajele de care dispune economia iugoslavă având o vechime mai mică de cinci ani. În același interval de timp au fost construite peste 565 000 de apartamente, suprafața locativă pe persoană ajungând anul trecut la 15,4 mp.

Pe de altă parte, cu deosebire în ultimii doi ani, o serie de dezechilibre structurale interne conjugate cu influențele crizei care a cuprins economia mondială au impus adaptarea mai rapidă la aceste noi cerințe, respectiv trecerea la aplicarea fermă a unei politici de stabilizare economică, în baza hotărârilor de principiu ale Congresului al XII-lea al Uniunii Comunistilor din Iugoslavia din primăvara acestui an.

Principalele coordonate ale programului de stabilizare economică sînt intensificarea efortului propriu, paralel cu accentuarea rolului factorilor intensivi, calitativi, de eficiență ai dezvoltării și cu realizarea unui mai bun echilibru cu posibilitățile reale ale țării.

Un rol cheie este atribuit în acest context măsurilor vizînd reducerea în continuare a deficitului balanței de plăți (care se ridică anul trecut la 635 milioane dolari, față de 3,7 miliarde de dolari în 1979), devenit o frînă în calea realizării unui ritm mai înalt de creștere economică (în ultimii doi ani ritmul produsului social s-a situat în medie la numai 2%). Planurile de acțiune sînt multiple, măsurile adoptate vizînd deopotrivă sporirea mai rapidă a exportului (în primul rînd în relația pe de-vice libere, care conta anul trecut cu 32% în exportul total, față de 53% în totalul importului) și raționalizarea importului, un efect scontat fiind obținerea resurselor valutare necesare acoperirii serviciului datoriei externe. Aceste măsuri se impuneau cu atît mai mult cu cît raportul de schimb între mărfurile exportate de Iugoslavia și cele importate între care cea mai mare parte

a petrolului consumat (în țară extrăgîndu-se în 1981 numai 4,3 milioane t de petrol), s-a deteriorat în ultimii ani. Reducerea dependenței de importul de energie (în primul rînd de petrol, dar în ultima vreme și de energie electrică) și de unele minereuri feroase și neferoase presupune la rîndul său nu numai acordarea unei atenții sporite dezvoltării bazei proprii energetice și de materii prime, ceea ce implică unele restructurări în economie, ci și o preocupare susținută pentru reducerea consumului, cu deosebire a celui neproductiv, la toate nivelele.

Reducerea consumului, fie el productiv sau neproductiv, pentru a-l aduce la nivelul posibilităților reale de care dispune economia în momentul de față este de altfel unul din sensurile majore nu numai ale măsurilor adoptate în ultima vreme ci și ale întregului program de stabilizare economică. Acestui deziderat îi răspund și hotărârile adoptate privind reducerea dimensiunilor programului de investiții, nivelul considerat exagerat al acestora în raport cu posibilitățile de finanțare internă și de execuție fiind identificat ca una din principalele cauze interne ale inflației (al cărei ritm este în acest an de circa 27%, față de 40% anul trecut).

Tot în sensul diminuării presiunilor inflaționiste se așteaptă să acționeze și reducerea dependenței, considerată excesivă în prezent, de importul de tehnologie și sporirea corespunzătoare a contribuției propriului potențial de cercetare-dezvoltare.

O sarcină primordială a momentului actual în contextul necesității sporirii volumului și competitivității exportului și a ponderii acestuia în producția națională o reprezintă creșterea mai rapidă a productivității muncii; cu toate investițiile considerabile, ritmul mediu al creșterii acesteia nu a depășit 1,2% pe ansamblul economiei.

Sporirea mai rapidă a productivității muncii este considerată o premisă esențială și pentru sporirea în continuare chiar dacă mai lentă, a consumului individual.

În sfîrșit, în presa iugoslavă se subliniază că înfăptuirea sarcinilor prevăzute pentru perioada 1981—1985 privind creșterea mai rapidă a producției agricole ar permite nu numai acoperirea în condiții mai bune a cererii interne, dar și crearea disponibilităților scontate pentru export.

În ceea ce privește colaborarea româno-iugoslavă desfășurată în spiritul orientărilor și hotărîrilor convenite în cadrul convorbirilor și întîlnirilor la nivel înalt, putem releva cu satisfacție că potențialul în continuă creștere al economiilor celor două țări creează premise favorabile pentru dezvoltarea ei și mai intensă. În baza protocolului româno-iugoslav privind schimburile de mărfuri și servicii pe anul în curs, România va livra Iugoslaviei tractoare, componente și piese de schimb auto, produse electrotehnice și electronice, mașini-unelte și subansamble pentru industria ușoară, cauciuc sintetic, anvelope, fire și fibre sintetice, produse sodice, îngrășăminte și alte produse chimice, produse petroliere și siderurgice, sare, bunuri de consum și alte mărfuri și va importa mașini agricole, mașini-unelte și piese, componente și piese de schimb auto, utilaje pentru industria alimentară, aparate de măsură și control, etilenă, propilenă, acid fosforic și alte produse chimice, produse siderurgice, materiale abrazive, bauxită, azbest și produse din azbest, cărămizi refractare, bunuri de consum diverse și alte mărfuri. La recenta sesiune a comisiei mixte româno-iugoslave de colaborare economică, desfășurată la București, au fost stabilite măsuri menite să conducă la finalizarea a noi acțiuni de colaborare și cooperare, îndeosebi în domeniile energetic, al valorificării resurselor de materii prime, industriei construcțiilor de mașini și chimice, transporturilor și telecomunicațiilor, agriculturii și industriei alimentare, precum și pe linia specializării în producție și a conlucrării pe plan tehnicoștiințific. Totodată au fost convenite măsuri concrete pentru creșterea și diversificarea schimburilor de mărfuri dintre cele două țări.

Aprăpiata vizită oficială de prietenie pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România o va efectua, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu, în Republica Socialistă Federativă Iugoslavia, la invitația tovarășului Petar Stambolici, președintele Prezidiului R.S.F.I., da un nou impuls colaborării reciproc avantajoase româno-iugoslave, spre binele popoarelor noastre, al cauzei socialismului și păcii în lume.

D. DINU

**Evoluții pe piața
aluminiului**

ÎN primele trei trimestre ale acestui an situația pe piața occidentală a aluminiului s-a caracterizat printr-o slabă mișcare a cererii, prin volumul ridicat al stocurilor de metal, prin oscilarea prețurilor de vânzare în jurul unui nivel scăzut (în unele țări chiar sub cel al cheltuielilor de producție), ceea ce s-a repercutat negativ asupra gradului de încărcare a capacităților de producție, asupra proiectelor de construire a unor noi uzine de aluminiu sau de modernizare a celor existente.

Studiile de conjunctură efectuate de diferite firme occidentale de specialitate apreciază că consumul aluminiului în lumea nesocialistă va scădea în acest an cu 2% față de nivelul atins în 1981 (care, la rândul său a fost cu 5% sub cel din anul 1980) sau — în cazul cel mai bun — se va situa la același nivel. Aceasta depinde de așteptata înviore a conjuncturii economice în ultimul trimestru 1982 și în anul viitor, deși — după cum relevă specialiștii în materie — piața aluminiului reacționează, de regulă, cu întârziere la schimbarea fazelor ci-

clului economic. Se consideră totuși că stocurile de aluminiu se vor reduce de la 3,27 mil. tone la sfârșitul anului 1981, la 2,86 mil. tone la finele anului în curs și la 2,02 mil. tone către sfârșitul anului 1983. Prin faptul că numeroase firme producătoare au adoptat decizii de închidere a unor uzine nerentabile și au amânat proiectele de extindere a capacităților de producție pericolul supraproducției a fost înlăturat în viitorul apropiat.

Se estimează, totodată, că prețurile la aluminiu vor cunoaște o evoluție ascendentă către finele anului curent și în cursul lui 1983, ceea ce va stimula sporirea producției acestui metal; volumul său s-ar putea majora de la 10,9 mil. tone în 1982 la 11,6 mil. tone, în ansamblul țărilor nesocialiste (rămânând totuși sub nivelul atins în 1981 — 12,49 mil. tone). Pe termen lung (până în anul 2000) se apreciază că consumul mondial de aluminiu va cunoaște o tendință favorabilă (un spor mediu anual de 4—5%), datorită extinderii utilizării sale ca înlocuitor al altor metale (oțel, nichel, cobalt, zinc), cererea de aluminiu urmând să crească îndeosebi din partea unor domenii de activitate, cum sînt construcțiile, industria mijloacelor de transport, producția de ambalaje.

**Capacități noi
in industria
celulozei și hirtiei**

CONFIRM prognozei, elaborată de experți ai F.A.O. și publicată în revista „Pulp and Paper Week”, capacitățile de producție ale industriei celulozei și hirtiei vor spori, pe plan mondial, în intervalul 1981—1986 într-un ritm mediu anual similar celui înregistrat în perioada corespunzătoare precedentă. Se apreciază că la celuloză capacitățile de producție se vor majora în total cu 9% (respectiv de la 142,8 mil. tone în 1981 la 156,9 mil. tone în 1986), iar la hirtie și carton cu 11% (de la 204,7 la 227,7 mil. tone).

De menționat că, deși sporul relativ va fi mai ridicat în țările nesocialiste în curs de dezvoltare decît în țările capitaliste industrializate, ample decalaje în ceea ce privește dezvoltarea acestei ramuri industriale nu se vor reduce decît prea puțin. Astfel, dacă în 1981 capacitățile de fabricare a celulozei existente în America de Nord depășeau de peste 140 de ori pe cele din Africa, în 1986 decalajul respectiv va fi de ordinul a 85—90 de ori; la hirtie și carton același decalaj urmează să evolueze de la circa 100 de ori la aproximativ 72 de ori.

Programe de dezvoltare

**TUNISIA: Agricultură—sector prioritar
in cadrul planului național**

Cel de-al șaselea plan național de dezvoltare economico-socială a Tunisiei pe perioada 1982-1986, intrat în vigoare în august a.c., acordă agriculturii statutul de sector prioritar. Efortul de investiții, în care rolul principal va reveni investițiilor de stat (1,1 milioane dinari), alături de cele ale agricultorilor (133 milioane dinari), vizează în primul rînd protejarea și valorificarea resurselor de apă, intensificarea introducerii progresului tehnic și orientarea spre proiecte productive de creșterea animalelor, dezvoltarea culturilor irigațe și creșterea producției piscicole, în scopul majorării ritmului mediu anual de creștere a producției agricole la 5 la sută față de 1 la sută în planul precedent.

Un rol deosebit în creșterea producției agricole îl va avea intensificarea realizării celor 4 mari programe integrate din zona de nord, nord-est, centru și sud trasate deja printr-un plan director pentru perioada 1975—1995 și care acordă o atenție specială irigațiilor și aprovizionării cu apă. Pînă în prezent, agricultura tunisiană dispune de 8 mari baraje, 20 mici baraje și lacuri colinare, circa 800 foraje de mare adîncime, 70 surse arteziene, precum și de puțuri de mică adîncime, stații de pompare a apei din riuri și o stație de epurare a apelor uzate care deservește o suprafață irigată de circa 190 mii ha, adică 4,7% din totalul suprafeței cultivabile cifrată la circa 4 milioane ha.

În cadrul mecanizării agriculturii, o atenție deosebită este acordată construirii pînă în 1983 a complexului Mateur pentru fabricarea de mașini agricole, mai întii pe calea asamblării și mai apoi prin fabricație proprie, avînd o capacitate anuală de 2200 tractoare, 6000 motoare, 100 combine și 650 diverse alte mașini agricole.

Pentru a crea un cadru corespunzător relațiilor lor economice, România și Tunisia au încheiat acorduri și convenții în domeniul economic, tehnic, financiar. În ultimii ani, exporturile românești către această țară au cuprins utilaj minier, de foraj, chimic, tractoare și mașini agricole, ciment, cherestea ș.a., importurile incluzînd fosfați, minereu de fier, îngrășăminte fosfatice etc. În domeniul cooperării, România a participat la realizarea obiectivului minier M'Rata pentru exploatarea fosfaților și a unor exploatari agricole.

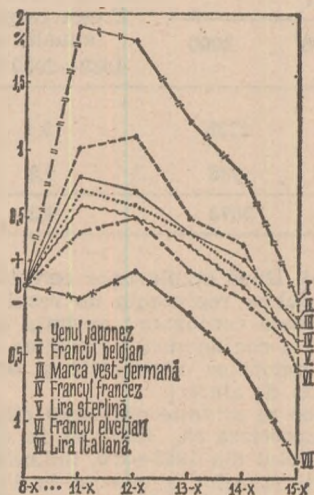
Marin FRÂNCU

EVOLUȚII MONETARE

ÎN INTERVALUL 11—15 X 1982, dolarul S.U.A. a înregistrat o depreciere generală față de restul valutei occidentale. În prima parte a intervalului prezentat, moneda americană a fost supusă unor presiuni „à la baisse”, în special ca urmare a manifestării unei tendințe de scădere a dobînzilor la depozitele în dolari și a anunțării scăderii producției industriale în S.U.A. în luna septembrie a.c. cu 0,6% (după o scădere cu 0,5% în luna precedentă). Ulterior, cursul dolarului se redresează la nivelele superioare celor din 8 X 1982.

Lira italiană a evoluat aproape permanent pe o linie descendentă în relația cu dolarul (situația balanței comerciale și de plăți jucînd un rol important), astfel că la închiderea din 15 X se situa la circa 1,440 lire/1 dolar, cu 1,3% sub cursul de referință de 1421 lire/1 dolar. Scăderea cu 0,4% a produsului național brut al Elveției în trim. II/1982, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent și reducerea nivelului dobînzilor bonificate de bănci clienților lor nebancați la depozitele la termen (în special pînă la un an) au influențat corespunzător cursul francului elvețian pe piețele valutare, acesta fiind tranzacționat pe 15 X la circa 2,1575 franci/1 dolar, față de 2.1450 franci/1 dolar pe 8 X 1982 (depreciere cu 0,6%).

Francul francez și lira sterlină au înregistrat pe ansamblul săptămîinii analizate un procent apropiat de

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 11—15.10.82, luîndu-se ca bază cursurile din ziua de 8.10.82.

depreciere (0,5%), cotînd la închiderea din 15 X 1982 la 7,1450 franci/1 dolar (7,11 franci/1 dolar pe 8 X 1982) și respectiv 1,7050 dolari/1 liră (1,7135 dolari/1 liră pe 8 X 1982).

Francul belgian înregistra la sfîrșitul intervalului prezentat o depreciere de 0,4% în raport cu închiderea din 8 X 1982 (48,98 franci/1 dolar, față de 48,78 franci/1 dolar), în timp ce marca vest-germană era cotată la 2,52 mărci/1 dolar (în depreciere cu 0,3% față de cursul din 8 X 1982 de 2,5124 mărci/1 dolar). Yenul japonez se situa pe 15 X 1982 la 269 yeni/1 dolar (268,75 yeni/1 dolar pe 8 X 1982).

Dobînzile la depozitele în principalele eurovalute pe termen de 6 luni au marcat o scădere generală (se dau nivelele din 15 X 1982 și 8 X 1982): 10,4375% și 11,25% la eurodolarul S.U.A., 9,5625% și 10,5625% la eurolira sterlină, 7,0625% și 7,5625% la euromarca vest-germană și 4,0625% și 4,5625% la eurofrancul elvețian.

Prețul aurului la Londra a fluctuat în jurul a 430 dolari/uncia, al doilea fixing din 15 X 1982 fiind de 432,50 dolari/uncia.

**Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU**

Dezvoltarea unor relații reciproc avantajoase

IN ULTIMELE două decenii comerțul dintre țările socialiste membre ale C.A.E.R. și țările în curs de dezvoltare a cunoscut o creștere susținută, respectiv într-un ritm mediu anual de peste 14%. Totodată, s-a extins aria geografică a colaborării și cooperării economice și tehnice reciproce: față de 34 la începutul deceniului al șaptelea, numărul țărilor nesocialiste în curs de dezvoltare partenere a sporit la 92 anul trecut. Aceste schimburi sînt reciproc avantajoase, subliniază

publicația B.I.K.I., întrucît asigură ridicarea eficienței producției sociale în țările socialiste menționate și — totodată — contribuie la lichidarea rămănerii în urmă a țărilor în curs de dezvoltare, la consolidarea independenței lor economice, contribuție care își găsește expresia, între altele, în ponderea ridicată a mașinilor, utilajelor și altor articole cu destinație productivă în exportul primului grup de țări către cel de al doilea.

După cum se vede din tabelul alăturat schimburile cu țările nesocialiste în curs de dezvoltare dețin cea mai ridicată pondere în comerțul exterior al României.

Schimburile cu țările în curs de dezvoltare

Țara	Volumul schimburilor (mil. ruble)		Ponderea (în %) în volumul global al comerțului	
	1960	1980	1960	1980
Bulgaria	31	1 165	2,9	8,8
Cehoslovacia	352	1 434	10,4	7,1
Cuba	99	659	9,2	12,0
R.D.G.	163	1 716	4,1	6,7
Polonia	181	2 359	7,1	9,5
România	58	4 288	4,7	26,5
Ungaria	90	2 128	5,5	10,3
U.R.S.S.	785	11 962	7,8	12,7
Total	1 759	25 711	6,9	11,6

Sursa : B.I.K.I. nr. 103/1982.

Prognoză a consumului de cărbune

INTR-UN studiu efectuat nu de mult de experții băncii americane Chase Manhattan asupra evoluției în perspectivă a producției și consumului de cărbune în lumea nesocialistă se apreciază că ponderea acestuia în balanța energetică va spori de la 27,1% în 1979 la 31,6% în anul 2000. Pornind de la premisa unei cereri susținute pentru

cărbune (ca efect al substituirii treptate a combustibililor lichizi, al extinderii producției siderurgice, al dezvoltării producției de combustibil sintetic din cărbune și al unui ritm relativ lent de expansiune a energiei nucleare), autorii studiului consideră că consumul global de cărbune va spori în ultimele două decenii ale secolului de peste 2,2 ori (vezi tabelul). Important este și faptul — subliniat în studiu — că volumul zăcămintelor de cărbune economic exploatabile permite acoperirea deplină a cererii în perioada menționată.

Consumul de cărbune (în mil. tone)

Grupul de țări	Anul			Creșterea medie anuală în 1980—2000 (%)
	1980	1990	2000	
Țări capitaliste industrializate	1395	2030	2735	3,4
Țări în curs de dezvoltare	237	541	938	7,2
Total	1633	2571	3673	4,2

Un corolar al crizei economice

UNA dintre repercusiunile depresivului prelungit din economia R.F.G. o constituie creșterea spectaculoasă a numărului falimentelor înregistrate în rândul firmelor particulare, respectiv de circa două ori în cursul ultimilor trei ani, estimațiile pentru anul curent evoluind în jurul a 13 mii declarații de

faliment. După opinia unor cercetători, fenomenul ar reprezenta un rezultat a trei procese conjugate: evoluția nefavorabilă a conjuncturii economice, presiunea datoriiilor contractate și scăderea cifrei de afaceri.

În ceea ce privește presiunea datoriiilor se apreciază că, dacă se la drept bază nivelul din 1965=100, indicii îndatorării firmelor a crescut la 170 în anul financiar 1980/1981, avînd drept rezultat slăbirea rezistenței întreprinderilor față de solicitările conjuncturale. Conform părerii agenției de informații economice „Creditreform” stabi-

litatea financiară a firmelor vest-germane este subrezită și de înrăutățirea treptată a raportului dintre capitalul propriu și cel împrumutat, ponderea celui dintîi scăzînd — în medie — sub 20%, iar în unele domenii de activitate (de pildă, construcțiile) fiind în mod frecvent de numai 5—7%.

India: eforturi de sprijinire a agriculturii

CELE mai de seamă preocupări actuale ale guvernului indian în domeniul agriculturii le constituie prelevarea surplusului de terenuri aflate în mâinile moșterilor și distribuirea lor către țărani lipsiți de pămînt, precum și extinderea irigațiilor. În ceea ce privește cel de-al doilea obiectiv, considerat ca un mijloc important de asigurare a aprovizionării cu alimente a populației, a fost creată Direcția națională de dezvoltare a resurselor de apă, menită să urmărească concomitent lărgirea suprafeței terenurilor irigate și reducerea la minimum a efectelor devastatoare ale inundațiilor.

Se preconizează unirea într-un singur sistem hidrografic a cursurilor de apă pe teritoriul țării, prin racordarea bazinelor fluviilor Gange și Brahmaputra cu cele ale râurilor din zona centrală, secetoasă a Indiei. În acest scop numai în perioada 1980/81—1984/85 a fost alocată suma de 100 miliarde rupii, fiind construite numeroase componente ale sistemelor de irigații: lacuri de acumulare, canale mari și mici, fântîni etc. Se proiectează ca, în intervalul menționat, suprafața irigată să sporească cu 14 mil. ha, iar pînă la sfîrșitul secolului ea să ajungă la 113 mil. ha față de 61,6 mil. ha, la începutul acestui an.

Combustibil economicos

DUPĂ cum relatează publicațiile de specialitate, în S.U.A., Franța, Japonia, Anglia și alte țări se află în curs de experimentare diverse tehnologii pentru utilizarea unui nou tip de combustibil, respectiv un amestec de motorină cu cărbune (cunoscut sub denumirea de Coal Oil Mixture — C.O.M.). Destinat în special alimentării cazanelor de aburi, acest combustibil poate fi folosit în locul motorinei în condițiile unor modificări ale instalației de ardere mult mai puțin importante și costisitoare, decît în cazul adaptării acesteia la utilizarea cărbunelui.

Pornind de la aceeași premisă — măcinarea fină a cărbunelui — tehnologiile experimentate diferă însă în special în ceea ce privește prepararea și structura amestecului însuși, ponderea cărbunelui putînd ajunge pînă la 50%. Pînă în prezent noul combustibil a dat rezultate promițătoare îndeosebi în industria cimentului și în siderurgia, dar — conform aprecierii specialiștilor — aria aplicării sale este mult mai vastă, ținîndu-se seama de posibilitatea de a economisi combustibilul lichid, în condițiile menținerii în funcțiune a instalațiilor de ardere profilate pe acesta.

GLOSAR

Refinanțare

TERMENUL de refinanțare desemnează, în mod uzual, operațiunile prin care sînt înlocuite resursele de finanțare utilizate anterior prin resurse avînd alte termene și condiții, cu scopul de a se putea continua acordarea de credite atunci cînd toate disponibilitățile sînt angajate sau de a se asigura rambursarea unor angajamente ce au fost contractate.

În practica sistemului bancar din țările capitaliste, pe lîngă fondurile proprii, depozitele clienților și mijloacele atrase prin emisiuni de titluri, refinanțarea reprezintă o sursă importantă de fonduri, utilizată într-o măsură crescîndă pentru echilibrarea trezoreriei băncilor. Pentru unele instituții financiare, care prin însăși structura organizatorică și specificul activității nu pot constitui depozite și nu dispun decît de mijloace proprii limitate, refinanțarea constituie principala modalitate de mobilizare a fondurilor destinate acordării de credite.

Una dintre cele mai uzuale forme pe care le ia refinanțarea o reprezintă reescontul. Operațiunile de reescont constituie ceea ce se denumește o refinanțare cu caracter definitiv, în sensul că titlurile sînt cedate de beneficiar instituției care oferă fondurile, aceasta putînd dispune apoi în orice mod asupra lor sau să aștepte pentru a le încasa la scadență.

Depunerea de titluri „în pensiune“, „lombardul“ și alte asemenea tehnici constau în vânzarea temporară de hî, f. de valoare corelată cu răscumpărarea obligatorie a acestora, la un termen fixat din momentul încheierii operațiunii.

O tehnică uzuală de refinanțare o constituie și avansurile pe bază de titluri, respectiv acordarea de împrumuturi pe baza unui depozit colateral de hîrtii de valoare care servesc numai ca o garanție, suma obținută fiind inferioară valorii globale a depozitului astfel constituit.

În ultimul timp au apărut și s-au extins, noi tehnici prin care se caută să se evite minuirea de titluri considerată ca greoaie și prezentînd unele riscuri. Pentru simplificarea se procedează la deschiderea unor linii de finanțare, în cadrul cărora beneficiarul poate să efectueze trageri — pînă la concurența sumei consimțite — asupra instituției finanțatoare.

Extinderea pe care a luat-o refinanțarea în cursul ultimilor ani în țările capitaliste dezvoltate este considerată ca o consecință a specializării sistemului bancar, precum și a insuficienței depozitelor și a mijloacelor mobilizate pe piață prin tehnicile bancare tradiționale.

Băncile centrale joacă un rol esențial în operațiunile de refinanțare, fiind sursa de ultimă instanță la care pot recurge instituțiile de credit pentru echilibrarea situației lor financiare.

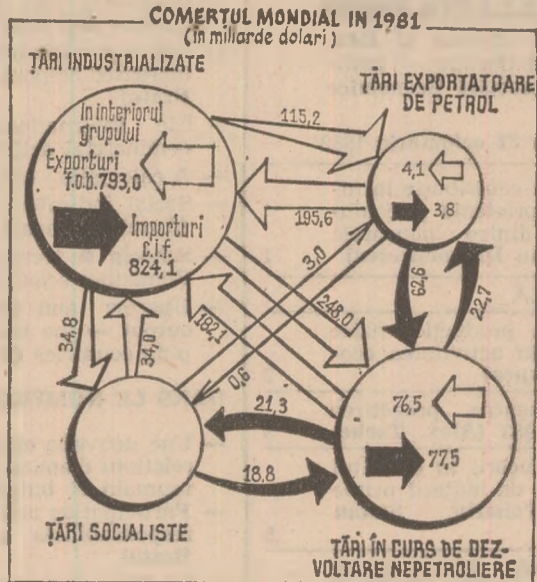
Datorită dependenței crescînde a sistemului bancar de asistența financiară a băncilor centrale, politica monetară restrictivă pusă în aplicare în țările occidentale în vederea combaterii inflației a avut o puternică incidență asupra condițiilor aplicate la tranzacțiile de credit. Faptul că s-a procedat la o puternică ridicare a nivelului dobînzilor la operațiunile de refinanțare a contribuit, alături de alți factori, la creșterea excesivă a costului creditului în țările occidentale, ceea ce a avut repercusiuni asupra tranzacțiilor internaționale și a contribuit la agravarea crizei financiare pe plan mondial.

Radu NEGREA

Statistică

Sorin Șerbănescu, București — 1) Peste 90% din valoarea principalelor fluxuri comerciale pe plan mondial publicată de Fondul Monetar Internațional și prezentată în graficul alăturat este calculată pe baza cifrelor comunicate direct

F.M.I. de țările membre sau pe baza statisticilor partenerilor comerciali ai țărilor membre care nu le-au comunicat încă; restul reflectă estimările experților F.M.I.; De notat că cifrele referitoare la țările socialiste nu includ pe acelea dintre ele care fiind și membre ale F.M.I. (Iugoslavia, România, Ungaria și Vietnam) au fost cuprinse în categoria țărilor în curs de dezvoltare nepetroliere.

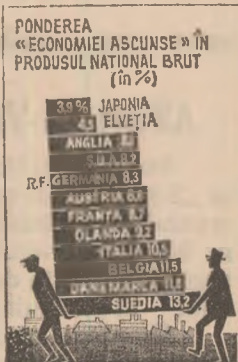
Ponderea acestei categorii de țări în exportul mondial a sporit în ultimul deceniu de la 15,3 la 17,6%, iar în import de la 21,5 la 23,1%. Cea mai mare parte a comerțului mondial se efectuează încă între țările industrializate (43% în 1981).

2) Lucrarea „Legislația

întreprinderii de la A la Z“ urmează a fi republicată la începutul anului viitor, într-o ediție revizuită și adusă la zi cu ultimele reglementări legislative. Prima ediție este epuizată, de aceea vă sugerăm consultarea ei la o bibliotecă.

Economie subterană

Dalia Epureanu, Cimpina — Este adevărat că noțiunile sinonime de economie subterană, „muncă neagră“ și altele de acest gen nu figurează în dicționarul de economie politică, deși ele definesc o realitate destul de răspîndită în lumea capitalistă. În re-

vista noastră noțiunea respectivă a fost prezentată în mai multe rânduri în ultimii ani (vezi rubrica Glosar din nr. 6/1979, iar mai recent la rubrica Curier din nr. 34 din 27 august 1982). Prin însăși natura lor, activitățile care scapă controlului autorităților fiscale incluse în sfera acestei noțiuni sînt foarte greu de cuantificat, estimările diferind de aceea foarte mult între ele. Graficul alături-

rat prezintă o estimare a Institutului de economie mondială din Hamburg, reprodusă după V.D.I. Nachrichten.

Densitate

Kunigunde Munteanu, Sebeș — 1) Cele mai recente date de care dispunem referitoare la densitatea rețelei telefonice în lume privesc luna ianuarie 1981. Potrivit Administrației suedeze a telecomunicațiilor, ca 79,67 posturi telefonice la 100 de locuitori Suedia se situează acum înaintea S.U.A. (79,26 posturi) pe primul loc în lume; pe locurile următoare se află Elveția (72,41), Canada (68,81) și Danemarca (64,13). Paralel cu creșterea densității rețelei, Suedia se află angajată într-un amplu proces de modernizare a acesteia cu ajutorul centralelor electrice.

2) Rezoluția adoptată de Comisia transporturilor maritime din cadrul U.N.C.T.A.D. la 6 iunie 1981 vizînd eliminarea pavilioanelor de complexență nu a avut pînă acum decît un efect restrîns, așa cum dealtfel era și de așteptat, principala opoziție venînd din partea țărilor care acordă asemenea pavilioane, ca și a țărilor industrializate care recurg la acest sistem. S-a invocat între altele și argumentul că suprimarea pavilioanelor de complexență ar antre-

na o scumpire a navurilor și o creștere în consecință a prețului mai ales al energiei, nedorită în actualul context de depresiune prlungită din economia mondială. Pînă la intrînirea condițiilor complexe pentru traducerea în viață a rezoluției amintite, în cercurile maritime internaționale se preconizează extinderea atribuțiilor de control ale autorităților portuare, astfel încît navele care nu întrucesc normele convenite pe plan internațional să nu mai aibă acces în marile porturi ale lumii. Această interdicție, se consideră, va determina pe proprietarii navelor fle să le aducă la nivelul exigențelor, fie să le caseze.

Etimologie

Petre Danclu, Cluj-Napoca — Cercetarea etimologiei denumirii diferitelor monede naționale prezintă desigur un interes care nu este numai al lingvistului, ci și al istoricului și economistului. Din considerente de spațiu ne oprim totuși aici pentru moment cu dezbaterea pe tema originii unor termeni monetari inițiată la sugestia dumneavoastră. Reținem însă ca interesante observațiile și comentariile pe care ați avut amabilitatea de a ni le trimite.

Autostradă

Corneliu Droc, București — Prima autostradă din Europa a fost cea în lungime de 20 km, cu patru benzi de circulație, dintre Bonn și Köln, în Germania, construită între 1929 și 1932. Rațiunea construirii ei a fost nu numai descongestionarea șoselei dintre cele două orașe, care străbătea numeroase sate, fiind utilizată în perioadele de vîrf de 1800 de vehicule pe oră, ci și combaterea șomajului. Construcția autostrăzii a fost realizată de 5500 de șomeri, recurgerea la mijloace mecanizate ca de pildă benzi transportoare fiind interzisă pentru a putea fi angajat un număr cit mai mare de oameni în căutare de lucru.

În prezent autostrada respectivă dispune de șase benzi de circulație și este străbătută în medie de 70000 de autovehicule pe zi.

În decursul istoric lucrările publice au fost folosite în numeroase țări ca un mijloc de combatere a șomajului. După unii istorici, chiar și edificarea piramelor în Egiptul antic a servit și unui asemenea scop.

Revista ECONOMICA

Editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 42 din 22 octombrie 1982

- O nouă și importantă contribuție la înțărirea relațiilor de prietenie și conlucrarea multilaterală dintre popoarele română și bulgar (Dinu Dragomirescu) 1

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Realizarea ritmică a producției fizice — cerință esențială în activitatea economică (Corneliu Bârnea) 2
- Cum se acționează pentru pregătirea investițiilor anului 1983 (Alex. Tache) 3
- Accelerarea reintroducerii în circuitul economic a stocurilor de materii prime (Neculai-Dumitru Pohariu, Ștefan Berbeci) 5
- Industria mică — potențial ridicat de folosire a resurselor de muncă (Dorin Aldea) 6
- Economisirea resurselor materiale — factor de diminuare a costurilor de producție (Gh. Obreja) 7
- Aspecte economice ale mecanizării lucrărilor agricole pe terenurile în pantă (T. Stănilă, Dumitru Hagianu, Vasile Stanca) 9
- Autogestiunea în întreprinderi: răspunderi, acțiuni, rezultate. Valențele indicatorului producție marfă vîndută și încasată (Laurențiu Aștefanei) 11
- Participarea activă la dezvoltarea proprietății socialiste: răspunderi și venituri sporite (Gheorghe Răboacă, Ioan Bratu) 12
- Tîrgul Internațional București 1982. 8 zile de intensă activitate comercială (Nicolae Suci) 13
- Valorificarea resurselor de îmbunătățire a performanțelor întreprinderii — optimizarea microclimatului de muncă (Corneliu Cârțină, Mihai Macavescu) 15

ȘTIINȚĂ — TEHNOLOGIE — EFICIENȚĂ

- Brevetele — valoroasă sursă de informare (Andrei Bănescu) 17

CONDUCERE-ORGANIZARE

- Orientare fermă spre îndeplinirea obiectivelor, spre eficiență (Dan Condră) 18

TEORII — IDEI

- Un calcul al factorilor de creștere (II) (I. Rachmuth) 20
- Probleme ale viitorului și dezvoltării în viziunea specialiștilor. Indicatorii sociali, instrumente în planificarea dezvoltării (Aurelian Dochia) 22
- Școli ● curente ● economiști. Tradiții progresiste ale gândirii economice românești (I) (Oprea Parpală) 24

ECONOMIE MONDIALĂ

- Sporirea și diversificarea propriei producții agricole — calea fundamentală a soluționării crizei alimentare în țările în curs de dezvoltare (Emanuel Odobescu) 26
- R.S.F. Iugoslavia. Priorități economice (D. Dinu) 28

IN SUPLEMENTUL NUMARULUI Generalizarea experienței înaintate în unitățile economice

IN THIS ISSUE

- A new and important contribution to the strengthening of friendship and many-sidedly collaboration between the Romanian and Bulgarian peoples (Dinu Dragomirescu) 1
- Active participation to the development of the socialist property: increased responsibilities and revenues (Gheorghe Răboacă, Ioan Bratu) 12
- The International Fair Bucharest 1982. 8 days of intense commercial activity (Nicolae Suci) 13
- A calculation of the growth factors (II) (I. Rachmuth) 20
- Social indicators, instruments in the planning of development (Aurelian Dochia) 22
- Schools ● trends ● economists. Progressive traditions of the Romanian economic thought (Oprea Parpală) 24
- Upgrow and diversification on of the domestic agricultural output — the basic way to solve the food crisis in the developing countries (Emanuel Odobescu) 26

DANS LE NUMÉRO

- Une nouvelle et importante contribution à l'affermissement des relations d'amitié et de collaboration multiforme entre les peuples roumain et bulgare (Dinu Dragomirescu) 1
- Participation active au développement de la propriété socialiste: responsabilités et revenus accrues (Gheorghe Răboacă, Ioan Bratu) 12
- La Foire Internationale de Bucarest 1982. Huit jours d'intense activité commerciale (Nicolae Suci) 13
- Un calcul des facteurs de la croissance économique (I. Rachmuth) 20
- Les indicateurs sociaux: instruments de la planification du développement (Aurelian Dochia) 22
- Ecoles ● courants ● économistes. Traditions progressistes de la pensée économique roumaine (Oprea Parpală) 24
- L'accroissement et la diversification de la production agricole propre — voie fondamentale vers la solution de la crise alimentaire dans les pays en voie de développement (Emanuel Odobescu) 26

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Новый и важный вклад в укрепление отношений дружбы и многостороннего сотрудничества между румынским и болгарским народами (Дину Драгомиреску) 1
- Активное участие в развитии социалистической собственности; возрастающие ответственности и доходы (И. Брату, Г. Рăбоакă) 12
- Бухарестская международная ярмарка — 1982. Восемь дней напряженной торговой деятельности (Николае Сучиу) 13
- Расчет факторов роста (II) (И. Рахмут) 20
- Социальные показатели, орудия в планировании развития (Аурелиан Докия) 22
- Школы ● течения ● экономисты. Прогрессивные традиции экономического мышления в Румынии (Опря Парпала) 24
- Расширение и обогащение собственной сельскохозяйственной продукции — основной путь выхода из продовольственного кризиса в развивающихся странах (Ем. Одобеску) 26

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică”. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămînal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru, Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptămînal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonîndu-vă din timp și pe termene cit mai lungi, vă asigurați continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției: Bulevardul Magheru nr. 28-30, sectorul 1, cod 70 159, București.

Cititorii din străinătate se pot abona adresîndu-se la ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 136-137, telex 11126, București, str. 13 Decembrie.

Redacția și administrația: 70159, București, Bd. Magheru nr. 28-30 etaj I, sectorul 1. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1.

STIMAȚI CUMPĂRĂTORI!

În vederea îmbunătățirii aprovizionării populației cu mărfuri metalo-chimice, s-a trecut la organizarea de unități de desfacere cu amănuntul în depozitele de mărfuri ale I.C.R.M. din țară. Aceste magazine asigură cumpărătorilor o serie de avantaje în alegerea și procurarea mărfurilor metalo-chimice, deoarece :

— Sînt organizate pe suprafețe mari, în care se prezintă totalitatea articolelor din grupa de mărfuri ce se livrează de către industrie, prezentate pe destinații și pe principiul de înrudire a cererii.

— Aceste magazine vor pune în vânzare mărfuri sosite direct de la fabrici, inclusiv noutățile.

— Vânzarea se realizează pe principiul expunerii deschise și autoservirii, cumpărătorii avînd acces direct la produse.

— Cumpărătorii au posibilitatea să facă aprovizionarea din timp, anticipată, cu produse foarte solicitate în vîrf de consum în anumite perioade.

— Servirea populației este asigurată de un personal cu un nivel profesional ridicat la fiecare grupă de mărfuri.

— Orarul de funcționare al unităților va fi în zilele lucrătoare, între orele 10—20.

Prin aceste magazine urmează a fi vîndute toate grupele de mărfuri metalo-chimice : produse de menaj din sticlă, porțelan, faianță, articole de uz casnic-gospodăresc, unelte agricole și de grădinărit, articole chimice, rechizite școlare și studențești, jucării, bunuri de uz îndelungat cum sînt radio-receptoare, televizoare, aparate de gătit și încălzit, frigidere, mașini de spălat, mașini de cusut, aspiratoare de praf, piese de schimb ș.a.

Dintre magazinele deschise recent menționăm în București :

Magazinul din șos. Viilor nr. 14 — accesul prin șoseaua Sălaj —, organizat pe o suprafață de 1 400 mp și avînd ca profil articole de menaj din sticlă, porțelan, faianță ; articole de uz casnic și gospodăresc din lemn, metal și mase plastice ; bunuri de folosință îndelungată ; corpuri de iluminat și abajururi, aparate electrocasnice și piesele de schimb necesare. Pentru a avea o imagine asupra multitudinii de mărfuri care vor fi puse în vânzare, puteți reține că la grupa sticlărie sînt aproape 1 000 de articole într-un număr de peste 300 000 piese.

Magazinul din bd. Emil Bodnăraș nr. 84 cu un profil de jucării, papetărie și produse chimice de uz casnic este organizat pe o suprafață utilă de 2 000 m.p. și se adresează în special populației din cartierele Militari, Drumul Taberei.

În municipiul Brașov, magazinul din str. Bazaltului nr. 3, cartierul Bartolomeu, desface peste 3 600 sortimente de articole de uz casnic și gospodăresc, jucării, sport, papetărie și electrotehnice.

În municipiul Constanța, magazinul funcționează în strada Interioară nr. 2, cartierul Traian.

Urmează a fi date în folosință magazine cu asemenea profil și în municipiile Cluj-Napoca, Craiova, Oradea, Galați, Baia Mare, Pitești, Timișoara etc.

Asigurăm pe cumpărători că aceste unități comerciale vor satisface cele mai exigente gusturi.

Magazinul din bd. Emil Bodnăraș nr. 84

Magazinul din șos. Viilor nr. 14

**SĂPTĂMÎNA
ECONOMIEI**
25-31 octombrie

FIECARE CETĂȚEAN UN DEPUNĂTOR LA C.E.C.